

TASA-ARVOASIAIN
NEUVOTTELUKUNNAN
TOIMINTAKERTOMUS
2007-2011

TANE TYÖ

SISÄLLYS

Esipuhe	4	Väkivallan vähentämisen osahanke	49
Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan tehtävät	7	Työelämä	51
Tasa-arvoasiain neuvottelukunta, kokoonpano 1.9.2007- 30.11.2011	9	Samapalkkaisuuden edistäminen	52
TANE:n sihteeristö	11	Tasa-arvosuunnittelu työpaikoilla	54
TANE:n toiminta kaudella 2007 - 2011	13	Työurien pidentäminen	55
Kauden 2007-2011 painopisteet	14	Työmarkkinoiden jakautuminen sukupuolen perusteella	56
Sukupuoli ja valta -jaosto	17	Naisten alhainen edustus useiden alojen johtotehtävissä	57
Miesjaosto	21	Naisyrittäjyyden edistäminen	58
Viestinnän strateginen kehittäminen	24	Vanhemmuus	59
TANE:n viestintästrategia	25	Vanhempainvapaat	60
Tasa-arvo -lehden ilmestyminen päättyi 2010 ja Tasa-arvotiedon keskus Minna perustettiin 2009	28	Perhevapaajärjestelmän kokonaisuudistus ja isien oikeudet	61
TANE:n vaalityö	29	Vanhempainvapaiden jakamisen vaikutukset taloudelliseen itsenäisyyteen	63
Kuntavaalit 2008	31	Isyyslain muuttaminen	64
Europarlamenttivaalit 2009	32	Miehet ja pojat	65
Eduskuntavaalit 2011	35	Selonteko naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta	66
Kuntien työntekijät kunta- ja palvelurakennemuutoksessa	39	Huoltajuuskysymykset	68
Palveluiden käyttäjinä naiset, miehet, tytöt ja pojat	40	Sosiaalialan naisvaltaisuus	70
Demokratia, vaikuttaminen ja osallistuminen	41	Asevelvollisuus, kriisinhallinta, siviilipalvelus ja vapaaehtoinen maanpuolustus	71
Sosiaali- ja terveyspolitiikka - Kaste-ohjelma 2012-2015	43	Miehen työ -palkinto 2008-2011	76
Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen	44	Seminaarit ja muut tapahtumat	81
Tilastotiedot ja indikaattorit sukupuolen mukaan	47	Kasvatus ja koulutus	84
Sosiaali- ja terveydenhuoltoalan työyhteisöt ja henkilöstö	48	Kasvatus- ja koulutustyöryhmä	85

Oppikirjojen sukupuolivaikutukset arvioitava	87	Köyhyys, syrjäytyminen ja sukupuoli	118
Tasa-arvosuunnitteluvollisuus peruskouluihin	88	Köyhyyden naisistuminen kotimaisena ja kansainvälisenä ilmiönä	119
Tasa-arvolain uudistaminen	89	Miehet, köyhyys ja syrjäytyminen	121
Aloite: tasa-arvoa edistävää täydennyskoulutusta	90	Sukupuoli ja ilmastonmuutos	123
Seminaarit	91	Kansainvälinen tasa-arvopoliittika	127
Korkeakoulutus ja tutkimus	94	CSW - YK:n naisten asema -toimikunta	128
Nais-, mies- ja sukupuolentutkimuksen edistäminen	95	CEDAW - Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus	132
Naisten tutkijanuran edistäminen	98	Ihmisoikeuspolitiikka	134
Sukupuoli ja väkivalta	100	Yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistaminen	135
Miehiin kohdistuva väkivalta	101	Ihmisoikeuspoliittinen selonteko	138
Ympärileikkaukset poikiin kohdistuvana väkivaltana	102	Ihmisoikeuskeskus	141
Naisiin kohdistuva väkivalta	103	Muut	143
Maahanmuuttajanaisiin ja -tyttöihin kohdistuva väkivalta	104	Maatalouspolitiikka	144
Vammaiset naiset ja väkivalta	106	Kuluttajansuojalaki	147
Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistuva väkivalta	107	Hallitusohjelmatyöryhmä	151
Palvelut	108		
Koulutus	109	Liitteet:	153
Lainsäädännön kehittäminen	110	Hallitusohjelmataavoitteet	153
Resurssit	111	Seminaarit ja muut tilaisuudet	155
Ei prostituutiolle ja ihmiskaupalle	113	Julkaisut	158
Seksin oston osittain kriminalisoineen lain arviointiryhmä	114	Nettisivut	158
Prostituutio TANE:n lausunnoissa	115	Lausunnot, kannanotot ja aloitteet	159

ESIPUHE

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan (TANE) kausi 2007-2011 oli vilkas. Kaudelle mahtuivat kolmet vaalit, joihin liittyen neuvottelukunta tuotti runsaasti tietoa kunkin päätöksentekotason tasa-arvokysymyksistä. Vuonna 2008 pidetyt kuntavaalit olivat ensimmäiset, joihin liittyen neuvottelukunta ylläpiti omaa Tasa-arvovaalit.fi -sivustoaan.

Koko olemassaolonsa ajan tasa-arvoasiain neuvottelukunta on nostanut esiin uusia tasa-arvokysymyksiä. Neuvottelukunta on myös tuonut sukupuolinäkökulmaa mukaan yhteiskunnassa meneillään oleviin keskusteluihin.

Kaudella 2007-2011 merkittävä tällainen keskustelu käsitteli ilmastonmuutosta. Kööpenhaminan ilmastokokouksen alla neuvottelukunta järjesti yhteistyökumppaneiden kanssa paljon mediahuomiota herättäneen seminaarin ilmastonmuutoksesta ja sukupuolesta. Seminaarissa käsiteltiin ilmastonmuutoksen erilaisia vaikutuksia miehiin ja naisiin. Esimerkiksi luonnonkatastrofeissa menehtyy enemmän naisia kuin miehiä.

Miehet ja naiset myös aiheuttavat ilmastonmuutosta eri tavoin muun muassa erilaisten kulutustottumustensa takia. Ilmastoneuvotteluissa naiset ovat maailmanlaajuisesti aliedustettuja. Tasa-arvoasian neuvottelukunta on tehnyt miespoliittista tasa-arvotyötä pitkäjänteisesti. Edelleen toimivan Miesjaoston se perusti vuonna 1988, mutta aihe oli neuvottelukunnan asialistalla jo edeltävälläkin vuosikymmenellä.

Miehiä ja tasa-arvoa koskeva keskustelu on vilkastunut 2000-luvulla. Tässä toimintakertomuksessa käsitellyn kauden aikana mieskentälle syntyi useita uusia toimijoita, kuten Miesten tasa-arvo ry, puoluepoliittinen miesjärjestö (Vihreä miesliike ry) ja miespoliittinen ryhmä (Vasemmistoliiton miespoliittinen ryhmä). Loppuvuodesta 2011 perustettiin Miesjärjestöjen keskusliitto ry, jossa tosin eivät kaikki miesjärjestöt ole mukana.

Kaudella 2007-2011 tasa-arvoasiain neuvottelukunta osallistui vilkkaaseen keskusteluun muun muassa järjestämällä Miehet ja tasa-arvopolitiikka -seminaarin yhteistyössä useiden järjestöjen kanssa. Seminaarin tuloksena alettiin valmistella vuonna 2012 julkaistua Mieskysymys-kirjaa.

Yksi monista miehiin liittyvistä tasa-arvokysymyksistä on vanhemmuus ja isien asema. Miesten ja naisten tasa-arvoinen vanhemmuus on ollut TANE:n keskeisiä tavoitteita koko neuvottelukunnan 40-vuotisen historian ajan.

Yksi kauden 2007-2011 keskeisistä teemoista oli vanhempainvapai-

den kokonaisuudistus, jossa TANE ajaa 6+6+6 -mallia. Mallin mukaan vanhempainvapaat jaettaisiin kahteen yhtä pitkään äidille ja isälle korvamerkittyy osaan ja kolmanteen, yhtä lailla kuuden kuukauden mittaiseen vanhempien kesken vapaasti jaettavaan osaan. Malli sekä selkiyttäisi nykyisin varsin sekavaa järjestelmää että vahvistaisi isien asemaa ja vastuunottoa lasten kasvatuksesta.

Yksi erityisesti huolta aiheuttaneista aiheista menneellä nelivuotiskaudella oli sukupuolentutkimuksen asema yliopistouudistuksessa. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta on ollut keskeinen vaikuttaja oppiaineen kehityksessä Suomessa. Kauden aikana yliopistot heikensivät sukupuolentutkimuksen resursseja yliopistoissa. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta otti useasti kantaa ja antoi lausuntoja sukupuolentutkimuksen aseman säilyttämisen puolesta.

Sukupuolentutkimuksen tuottamaa tietoa tarvitaan tasa-arvopolitiikan tekemiseen ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen yhteiskunnan kaikilla aloilla vaatii työntekijöitä, jotka ovat opiskelleet sukupuolentutkimusta. Kauden aikana perustettiin TANE:nkin vuosia ajama Tasa-arvotiedon keskus Minna.

Yhdenvertaisuuslainsäädäntöä pyrittiin uudistamaan kauden 2007-2011 aikana. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta seurasi työtä tiiviisti ja kannatti tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien sekä niitä valvovien valtuutettujen erillään pitämistä. Neuvottelukunta kannatti yhdenvertaisuuslainsäädännön ja sen sisältämän syrjinnän suojan kehittämistä ja vahvistamista.

Helmikuussa 2010 neuvottelukunta perusti hallitusohjelmatavoitteita valmistelevan työryhmän. Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan hallitusohjelmatavoitteet kattoivat vanhempien oikeudet, talouspolitiikan ja työelämän tasa-arvon, maahanmuuttopolitiikan sukupuolinäkökulman vahvistamisen, sukupuolistuneen väkivallan ehkäisyyn, prostituution ja ihmiskaupan vastaisen toiminnan, tasa-arvoviranomaisten aseman vahvistamisen sekä tasa-arvon edistämisen kasvatukseen, koulutukseen ja tutkimukseen avulla. Muun muassa näiden teemojen parissa neuvottelukunta itsekin jatkoi työtään tasa-arvon puolesta.

Heidi Hautala
puheenjohtaja

Hannele Varsa
pääsihteeri

TANE

TASA-ARVOASIAIN NEUVOTTELUKUNNAN TEHTÄVÄT

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (TANE) on yksi Suomen kolmesta tasa-arvoviranomaisesta. Se on pysyväluonteinen, sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva parlamentaarinen neuvottelukunta. TANE:lla on valtionhallinnossa neuvoa-antava rooli. TANE on perustettu vuonna 1972.

TANE edistää sukupuolten välistä yhteiskunnallista tasa-arvoa. Se on ensisijaisesti tasa-arvopoliittinen toimija, joka tekee aloitteita ja edistää käynnissä olevien tasa-arvopoliittisten kysymysten käsittelyä.

TANE

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan tehtävänä on asetuksen 389/2011 mukaisesti:

- seurata ja edistää naisten ja miesten tasa-arvon toteuttamista yhteiskunnassa
- tehdä aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja tasa-arvoon vaikuttavan lainsäädännön ja muiden toimenpiteiden kehittämiseksi
- huolehtia yhteistyön edistämisestä viranomaisten, työmarkkinajärjestöjen ja muiden yhteisöjen kesken
- edistää tasa-arvoa koskevaa tutkimustoimintaa ja tutkimustulosten hyödyntämistä
- seurata alan kansainvälistä kehitystä.

Valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan eduskunnan toimikaudeksi. Neuvottelukunta toimii siihen asti, kunnes uusi neuvottelukunta on asetettu. Neuvottelukuntaa asetettaessa on eduskunnan voimasuhteet otettava huomioon.

Asioiden valmistelua varten neuvottelukunta voi keskuudestaan asettaa työvaliokunnan sekä jaostoja ja kutsua sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella jaostoihin pysyviä asiantuntijoita

TASA-ARVOASIAIN NEUVOTTELUKUNNAN
KOKOONPANO 1.9.2007 - 30.11.2011

TANE:N KOKOONPANO

Puheenjohtaja

Varapuheenjohtaja

Kansanedustaja, Euroopan parlamentin jäsen, **Heidi Hautala**,
Ylitarkastaja **Arto Seppälä**,

Vihreät
SDP

Sihteeri

Pääsihteeri **Hannele Varsa**

JÄSENET

kansanedustaja **Risto Autio**
valtiotieteen lisensiaatti **Sole Molander**
poliittinen sihteeri **Seija Turtiainen**
pääsihteeri **Elina Laavi**
puheenjohtaja **Jussi Salonranta**
kansanedustaja **Anne-Mari Virolainen**
kansanedustaja **Håkan Nordman**
varatuomari **Susanna Rahkonen**
apulaisjohtaja **Marja Erkkilä**
kansanedustaja **Kari Uotila**

HENKILÖKOHTAISET VARAJÄSENET SULUISSA

(järjestöpäällikkö **Pekka Loukola**), Keskusta
(tiedottaja **Matti Mönttinen**), Keskusta
(erityisavustaja **Mari Kokko**), Keskusta
(varapuheenjohtaja **Kaisa Kurikka**), Kokoomus
(pääsihteeri **Markus Söderlund**), Kokoomus
(järjestösihteeri **Viljami Wiirilinna**), Kokoomus
(kansanedustaja **Anna-Maja Henriksson**), RKP
(toiminnanjohtaja **Merja-Hannele Vuohelainen**), SDP
(johtaja **Markku Salomaa**), SDP
(naispoliittinen sihteeri **Lena Paju**), Vasemmistoliitto

PYSYVÄT ASIAANTUNTIJAT

pääsihteeri **Leena Ruusuvuori**
pääsihteeri **Tanja Auvinen**

VARAJÄSENET

(dosentti **Aura Korppi-Tommola**), Naisjärjestöjen Keskusliitto ry
(professori **Johanna Kantola**), Naisjärjestöt Yhteistyössä -
Kvinnorganisationer i Samarbete NYTKIS ry

TANE:N SIHTEERISTÖ

PÄÄSIHTEERI	Hannele Varsa	17.9.2003-
OSASTOSIHTEERI	Anne Silfverberg	1.11.1973-
	Sanna Puhakka	20.10.2008-31.12.2009
SUUNNITTELIJA	Leena Tynkkynen	(15.3.2010-31.12.2012)
JAOSTOSIHTEERIT	Elina Aaltio	3.12.2007-21.10.2008
	Jussi Aaltonen	1.9.2004 - 31.1.2009
	Arto Jokinen	1.2.2009-
	Riikka Henttonen	21.10.2008-27.2.2009
	Riikka Korpinurmi	1.4.2009-
KORKEAKOULUHARJOITTELIJAT	Elina Aaltio	2007
	Sini Terävä	2008
	Helena Kyrki	2009
	Ulla Lehtonen	2010
	Saara Kuusinen	2011

TANEn sihteeristö vuonna 2010. Kuvassa vasemmalta: Riikka Korpinurmi, X, Anne Silfverberg, Hannele Varsa, X, Arto Jokinen.

TANE:N TOIMINTA KAUDELLA 2007–2011

KAUDEN 2007–2011 PAINOPISTEALUEET

Kauden alussa Tasa-arvoasian neuvottelukunta määritteli itselleen toimintaansa ohjaavat painopisteet:

- **Hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan 2008–2011 ja tasa-arvoselontekoon vaikuttaminen**

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta vaikuttaa hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan 2008–2011 sen laatimisprosessissa sekä ohjelman toteutusvaiheessa. Neuvottelukunta käy aktiivista keskustelua tasa-arvolain toimivuudesta ja vuonna 2010 valmistuvan tasa-arvoselonteon teemoista.

- **Naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistäminen työelämässä**

TANE seuraa ja osallistuu hallituksen samanpalkkaisuusohjelman toimenpiteiden toteuttamiseen sekä edistää naisten urakehitystä ja segregaaation purkua suomalaisessa yhteiskunnassa.

- **Työn ja perheen yhteensovittamisen edistäminen**
Neuvottelukunta edistää vanhempainvapaajärjestelmän kokonaisuudistusta esittämällä 6+6+6 -mallia. Malli sisältää 6 kuukautta vanhempainvapaata äidille, 6 kuukautta vapaata vanhempien kesken jaettavaksi ja 6 kuukautta vanhempainvapaata isälle. TANE edistää aktiivisen isyyden tukemista ja lasten hoivavastuun tasapuolisempaa jakamista vanhempien kesken.
- **Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen**
Neuvottelukunta tukee sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista kaikissa merkittävässä hankkeissa ja edistää sukupuolitietoista budjetointia etenkin kunnissa. TANE nostaa esiin sukupuolten väliset tasa-arvokysymykset kuntavaaleissa 2008, europarlamenttivaaleissa 2009 ja eduskuntavaaleissa 2011. TANE edistää sukupuolentutkimuksen ja poliittisen päätöksenteon vuoropuhelua julkaisemalla tasa-arvopoliittisesti kiinnostavia tutkimuksia ja välittämällä tutkimustuloksia päätöksentekoon. Neuvottelukunta tukee valtakunnallisen tasa-arvon tietopalvelun perustamista.
- **Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolainsäädännön kehittäminen**
Tasa-arvoasiain neuvottelukunta puoltaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien säilyttämistä erillisinä lakeina ja keskittyy näiden lakien sisältökysymyksiin ja tosiasiallisiin vaikutuksiin.
- Monimuotoisuuden huomioon ottaminen tasa-arvotyössä
Tasa-arvoasiain neuvottelukunta huomioi miesten ja naisten monimuotoisuuden ja pyrkii vahvistamaan yhdenvertaisuusajattelua tasa-arvopolitiikan sisällä. TANE valmistelee yhteistyössä romaniasiain neuvottelukunnan ja muiden toimijoiden kanssa Suomessa pidettävää kansainvälistä seminaaria romaninaisten oikeuksista.
- **Miehet ja tasa-arvotyö**
Tasa-arvoasiain neuvottelukunta pyrkii lisäämään yleistä tietoisuutta miesten moninaisuudesta ja korostaa myös miessukupuolen näkyväksi tekemistä esimerkiksi lainvalmistelussa ja poliittisessa päätöksenteossa. TANE on myös mukana suunnittelemassa kansallisen miesuhritutkimuksen toteuttamista.
- **Naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen työ**
Neuvottelukunta vaatii toimenpiteitä naisiin kohdistuvan väkivallan estämiseksi ja edistää valtakunnallisen naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työn osaamiskeskuksen perustamista. TANE seuraa aktiivisesti seksin oston osittaista kriminalisointia koskevan lainsäädännön arviointityötä ja ottaa kantaa seksin oston kokonaan kieltävän lainsäädännön aikaansaamiseksi. Neuvottelukunta tukee prostituutiosta irrottautumistyön (exit prostituutio -työ) kehittämistä Suomessa.

- **Globaali tasa-arvotyö**

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta seuraa tasa-arvokehitystä muissa EU-maissa ja luo aktiiviset vuorovaikutussuhteet EU:n tasa-arvoinstituuttiin. TANE pitää yllä keskustelua globaaleista tasa-arvokysymyksistä ja naisten asemasta konflikteissa sekä osallistuu YK:n naisten asema -toimikunnan (CSW) kokousprosessiin aktiivisesti.

- **Ilmastonmuutoksen tarkastelu sukupuolinäkökulmasta**

Uutena teemana tasa-arvoasiain neuvottelukunta käsittelee ilmastonmuutosta ja sukupuolta.

SUKUPUOLI JA VALTA -JAOSTO

TEHTÄVÄT

- nostaa esiin uusia sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyviä kysymyksiä
- toimia keskustelun herättäjänä ja aloitteentekijänä sukupuoliin, valtaan ja valtarakenteisiin liittyvissä kysymyksissä
- edistää sukupuolitietoista budjetointia sekä sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista kaikessa julkisessa päätöksenteossa
- edistää sukupuolentutkimuksen hyödyntämistä päätöksenteossa sekä tehdä sukupuolentutkimusta tunnetuksi
- edistää sukupuolitietoisien kasvatuksen ja koulutuksen vakiintumista kiinteäksi osaksi varhaiskasvatusta, opetus- ja nuorisotyötä sekä edistää sukupuolitietoisien opetuksen valtavirtaistamista opettajankoulutukseen
- vahvistaa sukupuolentutkimuksen asemaa
- osallistua alan kansainväliseen yhteistyöhön
- suorittaa tasa-arvoasiain neuvottelukunnan osoittamat muut tehtävät, kuten lausuntojen, kannanottojen, muistioiden, julkaisujen ja seminaarien valmistelu

SUKUPUOLI JA VALTA -JAOSTON KOKOONPANO

PUHEENJOHTAJA Seija Turtiainen, Keskusta

VARAPUHEENJOHTAJA Elina Laavi, Kokoomus

SIHTEERI Elina Aaltio 3.12.2007-21.10.2008, Riikka Henttonen 21.10.2008-27.2.2009, Riikka Korpinurmi 1.4.2009-

JÄSENET Aura Korppi-Tommola, Naisjärjestöjen Keskusliitto ry
Matti Mönttinen, Keskusta
Lena Paju, Vasemmistoliitto
Markus Söderlund, Kokoomus
Merja-Hannele Vuohelainen, SDP

ASIAANTUNTIJAJÄSENET Tuula Juvonen, vuoden 2009 loppuun asti, Jaana Kuusipalo 20.1.2010 alkaen, Jyväskylän yliopisto, Naistutkimus
Anne Maria Holli, GENIE-hanke, Helsingin yliopisto
Kaisa Pyhälä, Juha Beurling 28.5.2009 alkaen , Suomen Liikunta ja Urheilu ry
Teemu Tallberg, Kirsi Kinnarinen 24.3.2010 alkaen , Suomen Miestutkimuksen Seura ry
Suvi Keskinen, Suomen Naistutkimuksen Seura ry, SUNS
Marja Vehviläinen, Tampereen yliopisto, Naistutkimus
Marjut Pietiläinen, Tilastokeskus
Seija Jalagin, Oulun yliopisto
Harriet Silius, Åbo Akademi, Kvinnovetenskap

TOIMINTA

Sukupuoli ja valta -jaosto on vuosina 1981–2006 toimineen TANE:n tutkimusjaoston perillinen. Sukupuolentutkimuksen edistäminen ja sen aseman vakiinnuttaminen sekä tutkimustiedon välittäminen päätöksentekijöille ovat olleet molempien jaostojen päämääriä. Sukupuoli ja valta -jaosto on tutkimusjaoston tavoin ollut tutkijoiden ja poliittisten päätöksentekijöiden kohtauspaikka.

Sukupuoli ja valta -jaoston jäsenet ovat olleet aktiivisesti mukana TANE:n työryhmien työssä, seminaarien ja tapahtumien järjestämisessä sekä vaalityössä.

SUKUPUOLENTUTKIMUKSEN ASEMA

Nais- ja sukupuolentutkimuksen asema yliopistouudistuksessa on ollut paljon esillä jaoston toimikaudella. Jaosto on valmistellut TANE:lle kannanottoja asiasta.

Helmikuussa 2009 TANE luovutti opetusministeri Henna Virkkuselle ja tasa-arvoministeri Stefan Wallinille kannanoton naistutkimuksen asemasta yliopistouudistuksessa. Kannanotossa pidettiin tärkeänä, että uuden yliopistolain sukupuolivaikutukset arvioidaan hallituksen tasa-arvo-ohjelman mukaisesti.

Kannanotossa oltiin huolestuneita siitä, miten pienet naistutkimusyksiköt pystyvät kilpailemaan suurempien oppiaineiden kanssa yliopistojen kovenevassa sisäisessä kamppailussa.

Sukupuoli ja valta -jaosto vieraili opetusministeri Henna Virkkusen luona kesäkuussa 2009 ja luovutti hänelle puheenjohtajansa Seija Turtiaisen sekä TANE:n puheenjohtajan Heidi Hautalan allekirjoittaman kannanoton nais- ja sukupuolentutkimuksen tilanteesta. Jaostossa herätti erityisesti huolta oppiaineen tilanne Jyväskylän yliopistossa sekä naisoikeuden tilanne Helsingin yliopistossa.

Kannanotossa vaadittiin, että naistutkimuksen opetuksen resurssit turvataan aloittamalla Jyväskylän yliopiston naistutkimuksen professuurin sekä Helsingin yliopiston naisoikeuden professuurin viran täytöt välittömästi.

Kesäkuussa 2010 jaosto oli mukana valmistelemassa ministeri Virkkuselle ja Wallinille aloitetta yliopistolain sukupuolivaikutusten arvioimisesta.

VIERAILUT

Jaoston yksi tärkeimmistä työskentelymuodoista kaudella 2007–2011 oli vierailut. Jaosto vieraili syksyn 2008 ja kevään 2009 välisenä aikana neljässä mediatalossa; MTV3:ssa, YLE:ssä, Sanoma-konsernissa sekä Sanoma Newsissä. Kaikissa vierailukohteissa oli paikalla myös korkeinta johtoa.

Vierailuilla keskeisiksi keskustelunaiheiksi nousivat naisten ja miesten sijoittuminen mediatalojen hierarkioissa ja työtehtävien jakautuminen sukupuolen mukaan sekä median sisällön sukupuolittuneisuus.

Sukupuoli ja valta -jaosto vieraili kaikissa eduskuntapuolueissa syksyn 2009 ja syksyn 2010 välillä. Vierailujen tavoitteena oli tutustua puolueiden tasa-arvopoliikkaan sekä puolueiden sisäiseen tasa-arvoon.

Puolueille lähetettiin etukäteen kysely, jossa kysyttiin esimerkiksi puoluehallituksen ja -valtuuston sukupuolijakaumaa sekä sitä, kuinka puolueen asiakirjoissa sukupuoli on otettu huomioon. Lähes jokaisen puolueen puoluesihteri oli paikalla jaoston vierailulla.

MIESJAOSTO

TEHTÄVÄT

- toimia keskustelun herättäjänä, aloitteen tekijänä sekä kysymysten selvittäjänä mieskysymyksissä
- vahvistaa miesnäkökulmaa tasa-arvoasiain neuvottelukunnan toiminnassa tekemällä aloitteita ja esityksiä neuvottelukunnalle
- tehdä yhteistyötä miesliikkeen toimijoiden kanssa ja edistää mies- ja naisliikkeen yhteistoimintaa
- ehdottaa vuosittain Miehen työ -palkinnon saajaa tasa-arvoasian neuvottelukunnalle
- osallistua naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseen tähtääviin hankkeisiin ja kiinnittää huomiota väkivallan sukupuolittuneeseen luonteeseen

MIESJAOSTON KOKOONPANO

- edistää sukupuolitietoisien kasvatuksen ja koulutuksen vakiintumista kiinteäksi osaksi varhaiskasvatusta, opetus- ja nuorisotyötä sekä edistää sukupuolitietoisien opetuksen valtavirtaistamista opettajakoulutuksessa
- jatkaa kriittistä yhteiskunnallista keskustelua seksuaalisuuden kuvaamisesta mediassa ja siihen liittyvistä ongelmista
- vahvistaa mies- ja maskuliinisuustutkimuksen asemaa yliopistoissa ja yhteiskunnallisessa keskustelussa
- osallistua kansainväliseen, erityisesti pohjoismaiseen yhteistyöhön
- suorittaa neuvottelukunnan jaostolle antamat muut tehtävät kuten lausuntojen, kannanottojen, muistioiden, julkaisujen ja seminaarien valmistelun

PUHEENJOHTAJA

Kari Uotila, Vasemmistoliitto

VARAPUHEENJOHTAJA

Viljami Wiirilinna, Kokoomus

SIHTEERI

Jussi Aaltonen 2007-2008, Arto Jokinen 1.2.2009-

NEUVOTTELUKUNNAN JÄSENET

Risto Autio, Keskusta

Tanja Auvinen, NYTKIS ry

Heidi Hautala, Vihreät

Kaisa Kurikka, Kokoomus, 2008-2010

Håkan Nordman, RKP

ASiantuntijajäsenet

Atanas Aleksovski, ETNO (varajäsen Sari Haavisto) 2009-2011

Veikko Halmetoja, SETA ry

Ilkka Kantola, Eduskunnan ihmisoikeusryhmä

Samuli Koiso-Kanttila, Väestöliitto, Miesten Aika

Martti Lahti, Laurea - AMK

Johanna Lammi-Taskula, Suomen Miestutkimuksen Seura ry

Kim Meyer, Profeministimiehet ry

Jussi Pulli, Ensi- ja turvakotien liitto ry, Miesten keskus

Pekka Sauri, Mielenterveyden Keskusliitto, 2008

Tomi Timperi, Miessakit ry

TOIMINTA

Miesjaoston toimintakauden aikana miehistä käyty keskustelu oli vilkasta ja toimintaympäristö muutoksessa. Vuonna 2009 perustettiin miesten tasa-arvoasioita ajava yhdistys Miesten tasa-arvo ry sekä ensimmäiset puoleisiin kuuluvat miesryhmät; miesasioita käsittelevä jäsenyhdistys Vihreä miesliike ry ja Vasemmistoliiton miespoliittinen työryhmä.

Miehet ja tasa-arvo tuli voimakkaasti mukaan poliittiseen keskusteluun, kun valtioneuvosto julkaisi selonteon naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta. Eduskuntaan perustettiin myös miesverkosto vuonna 2010. Vuonna 2011 perustettiin vielä Miesjärjestöjen keskusliitto ry.

Miesjaosto seurasi kiinteästi toimintaympäristön muutosta ja kutsui uudet ja vanhat miesjärjestöt, Miessakit ry:n, Profeministimiehet ry:n, Suomen Miestutkimuksen Seura ry:n, Miesten tasa-arvo ry:n ja Vihreä miesliike ry:n, kokouksiinsa esittelemään toimintaansa ja kertomaan TANE:lle ja Miesjaostolle suunnattuja toiveita. Samassa tarkoituksessa järjestettiin yhteistyössä miesjärjestöjen, Väestöliiton, Ensi- ja turvakotien liiton ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa miehiä, poikia ja tasa-arvopolitiikkaa käsittelevä seminaari marraskuussa 2010.

Jaosto kutsui myös SATA-komitean pääsihteerin esittelemään komitean linjauksia sukupuolten kannalta. Lisäksi jaosto kutsui terveyden edistämisen politiikkaohjelman ohjelmajohtajan esittelemään jaostolle politiikkaohjelmaa sukupuolten, erityisesti miesten kannalta, sekä miesten uhritutkimuksen tekijät esittelemään tutkimustaan.

Miesjaoston edustajat osallistuivat Miestyön foorumiin vuosina 2008, 2009 ja 2011 sekä pohjoismaiseen miestutkimuskonferenssiin Tanskassa vuonna 2009. Jaoston edustaja osallistui myös valtioneuvoston asettamaan sukupuolten tasa-arvoselonteon valmisteluun ja miesuhri-tutkimuksen johtoryhmän työskentelyyn. Jaosto perusti isä-työryhmän ja valmisteli TANE:lle kannanoton perhevapaajärjestelmän kokonaisuudistuksesta ns. 6+6+6 -mallin pohjalta.

Jaosto selvitti vuosina 2008–2009 ilmestyneitä lähisuhde- ja perheväkivaltatutkimuksia erityisesti väkivallan ja sukupuolen kannalta ja valmisteli TANE:lle kannanoton yleisestä asevelvollisuudesta sukupuolen tasa-arvon näkökulmasta. Lisäksi Miesjaosto teki TANE:lle ehdotukset vuosittain jaettavan Miehen työ –palkinnon saajista, joiden perusteella palkinnot jaettiin.

VIESTINNÄN STRATEGINEN KEHITTÄMINEN

TANE:N VIESTINTÄSTRATEGIA

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta toteutti edellisellä kaudella 2004–2007 laadittua ja uudelle kaudelle päivitettyä toiminta- ja viestintästrategiaa. TANE:n perusviestit perustuvat neuvottelukunnan arvoihin, jotka ovat sukupuolten tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja asiantuntijuus sekä edelläkävijyys.

TANE antoi toimintakaudellaan useita kannanottoja ja aloitteita sekä tiedotteita. Neuvottelukunnan perusviestejä tuotiin esiin vahvasti myös TANE:n järjestämässä seminaareissa. Niiden sisällöstä kerrotaan toimintakertomuksen eri teemalukujen yhteydessä. Muita tärkeitä viestinnän medioita olivat tasa-arvoasiain neuvottelukunnan verkkosivut (www.tane.fi) ja (www.tasa-arvoaalit.fi). Tasa-arvolehti ilmestyi vuoden 2010 loppuun.

TANE:N PERUSVIESTIT

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta on

TÄRKEÄ POLIITTINEN TASA-ARVOAIKUTTAJA, JOKA

- nostaa esiin uusia tasa-arvokysymyksiä
- vaikuttaa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon
- edistää sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista

AKTIIVISEN TASA-ARVOYHTEISTYÖN EDISTÄJÄ, JOKA

- verkostoituu sidosryhmien kanssa
- hyödyntää neuvottelukunnan sisäisiä asiantuntijaverkostoja
- lähentää erilaisia intressejä

KRIITTINEN TASA-ARVOASiantuntija, JOKA

- pitää esillä tasa-arvon kestoteemoja
- luotaa ajankohtaisia tasa-arvokysymyksiä
- tiedottaa aktiivisesti tasa-arvosta

VIESTINNÄN TAVOITTEET JA KESKEISET LINJAUKSET

- Viestintä on tasa-arvoasiain neuvottelukunnan voimavara, jota on suunniteltava, johdettava ja seurattava kuten muitakin neuvottelukunnan voimavaroja. Neuvottelukunta vastaa itse viestinnästään.

- Viestinnän tavoitteena on tukea ja edistää tasa-arvoasiain neuvottelukunnan toiminnan päämäärien saavuttamista. Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan toiminta perustuu viestintään, ja sen tehtävien menestyksellinen hoitaminen edellyttää säännöllistä vuorovaikutusta neuvottelukunnan sisäisten ryhmien kesken ja ulkoisten sidosryhmien suuntaan.
 - Viestinnän tehtävänä on tukea neuvottelukuntaa sen strategisten tavoitteiden saavuttamisessa, tehdä neuvottelukuntaa tunnetuksi ja vahvistaa sen perusviestejä.
 - Viestinnän perustana on TANE:n arvot.
 - Viestintä on selkeää ja informatiivista.
 - Laadukkaan ja avoimen viestinnän avulla nostetaan esiin sukupuolten väliseen yhteiskunnalliseen tasa-arvoon liittyviä kysymyksiä ja arvoja ja edistetään sukupuolten tasa-arvon toteutumista.
 - Strategiset linjaukset tarkistetaan seuraavan neuvottelukunnan kauden alkaessa.
- Jokaisella kaudella laaditaan viestintäsuunnitelma strategisten linjausten ja toimintasuunnitelman pohjalta.

VIESTINTÄVASTUUT JA ROOLIT

Pääsihteeri johtaa viestintää ja vastaa kokonaisviestinnästä. Työvaliokunta toimii strategiaryhmänä, jonka tehtävänä on strategisen toiminnan ja viestinnän kehittäminen ja seuranta. Pääsihteeri vastaa pääasiallisesti neuvottelukunnan asiantuntijaviestinnästä. Jaostosihteerit vastaavat oman jaostonsa viestinnästä. Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan suunnittelija suunnittelee ja toteuttaa internet-sivustot ja osallistuu muuhun tiedottamiseen.

Neuvottelukunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja pääsihteeri edustavat neuvottelukuntaa eri julkisuuksissa ja heillä on merkittävä rooli neuvottelukunnan profiloitumisessa ja viestinnän vaikuttavuudessa. Neuvottelukunnan kaikki jäsenet edustavat neuvottelukuntaa poliittisissa verkostoissa, erilaisissa asiantuntijaverkostoissa ja mediassa.

TASA-ARVOASIAIN NEUVOTTELUKUNNAN VERKKOVIESTINTÄ

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta julkaisee internet -sivustoja osoitteissa www.tane.fi ja www.tasa-arvoaalit.fi. Molemmat sivustot ovat luettavissa myös ruotsiksi.

www.tane.fi -sivusto

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan verkkosivuston rakenne ja visuaalinen ilme uudistettiin kesällä 2010. Sivustolla esitellään tasa-arvoasiain neuvottelukunta ja sen toimintaa sekä annetaan lukijalle tietoa sukupuolten välisestä tasa-arvosta ja sen kehityksestä. TANE:n lausunnot, kannanotot ja aloitteet sekä lausunnot ja tiedotteet ovat myös edellisiltä vuosilta nähtävissä sivustoilla. Julkaisujen pdf-versiot ja seminaarien materiaaleja löytyy sivujen julkaisut-osioista.

www.tasa-arvoaalit.fi -sivusto

Toimintakauden 2007–2011 aikana TANE perusti omat vaalisivunsa vuoden 2008 kuntavaaleihin, vuoden 2009 europarlamenttivaaleihin ja vuoden 2011 eduskuntavaaleihin. Sivustoilla on tarjottu tietoa tasa-arvosta ehdokkaille ja äänestäjille. Eri alojen asiantuntijat ovat kirjoittaneet sivuille vaaliviestejä ja poliitikot kolumneja. Vaaleihin liittyvistä teemoista on voinut keskustella myös Tasa-arvoaalit.fi -Facebook-sivulla.

TASA-ARVO -LEHDEN ILMESTYMINEN PÄÄTTYI 2010 JA TASA-ARVOTIEDON KESKUS MINNA PERUSTETTIIN 2009

Tasa-arvo -lehteä julkaistiin 22 vuotta kunnes se jouduttiin lopettamaan taloudellisista syistä vuonna 2010. Lehteä julkaisivat vuodesta 1988 vuoteen 2004 tasa-arvoasiain neuvottelukunta ja tasa-arvovaltuutettu yhdessä. Viimeiset viisi vuotta julkaisija oli Stelatum Oy.

Lehti ilmestyi neljä kertaa vuodessa. Päätoimittajana toimi tasa-arvoasiain neuvottelukunnan puheenjohtaja. Toimitusneuvostoon kuuluivat 2007–2010 kansanedustaja Risto Autio, toimitusjohtaja Jukka Ihanus, ylitarkastaja Minna Lundell-Kiuru, puheenjohtaja Jussi Salonranta, pääsihteeri Hannele Varsa ja pääsihteeri Merja-Hannele Vuohelainen.

Lehden aiheita olivat muun muassa yhteiskunnallinen päätöksenteko, työelämän tasa-arvokysymykset, miesliike, väkivalta, EU:n tasa-arvopolitiikka ja sukupuolentutkimus.

TANE:n pitkään ajama tavoite toteutui kun tasa-arvo-

tiedon levittäjäksi perustettiin vuonna 2009 sosiaali- ja terveysministeriön rahoituksella verkossa toimiva Tasa-arvotiedon keskus Minna (www.minna.fi). Se jatkaa osaltaan tiedonvälittämistä tasa-arvopolitiikasta ja sukupuolentutkimuksesta.

Netissä toimivana se pystyy välittämään nopeasti ajankohtaista tietoa tasa-arvosta. Keskus palvelee laajaa käyttäjäkuntaa: viranomaisia, poliitikkoja, tasa-arvotoimijoita ja järjestöjä, opiskelijoita ja tutkijoita, mediaa ja kaikkia tasa-arvoasioista kiinnostuneita.

Minna Canthin mukaan nimetty keskus on valtakunnallinen yksikkö, joka tekee sekä kotimaista että kansainvälistä yhteistyötä. Verkkopalvelussa on myös puheenvuoroja alan asiantuntijoilta ja vaikuttajilta, tapahtumakalenteri ja tutkimus- ja hankeutisia sekä tasa-arvon tilaa kuvaavia tilastoja. Keskus palvelee suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

TANE:N VAALITYÖ

KUNTAVAALIT 2008

TANE avasi tasa-arvovaalit.fi -sivut elokuussa 2008. Kuntavaalityöryhmän tärkein tehtävä oli suunnitella ja tuottaa sivuille sisältöä. Sivuilla julkaistiin vaaliviesti kerran viikossa. Vaaliviestit käsittelivät kuntatasolla päätettäviä asioita tasa-arvonäkökulmasta. Vaaliviestien teemoina olivat esimerkiksi liikunta, koulutus, toimeentulo ja väkivalta.

Vaaliviestien lisäksi sivuilla julkaistiin kolumneja, joiden kirjoittajat edustivat jokaista eduskuntapuoluetta. Sekä päättäjiksi pyrkiville että äänestäjille oli koottu oma tietopaketti siitä, miten kuntatasolla voi edistää tasa-arvoa. Sivujen tasa-arvoteemoja tukemaan suunniteltiin myös kuvitus, jonka toteuttamisesta vastasi Antonia Ringbom.

Sivuilla on tietoa myös eurooppalaisesta paikallis- ja aluehallinnon naisten ja miesten välisestä tasa-arvon peruskirjasta sekä valmis aloitepohja peruskirjan hyväksymiseksi kunnissa. Sivuilla esitellään lisäksi tasa-arvotilastoja, tasa-arvolain vaikutuksia kuntiin sekä yleistä tietoutta tasa-arvon tärkeydestä.

Sivujen markkinoimiseksi tilattiin tasa-arvovaalit.fi -kasseja ja -kirjanmerkkejä.

KUNTAVAALITYÖRYHMÄN KOKOONPANO

Elina Laavi, Kokoomus
Lena Paju, Vasemmistoliitto
Seija Turtiainen, Keskusta
Merja-Hannele Vuohelainen, SDP

ASiantuntijajäsenet

Annamari Asikainen, tasa-arvoyksikkö
Tanja Auvinen, NYTKIS ry
Anne Maria Holli, Helsingin yliopisto
Kaisa Pyhälä, Suomen Urheilu ja Liikunta ry
Eeva Raevaara, tasa-arvoyksikkö
Leena Ruusuvuori, Naisjärjestöjen Keskusliitto ry

SEKÄ TANE:N SIHTEERISTÖSTÄ

Elina Aaltio, Sukupuoli ja valta -jaoston ja kuntavaalityöryhmän sihteeri
Hannele Varsa, pääsihteeri
Sini Terävä, korkeakouluharjoittelija

Kuntavaaleissa vuonna 2008 TANE tuotti tasa-arvotietoa ehdokkaille ja äänestäjille. Kuvassa kuntavaalikampanjointiin liittyvää kuvitusta.

EUROPARLAMENTTIVAALIT 2009

Europarlamenttivaalityöryhmä perustettiin joulukuussa 2008 valmistelemaan TANE:n vaalityötä. Työryhmä uusi kuntavaaleihin perustetut tasa-arvoaalit.fi -sivut europarlamenttivaaleihin sopiviksi.

Sivujen rakenne pysyi samana, eli kuntavaalien tapaan sivuilla julkaistiin vaaliviestejä, kolumneja ja tiettyihin tasa-arvotemoihin liittyviä tekstejä. Vaaliviestien teemoja olivat esimerkiksi ilmastonmuutos ja sukupuoli, taantumien elvyttäminen sukupuolinäkökulmasta sekä vammaisten ihmisten oikeudet EU:ssa.

Työryhmä lähetti eduskuntapuolueiden puoluesihteerille kyselyn. Kyselyyn vastasivat kaikki puoluesihteerit Keskustan puoluesihteerinä lukuun ottamatta. Kyselyssä tiedusteltiin, oliko ehdokkaiksi helppo saada sekä naisia että miehiä, minkälaiset asiat ehdokasasetelussa nousivat keskeisiksi ja minkälaisen ehdokkaiden on helppo saada rahoitusta.

TANE järjesti yhdessä Kulttuurikeskus Caisan, Eurooppalaiset ry:n, Naisjärjestöjen Keskusliitto ry:n, Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry:n ja Euroopan parlamentin Suomen Tiedotustoimiston kanssa ensisijaisesti maahanmuuttajanaishille ja maahanmuuttaja-asioista

kiinnostuneille vaalitulaisuuden toukokuussa 2009. Ohjelmassa oli selkokielen esitelmä europarlamenttivaaleista sekä paneelikeskustelu, jossa eduskuntapuolueiden edustajat kertoivat puolueensa politiikasta.

Kesäkuun alussa 2009 TANE:n europarlamenttivaalityöryhmä järjesti ulkoasiainministeriön tuella yhteistyössä Eurooppanaisten, Naisjärjestöjen Keskusliiton, Naistoimittajien, NYTKIS ry:n ja Eurooppalainen-Suomi ry:n kanssa Euroopan unioni ja tasa-arvo -vaalipaneelin. Tilaisuuden puheenjohtajana toimi Tuulikki Petäjaniemi ja paneelissa olivat edustettuina kaikki eduskuntapuolueet.

Vaalien jälkeen TANE julkaisi tasa-arvovaalit.fi -sivujen tekstien pohjalta julkaisun Euroopan unioni tasa-arvoa tekemässä.

EUROPARLAMENTTIVAALITYÖRYHMÄN KOKOONPANO

TYÖRYHMÄLLÄ OLI KIERTÄVÄ PUHEENJOHTAJUUS

Sirpa Hertell, Vihreät
Mari Kokko, Keskusta
Elina Laavi, Kokoomus
Lena Paju, Vasemmistoliitto
Petra Qvist, RKP
Merja-Hannele Vuohelainen, SDP

ASIAANTUNTIJAJÄSENET:

Tanja Auvinen, NYTKIS ry
Anne Maria Holli, Helsingin yliopisto
Johanna Kantola, Helsingin yliopisto
Eeva Raevaara, tasa-arvokeskus
Leena Ruusuvuori, Naisjärjestöjen Keskusliitto ry

SEKÄ TANE:N SIHTEERISTÖSTÄ

Riikka Korpinurmi, Sukupuoli ja valta -jaoston ja työryhmän sihteeri huhtikuusta 2009
Helena Kyrki, korkeakouluharjoittelija huhtikuu-kesäkuu 2009
Sanna Puhakka, osastos sihteeri
Heini Turkia, työryhmän sihteeri, työelämävalmennettava
Hannele Varsa, pääsihteeri

EDUSKUNTAVAALIT 2011

Eduskuntavaalityöryhmä suunnitteli ja toteutti TANE:n eduskuntavaalityötä. Sen tärkeimmät tehtävät olivat tasa-arvoaalit.fi -sivujen päivittäminen eduskuntavaaleihin sekä tasa-arvoaalipaneelin suunnittelu. Työryhmässä mietittiin myös mm. tasa-arvoa koskevia vaalikonekysymyksiä sekä ajankohtaisia vaaliteemoja tasa-arvon näkökulmasta.

Työryhmän jäsenet kertoivat myös omien puolueidensa ja järjestöjensä tasa-arvotyöstä vaaleissa.

TASA-ARVOVAALIPANEELI

Työryhmä järjesti tasa-arvoaalipaneelin 10. maaliskuuta 2011 hotelli Arthurissa Helsingissä. Paneelin vetäjänä oli toimittaja Kirsi Heikel. Paneelissa oli osallistuja jokaisesta eduskuntapuolueesta.

Vanhempainvapaiden uudistaminen oli 10. maaliskuuta 2011 erityisen ajankohtainen aihe, sillä vanhempainvapaaajärjestelmän uudistamista pohtinut työryhmä oli jättänyt mietintönsä ministeri Juha Rehulalle samana päivänä. Vanhempainvapaiden lisäksi paneelissa keskusteltiin ja väiteltiin esimerkiksi naisiin kohdistuvasta väkivallasta, seksinoston kriminalisoinnista sekä sukupuolineutraalista avioliittolaista.

EDUSKUNTAVAALITYÖRYHMÄN KOKOONPANO

Anna Moring, Vihreät
Lena Paju, Vasemmistoliitto
Sanna Rauhansalo, Keskusta
Jussi Salonranta, varalla Elina Laavi, Kokoomus
Merja-Hannele Vuohelainen, SDP
Georg Henrik Wrede, varalla Anna Litonius, RKP

ASIAANTUNTIJAJÄSENET

Tanja Auvinen, NYTKIS ry
Johanna Kantola, Helsingin yliopisto
Jaana Kuusipalo, Jyväskylän yliopisto
Eeva Raevaara, tasa-arvoyksikkö
Leena Ruusuvuori, Naisjärjestöjen Keskusliitto ry

SEKÄ TANE:N SIHTEERISTÖSTÄ

Arto Jokinen, Miesjaoston sihteeri
Riikka Korpinurmi, Sukupuoli ja valta -jaoston ja työryhmän sihteeri
Leena Tynkkynen, suunnittelija
Hannele Varsa, pääsihteeri, työryhmän puheenjohtaja

TASA-ARVOVAALIPANEELIN OSALLISTUJAT

Keskustelun vetäjänä oli toimittaja Kirsi Heikel.

Puolueita paneelissa edustivat:

Kokoomus, varapuheenjohtaja Henna Virkkunen

Perussuomalaiset, varapuheenjohtaja Auli Kangasmäki

Keskusta, varapuheenjohtaja Annika Saarikko

Kristillisdemokraatit, kansanedustaja Leena Rauhala

RKP, puheenjohtaja Stefan Wallin

SDP, Demarinaisten varapuheenjohtaja Tarja Kantola

Vasemmistoliitto, työllisyyspalveluiden johtaja Katja Syvärinen

Vihreät, varapuheenjohtaja Mari PuoskariKunta- ja palvelurakennemuutos

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta antoi lausunnon valtioneuvoston selonteko kunta- ja palvelurakennemuutos vuonna 2010. Lausunnon mukaan kunta- ja palvelurakennemuutoksella on laajat vaikutukset sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumiseen. Uudistuksella on vaikutuksia naisiin ja miehiin kaikissa ikäluokissa.

Sukupuolten tasa-arvon kannalta on keskeistä tarkastella uudistusta kolmesta näkökulmasta:

- 1. henkilöstön asema uudistuksessa,**
- 2. vaikutukset palvelujen käyttäjiin ja**
- 3. vaikutukset yhteiskunnallisen osallisuuden kannalta.**

KUNTA- JA PALVELURAKENNEUUDISTUS

KUNTIEN TYÖNTEKIJÄT KUNTA- JA PALVELURAKENNEUUDISTUKSESSA

Kolmasosa Suomen työssäkäyvistä naisista työskentelee kuntasektorilla. Kuntien henkilöstöstä noin 80 prosenttia on naisia, joten henkilöstön aseman muutoksilla on erityisesti vaikutuksia naisiin.

Lausunnon mukaan on tärkeää tarkastella esimerkiksi työllistymistä, sekä miten kunta- ja palvelurakenneuudistus vaikuttaa nais- ja miesvaltaisten alojen työhön ja työoloihin. Tulee myös kiinnittää huomiota ulkoistamisten ja tilaaja-tuottaja -mallin käytön sukupuolivaikutuksiin.

Lisäksi nais- ja miestyöntekijöiden palkkakehitystä tulee seurata. Koska uudistuksessa muutetaan työpaikkojen organisaatorakenteita, tulee tarkastella mm. työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksien kehittymistä ja johtajuutta. Uudistuksella voi myös olla vaikutuksia esimerkiksi työmatkojen pituuksiin sekä työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen.

PALVELUIDEN KÄYTTÄJINÄ NAISET, MIEHET, TYTÖT JA POJAT

Kunta- ja palvelurakennemuutoksen tärkeimpiä tavoitteita ovat kuntien vastuulla olevien peruspalvelujen turvaaminen myös tulevaisuudessa. Lausunnossa kiinnitettiin huomiota siihen, että naiset ja miehet, tytöt ja pojat käyttävät osin eri palveluita.

On selvittävää, mitä palveluita naiset ja miehet käyttävät. Tulee myös selvittää, puuttuuko palvelutarjonnasta naisten tai miesten kannalta keskeisiä palveluita. Lisäksi on tärkeää tarkastella myös sitä, miten nais- ja mieskuntalaiset näkevät kunnallisten palveluiden tuottamisen eri vaihtoehdot sekä palveluiden laadun.

DEMOKRATIA, VAIKUTTAMINEN JA OSALLISTUMINEN

Uudistuksen yksi keskeinen tavoite on turvata demokraattinen päätöksenteko, kun rakenteita uudistetaan. Sekä naisten että miesten osallistuminen poliittiseen päätöksentekoon on tärkeää. Kuntakoon muuttuminen ja kuntien yhdistyminen voivat aiheuttaa muutoksia äänestysaktiivisuuteen, poliittiseen edustuksellisuuteen, päätöksentekoon osallistumiseen ja valtarakenteisiin. Muutoksella voi myös olla vaikutuksia poliitikkojen toimintaedellytyksiin, esimerkiksi pidemmät välimatkat kokouksiin.

Vuoden 2009 tammikuussa maan kaikista kunnan- ja kaupunginjohdajista vain 14 prosenttia oli naisia. Lausunnossa oltiin huolissaan siitä, että kaikkien yhdistyneiden kuntien ykkösviran haltijaksi valittiin mies. TANE vaati, että kehitystä ykkösviran haltijoiden sukupuolijakaumasta tulee seurata ja pohtia vaatiiko nykytilanne erityistimenpiteitä.

Lausunnossa valmisteilla olevasta valtioneuvoston tasa-arvoselonteosta (2010) ja lausunnossa valtioneuvoston selonteko naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (2011) kiinnitettiin huomiota siihen, että naisvaltuutettujen osuus luopujista oli liitoskunnissa kymmenkunta prosenttia suurempi kuin miesvaltuutettujen osuus. Lausun-

tojen mukaan kaikissa kunnissa, joissa kuntaliitos toteutui 1.1.2009, valittiin kunnanjohtajaksi mies. Kuntaliitoskunnissa naisten osuus on myös muissa päällikköviroissa pienempi kuin kunnissa, jotka jatkavat vanhan kuntajaon mukaan. Naisia on kunnan- ja sektorijohtajina selvästi eniten pienissä kunnissa.

Tasa-arvolaisissa on kiintiösäännös, jonka mukaan välillisesti valittavissa kunnan toimielimissä tulee olla vähintään 40 prosenttia kumpaakin sukupuolta. Lausunnossa valtioneuvoston selonteko kunta- ja palvelurakennemuutoksesta (2010) kiinnitettiin huomiota siihen, että kiintiösäännös ei vaikuta puheenjohtajien valintaan.

Naisten osuus onkin ollut pienempi hallitusten, valtuustojen ja lautakuntien puheenjohtajistossa verrattuna naisten osuuteen vastaavassa toimielimessä. Puolet uusista liitoskunnista on valinnut sekä valtuuston että hallituksen ykköspuheenjohtajaksi miehen. Noin neljäsosa liitoskunnista on valinnut valtuuston puheenjohtajaksi naisen ja noin viidesosa kunnanhallitusten puheenjohtajista on naisia.

Lausunnossa vaadittiin, että kunnissa tehdään sukupuolivaikutusten arviointi kunta- ja palvelurakennemuutoksen toimeenpanovaiheessa. Tietoa uudistuksen vaikutuksista pitää koota sukupuolen mukaan. Kun koottu aineisto analysoidaan ja sen perusteella tehdään johtopäätöksiä, jotka pannaan toimeen, voidaan kuntapalveluja kehittää haluttuun suuntaan, säästää kustannuksia ja toimia hyvin hallinnon mukaisesti.

SOSIAALI- JA TERVEYSPOLITIIKKA – KASTE-OHJELMA 2012–2015

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta antoi keväällä 2011 lausunnon koskien Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman (Kaste) seuraavan ohjelmakauden 2012 – 2015 valmistelua. Kehittämisohjelma on strateginen ohjausväline, jolla johdetaan ja uudistetaan suomalaista sosiaali- ja terveyspolitiikkaa. Kaste-ohjelmassa määritellään sosiaali- ja terveystoiminnat, kehitämistoiminnan ja valvonnan painopisteet sekä niiden toteuttamista tukevat hankkeet, ohjeet ja suositukset.

SUKUPOULINÄKÖKULMAN VALTAVIRTAISTAMINEN

TANE piti ensiarvoisen tärkeänä, että sukupuolinäkökulma valtavirtaistetaan Kaste-ohjelman seuraavan ohjelmakauden suunnittelussa heti prosessin alusta alkaen. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen on strategia, jonka avulla sukupuolinäkökulma ja tasa-arvon edistämisen tavoite sisällytetään kaikkeen toimintaan. Se, miten asia koskee naisia ja miehiä (sukupuolinäkökulma), otetaan huomioon kaikessa toiminnassa (valtavirtaistaminen).

Tilastojen keskiarvoihmiset ja kansalaiset ovat naisia ja miehiä. Esimerkiksi lapset, nuoret, opiskelijat, maahanmuuttajat, edunsaajat ja palveluiden käyttäjät ovat myös naisia ja miehiä, tyttöjä ja poikia. Kun sukupuoli tehdään näkyväksi, saadaan selville sekä naisten että miesten elämäntilanteet, toimintatavat ja tarpeet. Näin saadaan tarkempaa tietoa kohderyhmistä, jolloin toimenpiteet ja resurssit voidaan kohdentaa paremmin. Tämä parantaa valmistelutyön ja päätöksenteon laatua sekä lisää toimenpiteiden ja palveluiden tehokkuutta.

Sukupuoli ja siihen liittyvät oletukset ja odotukset vaikuttavat ihmisten toimintaan ja valintoihin. Esimerkiksi perhetilanne vaikuttaa edelleen eri tavoin naisten ja miesten elämään. Työelämässä naiset ja miehet ovat usein eri aloilla. Jos sukupuolinäkökulmaa, siis sitä, mi-

ten asia koskee naisia ja miehiä, ei oteta valmistelutyössä huomioon, hukataan asian kannalta merkittävää tietoa. Sukupuolinäkökulmasta onkin hyötyä paitsi tasa-arvon, myös hyvinvoinnin ja tuottavuuden kannalta.

Lausunnossaan TANE korosti että sukupuolinäkökulma on oltava mukana Kaste-ohjelman valmistelussa, jotta voimavarat, myös taloudelliset voimavarat, voidaan kohdentaa oikein ja oikeudenmukaisesti. Se on paitsi hyvää hallintoa, myös hyvää taloushallintoa.

Neuvottelukunnan mukaan velvoite sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseksi tarvitaan koko ohjelmaa ohjaaviin linjauksiin. TANE vaatii että sukupuolinäkökulman valtavirtaistamistavoite täytyy kirjata ohjelman periaatepäätökseen, jotta siitä tulisi osa suunnittelua, toteutusta, seurantaa ja arviointia.

HANKKEIDEN VALTAVIRTAISTAMINEN

Lausunnossaan TANE esitti, että sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista Kaste-ohjelman hankkeissa voisi tukea esimerkiksi seuraavilla toimilla:

1. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen ja tasa-arvon edistäminen kirjataan eksplisiittiseksi tavoitteeksi Kaste-ohjelman ylä- ja hanketasolle.
2. Sukupuolinäkökulma kirjataan auki jokaisen hankkeen

asettamiseen, toimeenpanoon ja arviointiin. Hankkeen toimeenpanosuunnitelmaan kirjataan velvoite sukupuolivaikutusten arvioinnista.

3. Hankkeille nimetään sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen vastuuhenkilöt.
4. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseen varataan riittävät henkilö- ja raharesurssit.
5. Hankkeissa puretaan sukupuolineutraalia kielenkäyttöä niin, että sukupuolten erot tulevat näkyviin.

TANE ehdotti että hanketyö voisi käynnistyä sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiskoulutuksella, valtavirtaistamis-yhdyshenkilöiden verkoston luomisella ja sen toiminnan resursoinnilla. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen etenemisen seuranta on johtoryhmän vastuulla.

LISÄÄ ESIMERKKEJÄ

Lisäksi TANE antoi joitakin yksittäisiä esimerkkejä, joiden tarkastelu hyötyisi sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisesta. Terveyserojen kasvua tarkasteltaessa on syytä analysoida tiedot myös sukupuolen mukaan.

Palveluita tulisi myöskin tarkastella valtavirtaistamisen näkökul-

masta, sillä sukupuoli vaikuttaa siihen, mitä sosiaali- ja terveyspalveluja eri ihmisryhmät tarvitsevat. Siksi sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen palvelujen kehittämistyössä edistää palveluiden kohdistamista niitä tarvitseville. Esim. palveluiden saatavuus, lähipalvelut (vrt. naiset ovat keskimäärin riippuvaisempia julkisista kulkuneuvoista).

TANE esitti myös että säännölliset terveystarkastuksen tulisi ulottaa kaikkiin väestöryhmiin. Pysyvässä työsuhteessa olevilla on paitsi terveydenhuolto myös ennaltaehkäiseviä palveluja käytettävissä.

Syrjäytyneet ja koulupudokkaat jäävät säännöllisen terveydenhuollon ja ennen muuta ennaltaehkäisevien toimien ulkopuolelle. Syrjäytyneissä ja koulupudokkaissa on enemmän poikia/miehiä.

Terveystarkastukset pitää saada koskemaan kaikkia väestöryhmiä. Muun muassa työttömien lääkärintarkastukset on vakinaistettava ja ulotettava koskemaan koko maata.

TANE vaati että kouluterveydenhuollon tulisi olla sukupuolisensitiivistä. Neuvolatoimintaa on myös kehitettävä. Isät on otettava nykyistä paremmin huomioon neuvolatyössä. Voitaisiin esimerkiksi puhua vanhemmuusneuvolasta.

TILASTOTIEDOT JA INDIKAATTORIT SUKUPUOLEN MUKAAN

Tilastoilla on merkittävä rooli sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisessa. TANE vaati että kaikissa hankkeissa on edellytettävä ihmisiä koskevien tilastojen keräämistä ja analysoimista myös sukupuolen mukaan.

Kaikissa Kaste-ohjelman indikaattoreissa sukupuolella on keskeinen merkitys. Kaikissa indikaattoreissa on tarkasteltava ja analysoitava indikaattoritiedot myös sukupuolen mukaan.

SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLTOALAN TYÖYHTEISÖT JA HENKILÖSTÖ

Sosiaali- ja terveydenhuoltoalalle on saatava myös jatkossa osaavaa henkilökuntaa. Alan johtamis-käytäntöjen ja työolojen kehittäminen lisää työvoiman saatavuutta ja pidentää samalla työuria – työskenteleehän sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla merkittävä osa työvoimasta.

Sekä sosiaali- että terveydenhuoltoala ovat vahvasti segregoituneet sukupuolen mukaan. Alat ovat nyt erittäin naisvaltaisia. Miesten saaminen sosiaali- ja terveysalalle laajentaisi huomattavasti rekrytointipohjaa.

TANE esitti että Kaste-ohjelmassa eri osahankkeissa kiinnitetäisiin huomiota alan sukupuolijakaumaan. Yksi osahanke voisi käsitellä alan vetovoiman lisäämistä ja siinä yhtenä osana sosiaali- ja terveydenhuollon segregaation lieventämistä.

VÄKIVALLAN VÄHENTÄMISEN OSAHANKE

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta esitti laajan sosiaali- ja terveyshankkeen käynnistämistä väkivallan vähentämiseksi. Väkivallasta aiheutuu yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle terveydellisiä ja sosiaalisia haittoja sekä merkittävät suorat ja välilliset kustannukset.

Väkivalta kuormittaa kunnan palvelujärjestelmää. Siitä huolimatta väkivallan vähentämiseen ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Meiltä puuttuu edelleen alan tärkeitä peruspalveluita. Väkivallan vastainen työ on usein jätetty kolmannen sektorin hoidettavaksi.

Lausunnossaan TANE kiinnitti huomiota siihen että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö joutuu työssään väkivallan kohteeksi. Myös tämä olisi osa Kaste-ohjelman väkivaltahanketta.

Väkivallan vastainen työ on ollut Suomessa projektiluonteista ja sille kohdistetut resurssit ovat olleet täysin riittämättömiä. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta korosti, että sukupuolistuneen väkivallan ennalta-ehkäisyyn ja uhrien auttamiseen suunnattujen resurssien tulee olla pysyviä ja riittäviä.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta piti lausunnossaan ensiarvoisen tärkeänä, että väkivallan uhreille ja tekijöille suunnattua valtakunnallista auttamisverkostoa kehitetään pitkäjänteisesti ja palveluiden tuottamiseen varataan tosiasiallisesti riittävät resurssit.

Esimerkiksi Suomen selkeästi alimitoitettu turvakotiverkosto tulee laajentaa vastaamaan Euroopan neuvoston suosituksia, joiden mukaan Suomessa tulisi olla 530 turvakotipaikkaa. Turvakoteja on tällä hetkellä 21 (125 turvakotipaikkaa), joista melkein puolet on Etelä-Suomessa. Suomeen on saatava myös salaisia ja esteettömiä turvakoteja.

Turvakodeissa on otettava huomioon myös erityisryhmien, kuten esimerkiksi maahanmuuttajanaisten ja vammaisten naisten tarpeet. Väkivaltaa käyttäneiden miesten ja naisten hoito-ohjelmien rahoitus on turvattava. Lisäksi maksuton ympärivuorokautinen puhelinpäivystys väkivallan uhreille on toteutettava pikimmiten.

Suomesta puuttuu edelleen valtakunnallinen väkivallan vastaisen työn koordinaatioyksikkö. Yksikössä tulee olla myös naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen erityisosaamista. Yksikön tehtävänä olisi koordinoida moniammatillista yhteistyötä ministeriöiden ja alueiden välillä.

Valtioneuvosto hyväksyi vuonna 2010 naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelman, joka ulottuu vuoteen 2015. TANE esitti että ohjelman toimenpiteiden toteuttaminen olisi luonteva osa Kaste-ohjelman väkivalta-hanketta. Ohjelman toimenpiteistä useat kohdis-

tuvat yleisesti lähisuhdeväkivaltaan hyödyttäen sukupuolesta riippumatta kaikkia lähisuhdeväkivallan uhreja.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta korosti eri ammattiryhmille annettavan koulutuksen tärkeyttä etenkin lähisuhteissa tapahtuneen sukupuolistuneen väkivallan erityispiirteiden tunnistamiseksi ja siihen liittyvän tekijän uhriinsa kohdistaman vallankäytön havaitsemiseksi.

Sosiaali- ja terveydenhoitohenkilökunnan valmiuksia väkivallan puheeksi ottamiseksi potilaan kanssa on järjestelmällisesti lisättävä. Lisäksi terveydenhuollossa olisi tärkeää ottaa valtakunnallisesti käyttöön pahoinpitely- ja kehokarttalomakkeisto (PAKE-lomakkeisto), mikä parantaisi uhrin oikeusturvaa.

Tietoisuuden ja tiedon lisääminen sukupuolistuneesta väkivallasta on tärkeää. Koulutusten avulla parannetaan viranomaisten valmiutta tunnistaa väkivaltaongelma, kohdata väkivallan osapuolet ja tarjota heille tarpeellista apua. Väkivallasta puhuminen ja sen näkyväksi tekeminen on hyvä keino ehkäistä väkivaltaa.

Väkivallan ennaltaehkäisyyn ja asennekasvatukseen on Suomessa kohdistettu vähän toimenpiteitä. Asennekasvatusta on suunnattava erikseen myös tytöille ja pojille sekä naisille ja miehille. Koulujen mahdollisuuksiin väkivallan ennaltaehkäisyssä on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota.

TYÖELÄMÄ

S

uomessa on kansainvälisesti katsottuna korkea naisten työllisyysaste, mutta toisaalta pienten lasten äitien työllisyysaste on eurooppalaisittain hyvin alhainen. Lähes puolelta vanhempainrahaa saavista äideistä puuttuu työsuhde, samoin yli puolelta kotihoidon tukea saavista äideistä.

Toisaalta nuorimpien työikäisten työttömyydessä on sukupuolten välillä merkittävä ero. TANE:n lausunnossa *hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2010* (2009) todettiin, että nuorten miesten työttömyysaste maaliskuussa 2009 oli 29,4 prosenttia, kun samanikäisten naisten työttömyysaste oli 14,3 prosenttia. Lausunnossa vaadittiinkin, että nuorten miesten nykyistä parempaa kiinnittymistä työelämään on edistettävä.

SAMAPALKKAISUUDEN EDISTÄMINEN

Lausunnossa *komission tiedonannosta naisten ja miesten tasa-arvostrategiasta vuosiksi 2010–2015* (2010) todettiin, että Euroopan unionilla on ollut samapalkkaisuustavoite jo vuodesta 1957, mutta silti naiset ansaitsevat EU:ssa keskimäärin vähemmän kuin miehet. Suomessa sukupuolten välillä on suuri palkkakuilu verrattaessa moneen muuhun EU-maahan.

Lausunnossa YK; *Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleisopimus*; *Suomen kuudes määräaikaisraportti* (2007) vaadittiin, että tasa-arvolakia tarkennetaan ja palkkakartoituksia koskevia kirjauksia selkiytetään niin, että samanarvoisten töiden vertailu yli työehtosopimusrajojen toteutuu käytännössä. Lisäksi luottamusmiesten oikeutta saada palkkatietoja työpaikkatasolla tulee helpottaa ja työnarviointimenetelmiä kehittää.

Lausunnossa todettiin, että naisten ja miesten samapalkkaisuuden saavuttaminen edellyttää korkean tason sitoutumisen lisäksi myös vastuunottoa ja tahtoa käytännön toimijoilta työmarkkinajärjestelmän eri tasoilla ja viime kädessä työpaikoilla. Samapalkkaisuuden edistäminen merkitsee palkallisesti aliarvostettujen alojen työnantajille palkkakustannusten lisääntymistä. Naisten ja miesten samapalkkaisuuden toteuttamisella julkinen sektori varmistaisi työvoiman saannin tulevaisuudessa ja näyttäisi myös työnantajana hyvää esimerkkiä tasa-arvon edistämisessä.

TANE:n hallitusohjelmataavoitteissa vuosille 2011–2015 sekä *lausunnossa valmisteilla olevasta valtioneuvoston tasa-arvoselonteosta* (2010) vaadittiin, että valtio ottaa samapalkkaisuuden edistämässä vahvemman roolin ja parantaa erityisesti kuntien mahdollisuuksia työnantajana korottaa naisvaltaisten alojen palkkoja. Lisäksi hallitusohjelmataavoitteissa vaadittiin, että yksityisen sektorin palkkatiedot saadaan julkisiksi. Myös liikeaikalain sekä valtionhallinnon uuden palkkausjärjestelmän sukupuolivaikutukset on arvioitava.

Lausunnossa *kansalaisyhteiskuntaa ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus; Suomen kuudes määräaikaishetkimä* (2009) kiinnitettiin huomiota vertikaaliseen segregatioon. Segregatio ja sukupuolten väliset palkkaerot -hankkeen loppuraportin teknologiateollisuuden keskittyvät analyysit osoittavat, että keskeinen sukupuolten palkkaeroja tuottava mekanismi liittyy sukupuolten väliseen vertikaaliseen segregatioon.

Hierarkkiseen asemaan sijoittumiseen liittyvät sukupuolten väliset erot selittävät 50–60 prosenttia eli vähintään puolet havaitusta keskimääräisestä sukupuolten välisestä palkkaerosta. Tutkimuksesta ilmenee myös, että sellaiset ominaisuudet, jotka tyypillisesti mielletään urakehitystä edistäviksi, kuten koulutus ja työkokemus, vaikuttavat yllättävän vähän korkeimmalle tasolle eli johtotehtäviin valikointiin.

Useassa TANE:n lausunnossa puututtiin myös perusteettomien määräaikaisten työsuhteiden ongelmaan. Esimerkiksi lausunnossa

ihmisyhteiskunnallisen selonteon kansallisesta osuudesta (2009) ja lausunnossa *tasa-arvoselonteon pääteemoista* (2009) todettiin, että Euroopan maista ainoastaan Espanjassa naiset työskentelevät määräaikaisten työsuhteissa selvästi useammin kuin Suomessa.

Määräaikaisten työsuhteet kohdistuvat erityisesti synnytysikäisiin ja koulutettuihin 25 – 45-vuotiaisiin naisiin. Määräaikaisten työsuhteet ovat tyypillisimpiä sosiaali-, terveys- ja opetusalailla. Valtaosa määräaikaisten työsuhteista on määräaikaisten työsuhteissa, koska ei ole löytänyt vakinaista työtä. Lausunnossa *hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2011* (2010) sanotaan, että naiset tekevät kaksi kolmasosaa määräaikaisten töistä.

Lausunnossa *YK:n kaikkinaisten naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus; Suomen seitsemäs määräaikaishetkimä* (2011) sanotaan, että maahanmuuttajien tulot ovat yleisesti selvästi pienemmät kuin valtaväestön, mutta maahanmuuttajanaisten tulot ovat vielä maahanmuuttajamiestenkin tuloja vähäisemmät. Maahanmuuttajanaisten ansaintamahdollisuudet ovat usein rajalliset.

Naisen euro -pinssi

TANE teetti kaudella 2007–2011 Naisen euro -pinssin, jota on jaettu neuvottelukunnan omissa tilaisuuksissa sekä yhteistyökumppanien tilaisuuksissa. Pinssillä on haluttu tukea työtä samapalkkaisuuden edistämiseksi.

TASA-ARVOSUUNNITTELU TYÖPAIKOILLA

Lausunnossa *selvitys naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain toimivuudesta* (2010) todettiin, että työpaikkojen tasa-arvosuunnitelmat voivat toimia keskeisinä työkaluina sukupuolten samapalkkaisuuden edistämässä. Työnantajien, joiden palveluksessa olevan henkilöstön määrä on säännöllisesti vähintään 30 työntekijää, on vuosittain laadittava tasa-arvosuunnitelma. Suunnitelman tulee koskea erityisesti palkkausta ja muita palvelussuhteen ehtoja. Tasa-arvosuunnitelma tulee tehdä yhteistyössä henkilöstön kanssa.

Pelkkä laadittujen tasa-arvosuunnitelmien lukumäärä ei anna kuitenkaan oikeaa kuvaa säännöksen tehokkuudesta. Myös suunnitelmien laatuun ja niiden toimeenpanoon on työpaikoilla kiinnitettävä huomiota. Tasa-arvosuunnitelmien toteutumista on seurattava ja ne on päivitettävä säännöllisesti.

Lausunnossa *valtioneuvoston selonteko naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta* (2011) todettiin, että tasa-arvosuunnitelmien laatimisen yhteistyövelvoitetta tasa-arvolaisissa tulee täsmentää. Työpaikoilla on ilmennyt epäselvyyttä, kuka voi toimia henkilöstön edustajana. Epäselvyyttä on ilmennyt myös siinä, kuinka laajaa yhteistyötä henkilöstön kanssa on tehtävä tasa-arvoalain mukaan.

TYÖURIEN PIDENTÄMINEN

TANE:n hallitusohjelmavoitteissa vuosille 2011–2015 vaadittiin, että työurien pidentämiseen tähtäävät toimet on tehtävä sukupuolitietoisesti. Naisten ja miesten työolot ja niiden ongelmat poikkeavat jossain määrin toisistaan. Jotta työurien pidentämisessä ja työolojen parantamisessa onnistutaan, on huolehdittava siitä, että naisten ja miesten osin erilaiset työhön liittyvät ongelmat otetaan huomioon muun muassa työelämän kehittämistoimissa.

Esimerkiksi vanhempainvapaiden tasaisempi jakaminen tasoittaisi sukupuolten välisiä eroja työurien pituuksissa sekä kaventaisi sukupuolten välisiä eläke-eroja. Tutkimuksissa epätasaisella vanhempain- ja hoitovapaiden jakautumisella naisten ja miesten välillä on havaittu olevan negatiivinen vaikutus myös naisten palkka- ja urakehitykseen.

TYÖMARKKINOIDEN JAKAUTUMINEN SUKUPUOLEN PERUSTEELLA

Suomen työmarkkinat ovat poikkeuksellisen voimakkaasti jakautuneet sukupuolen perusteella. TANE:n hallitusohjelmatavoitteissa vuosille 2011–2015 vaadittiin, että segregaaation purkamisessa tulee entistä enemmän kiinnittää huomiota siihen, kuinka saadaan miehiä valitsemaan naisvaltaisten alojen ammatteja. Nyt huomio on ollut enemmän naisten saamisessa miesvaltaisille aloille ja koulutuksiin.

Lausunnossa *CEDAW-seurantareportista* (2009) kiinnitettiin huomiota opinto-ohjauksen merkitykseen segregaaation purkamisessa. Sukupuolitietoisella opinto-ohjauksella voidaan vaikuttaa siihen, että työmarkkinoiden jyrkkä sukupuolenmukainen jakautuminen ammatteihin vähenisi. Erityistä huomiota tulee kiinnittää maahanmuuttajatyttöjen opinto- ja ammatinvalinnanohjaukseen.

NAISTEN ALHAINEN EDUSTUS USEIDEN ALOJEN JOHTOTEHTÄVISSÄ

Sekä julkisella että yksityisellä sektorilla on keskijohdossa ja ylimmässä johdossa huomattavasti vähemmän naisia kuin miehiä. Naiset ovat edenneet selvästi hitaammin talouselämän johtopaikoille kuin poliittiseen päätöksentekoon.

Lausunnossa *kansalaisyhteiskunnan ja poliittisten oikeuksien koskeva yleissopimus; Suomen kuudes määräaikaishetki* (2009) todettiin, että esimiehet luovat käytännössä etenemismahdollisuudet. Työnantajien tulee olla tasapuolisia tarjotessaan mahdollisuuksia etenemiseen ja pätevytykseen ja sijaisia valittaessa.

Lausunnossa *demokratiapoliittisesta asiakirjakokouksesta* (2009) vaadittiin, että naisten urakehitystä sekä julkisella että yksityisellä sektorilla tulee tukea esimerkiksi järjestämällä naisten johtamiskoulutusohjelmia. Nimityspolitiikan avoimuus ja joustavat työjärjestelyt ovat avainasemassa, kun halutaan lisätä naisia johtopaikoille.

NAISYRITTÄJYYDEN EDISTÄMINEN

Lausunnossa *hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2010* (2009) kerrottiin, että naisyrittäjiä on noin kolmannes kaikista yrittäjistä ja että hallitusohjelmassa naisyrittäjien määrää pyritään nostamaan 40 prosenttiin. Lausunnossa todettiin, että tavoitteen saavuttaminen edellyttää panostamista naisyrittäjien yrityspalvelujen kehittämiseen ja verkostoitumisen edistämiseen.

Lausunnon mukaan erilaisille naisryhmille, kuten maahanmuuttajainaisille, nuorille työttömille naisille jne. voidaan kohdentaa yrittäjyyden perehdytys- ja rekrytointihankkeita, joissa kasvatetaan erityisryhmien yrittäjyyspotentiaalia.

VANHEMMUUS

M

iesten ja naisten tasa-arvoinen vanhemmuus on ollut TANE:n keskeisiä tavoitteita koko neuvottelukunnan 40-vuotisen historian ajan. Kaudella 2007–2011 keskeisiksi

teemoiksi nousivat vanhempainvapaiden uudistaminen 6+6+6 -mallin mukaiseksi, vanhempainvapaiden kustannusten jakaminen miesten ja naisten työnantajien kesken sekä isyyslain uudistaminen.

VANHEMPAINVAPAAT

Vanhempainvapaiden tasainen jakaminen vanhempien kesken on ollut tasa-arvoasiain neuvottelukunnan pitkäaikaisia tavoitteita. Vanhempainvapaajärjestelmän uudistaminen oli kaudella 2007–2011 erityisen ajankohtainen teema, sillä vanhempainvapaiden uudistamista pohtimaan asetettiin työryhmä syksyllä 2009.

Laajapohjaisessa työryhmässä olivat edustettuina eri ministeriöt, työmarkkinajärjestöt, kansalaisjärjestöt ja tutkijat. Työryhmän puheenjohtajana toimi lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula. Työryhmä luovutti muistionsa sosiaali- ja terveysministeri Juha Rehulalle maaliskuussa 2011.

TANE oli aktiivisesti mukana vanhempainvapaatyöryhmässä. TANE:n puheenjohtaja Heidi Hautala oli ryhmän jäsen ja pääsihteeri Hannele Varsa varajäsen. TANE, STM:n vanhempainvapaatyöryhmä sekä eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta järjestivät *Vanhempainvapaiden kehittämisseminaarin* marraskuussa 2010. Seminaarin tarkoituksena oli kuulla poliitikkojen, alan järjestöjen, työmarkkinajärjestöjen ja tutkijoiden mielipiteitä vanhempainvapaiden uudistamisesta. Maria Kaisa Aula kertoi vanhempainvapaatyöryhmästä ja TANE:n puheenjohtaja Heidi Hautala toimi seminaarin puheenjohtajana.

PERHEVAPAAJÄRJESTELMÄN KOKONAISUUDISTUS JA ISIEN OIKEUDET

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta piti hallituksen tasa-arvo-ohjelman kirjausta ja vuoden 2010 budjetista toteutettua isyysvapaan pidennystä kahdella viikolla oikean suuntaisena. Pidennyksen myötä kuuden viikon mittainen isäkuukausi koostuu kahden viikon vanhempainvapaasta ja neljän viikon isyysvapaasta.

Neuvottelukunta kuitenkin muistutti lausunnossaan *laiksi sairausvakuutuslain 9 luvun 10 a §:n muuttamisesta*, että työmarkkinaosapuolet olivat EU-tasolla neuvotelleet kesällä 2009 vanhempainvapaata koskevan puitesopimuksen, jonka mukaan vanhempainvapaan minimikesto pitenee kolmesta neljään kuukauteen.

Sopimuksen tarkoituksena oli kannustaa vanhempien perhevapaiden pitämistä. Ainakin yhden neljästä myönnettävästä kuukaudesta tulee olla sellainen, joka ei ole siirrettävissä toiselle vanhemmalle. Sekä äidillä että isällä tulisi siis olla oikeus vähintään yhden kuukauden pituiseen vapaaseen.

Suomen nykyisessä lainsäädännössä ja vireillä olevassa sairausvakuutuslain muutoksessa isällä on oikeus äidin ja isän sopimuksen mukaisesti vanhempainrahakauden päättyessä pidettävään isäkuu-

kauteen. Sen pitäminen edellyttää vanhempien sopimusta, eli äiti voi halutessaan estää isän lisävapaaviikkojen käytön. Tämän takia puite-sopimuksen vaatimus kuukauden mittaisesta vapaasta ei Suomessa isän osalta täyty.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta ehdotti koko toimikautensa ajan useassa eri lausunnossaan ja hallitusohjelmataavoitteissaan vuosille 2011–2015 koko perhevapaajärjestelmän uudistusta 6+6+6 -mallin mukaisesti.

Nykyinen järjestelmä, joka sisältää äitiys-, isyys- vanhempain- ja hoitovapaat, on kokonaisuutena niin vaikeasti hahmoteltava, että se haittaa aktiivisen isyyden ja jaetun vanhemmuuden toteutumista. Kuitenkin isien perhevapaiden käytön lisääminen on pitkään ollut hallituksen tasa-arvopolitiikan tärkeä tavoite. Järjestelmää tulee yksinkertaistaa. Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan tavoitteena on vanhempainvapaajärjestelmän selkeyttäminen siten, että isälle ja äidille on varattu omat kiintiöt vanhempainvapaasta.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan tukemassa 6+6+6 -mallissa äidille ja isälle on omat kuuden kuukauden jaksonsa ja yksi jakso vanhemmille yhteisesti päätettävissä ja jaettavissa. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta perustelee isille erikseen kiintiöityä vanhempainvapaata sillä, että pohjoismaisten tutkimusten perusteella isät käyttävän lähinnä ne perhevapaat, jotka ovat nimenomaan isille merkitty ja jotka perhe menettää silloin, kun isä ei niitä käytä.

6+6+6 -malli siis kannustaisi isiä käyttämään nykytilannetta huomattavasti pidempää kuuden kuukauden vapaajaksoa. Isän puolen vuoden itsenäinen hoitajakso toimii vankkana perustana isän ja lapsen läheisen suhteen rakentumiselle. Lisäksi isän läsnäolo pienen lapsensa luona on isän, lapsen ja koko perheen edun mukaista. Tutkimuksissa on todettu, että mitä enemmän isät viettävät vauvan kanssa aikaa, sitä enemmän he osallistuvat kasvatukseen myöhemmin.

Tutkimusten mukaan isän osallistuminen erityisesti lapsen varhaishoivaan ja kodin arkitöihin vähentää eroriskiä. Samalla se todennäköisesti parantaa isien asemaa erotilanteessa ja huoltajuudesta päätettäessä. Perhevapaajärjestelmän selkeyttämisen ohella miehiä tulee myös kannustaa perhevapaiden käyttöön. Nykyisin miehet käyttävät vanhempainvapaista vain kymmenisen prosenttia. Vanhemmuutta tukevat palvelut, esimerkiksi neuvolapalvelut, on saatava tukemaan aktiivista isyyttä.

Perhevapaajärjestelmän kokonaisuudistuksessa on tasa-arvoasiain neuvottelukunnan hallitusohjelmataavoitteiden mukaan otettava huomioon yrittäjyydestä, määräaikaisista työsuhteista, työttömyydestä ja opiskelusta johtuvat erityistarpeet sekä huomioitava yhden huoltajan perheet. Lisäksi vanhemmuuteen liitettävät oikeudet ja etuudet tulee ulottaa koskemaan yhdenvertaisesti myös samaa sukupuolta olevien pariskuntien perheitä.

VANHEMPAINVAPAIEN JAKAMISEN VAIKUTUKSET TALOUDELLISEEN ITSENÄISYYTEEN

Vanhempainvapaiden epätasainen jakautuminen on naisten työmarkkina-aseman ja palkkakehityksen kannalta ongelmallista. Nykyinen järjestelmä ylläpitää palkkaeroja. Pikkulasten äidit hoitavat lapsia kotona ja isät tekevät pitkää työpäivää. Lisäksi vanhempainvapaakauden jälkeen moni äiti jää hoitamaan lastaan kotiin kotihoidontuella.

Kotihoidontukea voidaan pitää valtion kannustimeksi äitien kotiin jäämiselle. Alle kouluikäisistä lapsista vain 62 prosenttia on kunnallisessa tai yksityisessä hoidossa. Pitkän kotona olon aikana naiset jäävät jälkeen työelämän palkkakehityksestä ja työhön paluun jälkeenkin naisten palkkakehitys ja ura etenee hitaammin kuin muilla.

Koska naiset pitävät valtaosan perhevapaista, kustannukset kasaantuvat naisten työnantajille.

Lausunnossa *ihmisoikeuspoliittisen selonteon kansallisesta osuudesta* (2009) todettiin, että vanhemmuudesta aiheutuvat kustannukset tulisi jakaa tasan

naisten ja miesten työnantajien kesken. Tämän takia miesten aktiivisempi osallistuminen vanhempainvapaan käyttöön ja myöhempään lapsen hoivaan parantaa myös naisten työmarkkina-asemaa. Lisäksi lausunnossa Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2010 (2009) vaadittiin myös, että yhteiskunnan rahoitusosuutta vanhempainvapaiden kustannuksista lisätään.

Vanhempainvapaiden jakamisen vaikutukset sukupuolten taloudelliseen riippumattomuuteen tulee esille myös lausunnossa *komission tiedonannosta naisten ja miesten tasa-arvostrategiasta vuosiksi 2010–2015* (2010).

Lausunnossa todetaan, että perhevapaiden epätasainen jakautuminen naisten ja miesten välillä vaikuttaa Euroopassa edelleen vahvasti sukupuolten tasa-arvokehitykseen. Lausunnossa vaaditaan, että EU-tasolla tulee edelleen luoda järjestelmiä, jotka lisäävät miesten perhevapaiden käyttöä.

ISYYSLAIN MUUTTAMINEN

Lakialoitteessa (LA 51/2009) esitettiin isyyslain (700/1975) avioliittoon perustuvan isyysolettaman muuttamista siten, että kunnallisella lastenvalvojalla olisi oikeus perustelluista syistä nostaa biologisen isän isyyden vahvistamista koskeva kanne. Käytännössä menettelyllä voidaan kumota olettava aviomiehen automaattisesta isyydestä avioliitossa syntyneeseen lapseen. Näin turvattaisiin biologisen isän oikeus tunnustaa isyytensä myös sellaisissa tapauksissa, joissa lapsen äiti on tahollaan avioliitossa ja vastustaa aviomiehensä kanssa isyyden selvittämistä.

Muutoksen tarpeellisuutta on perusteltu sillä, että nainen, joka tulee raskaaksi tahollaan avioliitossa olevasta miehestä, on oikeutettu vaatimaan oikeusgeneettistä tutkimusta isyyden selvittämiseksi. Sen sijaan mies, joka saattaa tahollaan avioliitossa olevan naisen raskaaksi, ei ole oikeutettu vastaaviin tutkimuksiin isyytensä selvittämiseksi. Muutos asettaisi miehet ja naiset samanarvoiseen asemaan lain edessä.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan lausunnossa todettiin, että isyyslaki on nykyisellään sukupuolten välisen tasa-arvon kannalta ongelmallinen. Neuvottelukunta esitti, että valmistelu isyyslain muuttamiseksi aloitetaan oikeusministeriössä ja sen uudistamiseen sitoudutaan seuraavalla hallituskaudella.

MIEHET JA POJAT

ANE:ssa toimi kaksi jaostoa, joista toinen – Miesjaosto – keskittyi miehiin ja poikiin liittyviin tasa-arvokysymyksiin.

Jaosto valmisteli kannanotot mm. asevelvollisuuden, kriisinhallinnan, siviilipalveluksen ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen uudistamishankkeeseen sekä huoltajuuskysymyksiin, isyyslain uudistamistarpeeseen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoselontekoon.

Jaosto osallistui miehiin kohdistuvan väkivallan –uhritutkimuksen ohjausryhmän toimintaan (ks. sukupuoli ja väkivalta). Jaosto ehdotti vuosittain neuvottelukunnalle Miehen työ –palkinnon saajaa ja järjesti seminaareja.

SELONTEKO NAISTEN JA MIESTEN VÄLISESTÄ TASA-ARVOSTA

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan Miesjaoston lausunnossa *valtioneuvoston selonteosta naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta* (2010) todettiin, että perhevapaajärjestelmä on vaikeaselkoinen ja monimutkainen, minkä takia vanhemmat eivät kykene käyttämään kaikkia heille kuuluvia oikeuksia. Järjestelmä ei kannusta isiä pitämään perhevapaita.

Miesjaosto tuki tasa-arvoasiain neuvottelukunnan esitystä perhevapaajärjestelmän uudistamisesta ja selkiyttämisestä 6+6+6 -mallin mukaisesti. Mallissa isälle ja äidille on omat kuuden kuukauden jaksonsa ja yksi jakso vanhemmille yhteisesti päätettävissä ja jaettavissa. Isän itsenäinen hoitojakso toimii hyvänä perustana isän ja lapsen läheisen suhteen rakentumiselle.

Tutkimusten mukaan isän osallistuminen erityisesti lapsen varhaishoivaan ja kodin arkitöihin vähentää eroriskiä. Samalla se todennäköisesti parantaa isien asemaa erotilanteessa ja huoltajuudesta päätettäessä. Vanhemmuutta tukevat palvelut, esimerkiksi neuvolapalvelut, on lisäksi saatava tukemaan aktiivista isyyttä.

Lausunnossa todettiin, että sukupuolinäkökulman valtavirtaista-

misen on tehokas keino edistää miesten ongelmien havaitsemista ja ratkaisemista. Tämän takia Miesjaosto oli pettynyt siihen, ettei selonteon linjauksissa mainita sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen yhteydessä sukupuolivaikutusten systemaattista pohtimista erityisesti miesten kannalta. Se on jäänyt vain miehet ja tasa-arvo -otsakkeen alle.

Tämä on yksi esimerkki siitä, miten miesteema uhkaa jäädä yleisen tasa-arvopolitiikan marginaaliin. Tästä poiketen miesteema pitää tuoda tasa-arvopolitiikan ytimeen.

Miehiin liittyvien kysymysten esiin nostaminen on osoittanut että miehiin liittyvää tieteellistä tutkimusta ja tietoa tarvitaan Suomessa lisää. Tutkimustietoa tarvitaan esimerkiksi siitä, miksi koulussa huonosti menestyvät ja koulupudokkaat ovat useimmiten poikia, miten miesten syrjäytymistä voidaan ehkäistä, mikä on miesten asema sosiaalipalveluissa – erityisesti erotilanteissa ja huoltajuuskiistoissa – ja lisäksi teemoista miehet ja terveys sekä miehet ja väkivalta.

Miesten ja tasa-arvon suhde tai miesten ja poikien sukupuoliperustaiset ongelmat ovat tutkimatonta aluetta, joista puhuttaessa liikutaan usein pelkän henkilökohtaisen kokemuksen varassa ilman yleistettävää, systemaattista tutkimustietoa. Tämän takia miestutkimus kaippaa sille kohdennettuja resursseja. Lisäksi on tärkeää, että opetus- ja kulttuuriministeriö todella toteuttaa sukupuolentutkimuksen tilanteen valtakunnallisen kartoituksen ja seuraa tilanteen kehittymistä, kuten selonteon linjauksiin on kirjattu.

HUOLTAJUUSKYSYMYKSET

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan Miesjaoston lausunnossa *hallituksen toimenpidekertomuksesta vuodelta 2008, naisten ja miesten tasa-arvoinen kohtelu lasten huoltajuuskysymyksissä* todettiin, että keskeisiä keinoja isien aseman parantamiseksi huoltajuusriita-asioissa ovat aiempaa parempi sosiaalialan resursointi, systemaattinen sukupuolisensitiivinen opetus sosiaalialan ammattilaisille ja pitkäjänteinen segregaaation purku. Sosiaalityössä tulee myös tehostaa erityisesti ohjaus- ja neuvontavelvoitetta isyyden näkökulmasta.

Lausunnossa pidettiin perusteltuna, että huoltajuusriitaa ei tarkastella muusta ympäristöstä ja aiemmin parisuhteessa tapahtuneista asioista irrallisena. On fakta, että tuomioistuimen ratkaistavaksi päätyneissä huoltajuusriita-asioissa isät saavat ensisijaisen huoltajuuden äitejä harvemmin. Huoltajuudesta päätettäessä on kuitenkin ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

On lapsen edun mukaista, että vanhempien ero muuttaisi lapsen arjen turvallisia rutiineita mahdollisimman vähän. Tällöin lapsen hoidosta aiemmin päävastuullinen henkilö on useimmiten myös todennäköinen valinta ensisijaiseksi huoltajaksi.

Osviittaa hoivavastuun epätasaisesta jakautumisesta sukupuolten välillä antaa vanhempainvapaiden käyttöä kuvaavat tilastot. Miehet käyttävät vanhempainvapaasta vain vähän yli kymmenen prosenttia, naiset lähes 90 prosenttia. Yksi merkittävä tekijä avioerojen taustalla oli vuoden 2003 *Perhebarometrin* mukaan kotitöitä, työn ja perheen yhteensovittamista ja vastuunjakamista koskevat ristiriidat.

Neljäkymmentä prosenttia eronneista ilmoitti, ettei ristiriitaa arjen töiden epätasaisesta jakautumisesta pystytty sopimaan. Tasa-arvo-barometrin mukaan jopa puolet kahden huoltajan lapsiperheessä elävistä äideistä kokee olevansa liikaa vastuussa kotitöistä, miehillä vastaava osuus on häviävän pieni. Ehkä osaltaan tästä syystä suurin osa eroista toteutuukin naisten aloitteesta ja naiset ovat usein miehiä tyytyväisempiä eroon.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta on esittänyt perhevapaajärjestelmän muuttamista niin sanotun 6+6+6 -mallin mukaiseksi (ks. Vanhemmuus/Perhevapaajärjestelmän kokonaisuudistus ja isien oikeudet). Uudistus kannustaisi isiä käyttämään nykytilannetta pidempää vapaajaksoa.

Miesten lisääntyvä vastuu lapsista, kotitöistä ja kodin arjesta vähentäisi naisten kokemuksia epätasaisesta työnjaosta ja helpottaisi parisuhteiden ristiriitoja vähentäen näin eroja. Ajanjakson, jolloin isä on päävastuullinen lapsenhoidosta, on todettu vaikuttavan myös myöhemmin perheessä vanhempien kotitöiden ja lastenhoidon jakautumiseen. Isän ja lapsen välinen suhde rakentuu luontevimmin isän ollessa kotona, ja vapaajakso avaa samalla miehelle työelämästä poikkeavan ja työelämässäkkin arvokkaan näkökulman elämään.

SOSIAALIALAN NAISVALTAISUUS

Miesjaoston lausunnossa *hallituksen toimenpidekertomuksesta vuodelta 2008, naisten ja miesten tasa-arvoisen kohtelu lasten huoltajuuskysymyksissä* todettiin, että on valitettavaa, vastakkain asettelevaa ja stereotyyppittävää selittää miesten huoltajuusriidoissa kokemaa syrjintää naistyöntekijän sukupuolella. Tällainen oletus pitää sisällään ajatuksen, että naispuoliset sosiaalityöntekijät toimisivat työssään ensisijaisesti sukupuolensa edustajina, eivätkä ammattitaitoisina ja oikeudenmukaisuuteen pyrkivinä työntekijöinä. Väite sisältää myös oletuksen siitä, että miehet ja naiset eivät lähtökohtaisesti kykenisi keskinäiseen kommunikointiin ja että vain miespuolinen sosiaalityöntekijä osaisi sukupuolensa vuoksi ajaa isän etua.

Sosiaalityö ei ole muusta yhteiskunnasta erillinen saareke, joten on täysin mahdollista, että joissain tapauksissa perinteiset sukupuoliroolistereotyytiat saattavat ohjata myös sosiaalityöntekijöiden päätöksentekoa. On selvää, että naisvaltaisille aloille, kuten sosiaalialalle, tarvitaan nykyistä enemmän miestyöntekijöitä. Lisäksi sukupuol-

lensitiivinen koulutus tulee ulottaa sekä sosiaalityön perus- että täydennyskoulutukseen. Tietoinen sukupuolinäkökulma tulee sisällyttää sosiaalityön ammatillisten käytänteiden, työmenetelmien ja palvelurakenteiden kehittämistyöhön. Näkökulma tulee sisällyttää sosiaalityön peruskoulutukseen, työyhteisöissä tapahtuvaan ohjaukseen ja täydennyskoulutukseen. Sosiaalityössä tulee myös tehostaa erityisesti ohjaus- ja neuvontavelvoitetta isyyden näkökulmasta. Lapsen edun mukaisesti kotona tapahtuvan väkivallan esiintyminen tulee aina selvittää erotilanteissa. Lapsella tulee olla oikeus pelosta ja väkivallasta vapaaseen kasvuympäristöön.

On sekä miesten että naisten etu, että myös isä mielletään yhtä kykeneväksi hoivaajaksi ja kasvattajaksi kuin äiti. Tällöin olisi myös todennäköistä, että isien osuus huoltajuusriitojen ”voittajina” kasvaa. Lisäksi on oletettavaa, että miesten aktiivisempi osallistuminen vanhempainvaan käyttöön ja myöhempään lapsen hoivaan parantaa naisten työmarkkina-asemaa.

ASEVELVOLLISUUS, KRIISINHALLINTA, SIVIILIPALVELUS JA VAPAAEHTOINEN MAANPUOLUSTUS

TANE:n lausunto hallituksen esitykseen asevelvollisuuslaiksi

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta totesi lausunnossaan *hallituksen esitykseen asevelvollisuuslaiksi (2007)* ja lausunnossaan *asevelvollisuuslain täytäntöönpanosta ja toimivuudesta (2008)* asevelvollisuuden olevan ongelmallinen sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta. Perustuslain mukaan maanpuolustus kuuluu koko kansalle.

Maanpuolustusvelvollisuus kohdistuu rauhan aikana vain miehiin heidän sukupuolensa perusteella. Yleisestä asevelvollisuudesta kieltyminen johtaa puolen vuoden vankeustuomioon.

Asevelvollisuuden suorittaminen on usein vaikea sovittaa yhteen miehelle vanhemmuuteen ja työelämään liittyvien velvollisuuksien kanssa. Lisäksi varusmiespalvelus viivästyttää usein miesten opintojen aloittamista, niissä etenemistä tai valmistumista. Aktiivisen isyyden tukeminen on koko yhteiskunnan tehtävä.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta kannatti ehdotettua varusmiesten isyyysvapaan pidentämistä, mutta ehdotetun 12 päivän sijaan vaati isyyysvapaan pidentämistä 18 arkipäivään, mikä vastaa työntekijän isyyysvapaa-oikeuden pituutta. Lisäksi varusmiehellä tulee olla oikeus osallistua synnytysvalmennukseen, neuvolan isäryhmän tapaamisiin sekä olla läsnä synnytyksessä.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta oli tyytyväinen, että hallitus ei esitä kutsuntoja edeltävien ennakkoterveystarkastusten lopettamista, kuten asevelvollisuuslakitoimikunnan mietinnössä ehdotettiin.

Sukupuolinäkökulman huomioiminen sotilaskoulutuksessa

TANE katsoi, että armeijalla on puolustuspoliittisen tehtävän ohella kansalaiskasvatuksellinen merkitys, koska kutsunnat tavoittavat lähes jokaisen miehen ja asevelvollisuuden suorittaa yli 80 prosenttia miehistä. Sukupuolinäkökulman huomioon ottavaa koulutusta tulee suunnata varusmiespalvelukseen, reservikoulutukseen, upseeriopintoihin sekä erillisiin rauhanturvaamistehtäviin valmentaviin koulutuksiin.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää kansainvälisiin tehtäviin suuntaavaa varusmieskoulutusta annettaessa. Tätä edellyttää vuonna 2008 hyväksytty Suomen kansallinen toimintaohjelma vuosille 2008–2011 YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmasta 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus”.

Tavoitteena tulee olla, että kaikki sotilaskoulutuksen saaneet tuntevat relevantit kansainväliset ihmisoikeusasiakirjat, osaavat ottaa huomioon sukupuolinäkökulman eri tehtävissään ja että heille tarjotaan konkreettisia työkaluja työtehtäviensä tueksi.

Ulkomaankomennuksille ja rauhanturvatehtäviin lähteville koulutuksen tulee olla pakollista. Rauhanturva- ja kriisinhallintatehtäviin lähteville sukupuolinäkökulman huomioon ottavan koulutuksen tulee olla pakollista.

Tasa-arvoasian neuvottelukunta painotti, että asevelvollisuuslain koulutusta koskeviin perusteluihin tulee lisätä sitoumus tasa-arvo- ja sukupuolinäkökulman huomioon ottavan koulutuksen systemaattisesta kehittämisestä ja tarjoamisesta.

Puolustusvoimien on painokkaammin hyödynnettävä strategista mahdollisuutta antaa tasa-arvo- ja ihmisoikeuskasvatusta varusmieskoulutuksessa. Lisäksi prostituution ja ihmiskaupan vastaista koulutusta tulee antaa erityisesti kansainvälisissä tehtävissä toimiville joukoille.

Syrjinnän kieltö

TANE kiinnitti huomiota, että asevelvollisuutta suorittaa myös seksuaalivähemmistöjen ja transihmisten edustajia. Hallituksen esityksessä mainitaan syrjinnän kieltoa koskevassa pykälässä sukupuolen lisäksi sukupuolinen suuntautuminen. Termi tulee korjata seksuaa-

liseksi suuntautumiseksi. Lisäksi syrjintäsuojan tulee käsittää myös sukupuolivähemmistöt eli transihmiset.

Miehet kutsutaan kutsuntoihin sinä vuonna, kun he täyttävät 18 vuotta. Täysi-ikäisyys on myös sukupuolenkorjausprosessin aloittamisen edellytys. Tämän takia kesken olevan transnaisen sukupuolenkorjausprosessintulisi olla peruste palvelukseen astumisen siirrolle. Kun prosession valmis, henkilö ei ole enää asevelvollinen.

Tasa-arvon edistäminen

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta muistutti tasa-arvolain koskevan myös puolustusvoimia. Puolustusvoimien on pyrittävä lisäämään naisten osallistumista päätöksentekoon kaikilla sen hallinnon eri osa-alueilla. Lisäksi varusmiestoimikuntien jäseniksi tulee mahdollisuuksien mukaan valita myös naisia. Naisiin kohdistuva häirintä ja ahdistelu tulee nostaa esiin.

TANE piti sukupuolten tasa-arvon vastaisena sitä, että sotilaallinen yhdenmukaisuus ulkonäössä on jaettu sukupuolen perusteella. Sotilaallinen yhdenmukaisuuden tulee perustua turvallisuusnäkökulmaan, ei sukupuoleen, esimerkiksi hiusten pituuden tai korujen käytön sallittavuuden suhteen.

Asevelvollisuus ongelmallinen tasa-arvon kannalta

Miesjaosto käsitteli toimintakautensa aikana useaan otteeseen mies-

ten yleistä asevelvollisuutta rauhan aikana ja valmisti TANE:lle kannanoton, jossa neuvottelukunta toteaisi asevelvollisuuden olevan ongelmallinen sukupuolten tasa-arvon kannalta. TANE päätti pitkän keskustelun jälkeen, että ei ota ainakaan vielä asiaan kantaa.

Siviilipalveluslain uudistaminen

TANE piti lausunnossaan *siviilipalveluslain uudistamiseksi* (2007) siviilipalvelusmiesten ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta erittäin tärkeänä siviilipalvelusmiesten vapauttamista aseellisesta maanpuolustuksesta myös muulloin kuin rauhan aikana.

TANE ilmaisi huolensa työryhmän ja hallituksen ehdottamasta vakaumuksentutkinnasta poikkeusoloissa. Suomessa saatiin 1980-luvulle saakka voimassa olleesta vakaumuksentutkinnasta paljon negatiivisia kokemuksia, vaikka tutkinnat suoritettiin rauhan aikana.

TANE kyseenalaisti onko liikekannallepanon tai muun vastaavan poikkeusolon aikana vakaumuksen tutkintaa edes mahdollista toteuttaa objektiivisin kriteerein.

Vakaumuksentutkintalautakunnalle ehdotettu tiedustelu oikeus puolustusvoimien erityisolujen aikaisesta henkilöstötarpeesta on erityisen ongelmallinen. Vakaumuksen tutkinnan lähtökohtana tulee olla yksilön vakaumus, ei puolustusvoimien henkilöstötarve. Ongelmallista on myös se, että päätöksistä ei olisi mahdollisuutta valittaa.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta totesi, että siviilipalvelusta tulee tarkastella myös kansalaiskasvatuksellisesta näkökulmasta. Hallitus esitti siviilipalveluslain uudistaminen -työryhmän mietinnön mukaisesti siviilipalveluskeskuksessa suoritettavan koulutusjakson sisältöjen ja painotuksien uudistamista.

Tällöin korostuisivat käytännön pelastustöiden harjoittelu ja teoriaoppitunteja vähennettäisiin. Tasa-arvoasian neuvottelukunta painotti, että koulutusjaksoa koskeviin perusteluihin tulee lisätä maininta tasa-arvo- ja sukupuolinäkökulman huomioivan koulutuksen systemaattisesta kehittämisestä ja tarjoamisesta.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta piti ehdotettua siviilipalveluksen pituuden uutta jaksottamista keinotekoisena ratkaisuna. Jotta yhdenvertaisuus siviilipalvelusta suorittavien ja varusmiesten välillä voitaisiin taata, tulee siviilipalveluksen kokonaisuuden lyhentämisestä tehdä perusteellinen selvitys nimenomaisella toimeksiannolla.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta antoi lausunnoissaan useita parannusehdotuksia siviilipalveluksen ja miesten aktiivisen isyyden yhteensovittamiseen samalla tavoin kuin se antoi ehdotuksia varusmiesten aktiivisen isyyden toteuttamiseen.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta totesi, että siviilipalvelusvelvollisten sosiaaliset ja taloudelliset oikeudet on turvattava samalla tavoin kuin asevelvollisten vastaavat oikeudet. Tällöin myös siviilipalvelusmiehillä tulee olla oikeus valtion kustantamaan majoitukseen ja so-

siaaliturvaa koskevaan neuvontaan laintasoisella säädöksellä.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta piti siviilipalvelusmiesten perusoikeuksien toteutumisen kannalta parannuksena sitä, että kurinpitovalta ja oikeus tehdä rikosilmoitus siviilipalvelusrikoksesta ja siviilipalveluksesta kieltäytymisestä olisi jatkossa vain siviilipalveluskeskuksella.

Laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta totesi, että *laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (2008)* kytkeytyy tiiviisti maanpuolustuksen laajempaan uudelleenorganisointiin Suomessa.

Laki pyrkii edistämään maanpuolustuskykyä muun muassa luomalla perusteet entistä vakiintuneemmalle puolustusvoimien ulkopuolella tapahtuvalle sotilaalliselle koulutukselle sekä vapaaehtoisten käytölle poliisi- ja pelastustoimen virka-aputehtävissä.

Keskiössä on Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) roolin määrittely suhteessa puolustusvoimiin ja viranomaistahoihin sekä muuhun turvallisuusalan vapaaehtoistoimintaan.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta totesi, että huomiota tulee kiinnittää laajempiin tasa-arvoa ja maanpuolustusta koskeviin haasteisiin. Samalla kun naisten ja miesten tasavertaiset mahdollisuudet vapaaehtoiseen maanpuolustustoimintaan tulee taata laissa paremmin,

vapaaehtoisen toiminnan vahvistuminen maanpuolustuksen kentässä vaatii kriittistä huomiota.

Valtion tehtävien siirtyminen yhä laajemmin ns. kolmannen sektorin vastuulle myös maanpuolustussektorilla aiheuttaa erilaisia seurauksia eri nais- ja miesryhmille ja sukupuolten välisille valtasuhteille.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta totesi, että kaiken kaikkiaan maanpuolustusta koskevan lainsäädännön viimeaikaiset muutokset (mm. laki puolustusvoimista, asevelvollisuuslaki, laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta ja laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta) edellyttävät kokonaisvaltaista sukupuolivaikutusten arviointia.

MIEHEN TYÖ –PALKINTO 2008-2011

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta on vuodesta 1998 jakanut *Miehen työ* –palkinnon yhteensä 13 kertaa henkilölle tai taholle, joka on työllään tai muilla ansioillaan edistänyt sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista erityisesti miehiin tai poikiin liittyen, edistänyt miesten ja poikien emansipaatiota ja purkanut kapeita sukupuolirooleja.

Palkinnolla TANE haluaa osoittaa, että tasa-arvo on sekä naisten että miesten asia. Samalla kannustetaan myönteisen esimerkin antaneita henkilöitä tai tahoja jatkamaan työtään. Varsinainen miehen työ, josta palkinto myönnetään, voi käsitellä monia teemoja. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta valitsee tunnustuspalkinnon saajan Miesjoston ehdotuksen perusteella.

2008

Tasa-arvotietoinen poliisityö

– Mikko Lampikoski, poliisitarkastaja, sisäasiainministeriö, poliisiosasto.

Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen edellyttää myös muiden kuin tasa-arvoviranomaisten toimia. Sisäasiainministeriön poliisitarkastaja Mikko Lampikoski palkittiin poliisihallinnossa tehdystä urauurtavasta ja pitkäjänteisestä tasa-arvotyöstä. Hän on ollut keskeinen tasa-arvotoimija niin lakeja valmistelevissa työryhmissä kuin moniammatillisen tasa-arvoyhteistyön kehittämisessä.

Hän on ollut yksi avainhenkilöistä tiiviiden yhteistyöverkostojen syntymiselle erityisesti naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, prostituutiota ja naiskauppaa koskevissa kysymyksissä. Hän on urauurtavalla tavalla edistänyt sukupuolten tasa-arvoajattelun valtavirtaistumista poliisiviranomaisessa ja hän on toiminut samalla positiivisena esimerkkinä miesvaltaisella alalla toimiville työntekijöille.

Lampikoski on elämäntyöllään lisännyt tietoisuutta sukupuolen merkityksestä poliisin työssä. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta halusi palkinnolla kiittää myös Lampikosken työyhteisöä, sisäasiainministeriön poliisiosastoa, esimerkillisen tasa-arvotyön mahdollistamisesta.

2009

Sukupuolentutkimuksen pitkäjänteinen tekeminen, edistäminen ja opetus

– Jeff Hearn, professori, Hanken Svenska Handelshögskolan, Helsinki.

Professori Jeff Hearn palkittiin pitkäjänteisestä ja merkittävästä sukupuolentutkimuksesta. Hän on ollut kehittämässä kriittisen miestutkimuksen periaatteita ja teoriaa sekä vaikuttanut olennaisesti suomalaiseen ja kansainväliseen alan tutkimukseen. Hearn on opettanut ja luennoinut useissa eri yliopistoissa Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Suomeen hän saapui ensimmäisen kerran luennoimaan ”Miehet ja työelämä” seminaariin Tampereen yliopiston ja tasa-arvoasiain neuvottelukunnan kutsumana vuonna 1991. Myöhemmin hänet kutsuttiin vierailevaksi professoriksi Helsingin yliopistolle ja Åbo Akademiin vuonna 1997. Nykyään hänellä on professuuri Svenska Handelshögskolanissa Helsingissä.

Hänen vahva asiantuntemuksensa kriittisen miestutkimuksen, sukupuolistuneen väkivallan sekä organisaatioita ja uusia teknologioita koskevan sukupuolentutkimuksen alueilla on ollut tärkeää

suomalaiselle tutkimuskentälle. Kaikki nämä tutkimusalueet koskettavat sukupuolen ja tasa-arvon kysymyksiä. Hänen tieteellisen työnsä yksi ulottuvuus on myös tohtorikoulutettavien ohjaus ja sukupuolentutkijoiden tukeminen ja kannustaminen. Tämän lisäksi hän on ollut perustamassa Suomessa Profeministimiehet –kansalaisjärjestöä ja ollut mukana aloittamassa naisiin kohdistuvan väkivallan vastaista White Ribbon -kampanjaa. Palkinnolla haluttiin korostaa pitkäjänteisen tutkimuksen merkitystä tasa-arvotyölle ja -politiikalle.

2010

Suomalaisia miehiä käsittelevien erityisen ansiokkaiden dokumenttielokuvien ohjaaminen

– Joonas Berghäll ja Mika Hotakainen (Miesten vuoro), Visa Koiso-Kanttila (Miehen kuva) ja Mika Ronkainen (Freetime Machos)

Vuonna 2010 Miehen työ –palkinto päätettiin jakaa poikkeuksellisesti tietylle alueella, joka oli kulttuuri ja taide. Palkinto päätettiin jakaa neljälle ohjaajalle dokumenttielokuvista, joissa he olivat ansiokkaasti käsitelleet suomalaisia miehiä.

Elokuvaohjaajat Joonas Berghäll ja Mika Hotakainen palkittiin elokuvasta Miesten vuoro, jossa miehet kertovat toisilleen saunassa kipeistä kokemuksistaan avoimesti ja herkästi, tavalla, jota suomalaismiehiin ei ole totuttu liittämään.

Miehet ja miehisuus asettuvat saunaan, joka on myyttinen suomalainen puhdistautumisen paikka. Saunassa, alastomina, miehet kohtaavat toisensa ilman rooleja ja titteleitä. Elokuva purkaa osaltaan myyttiä suomalaisista miehistä kyvyttöminä ilmaisemaan tunteitaan tai puhumaan.

Elokuvaohjaaja Visa Koiso-Kanttila palkittiin elokuvasta Miehen kuva, jonka päähenkilö on nelikymppinen, yksinhuoltaja Kalle Rissa-

nen. Hän on ajautunut elämässään samanlaiseen kriisiin kuin hänen oma isänsä aikanaan. Elokuva käsittelee isän ja pojan välistä suhdetta ja osoittaa, että mies voi valita uudelleen ja määrätä itse elämän suunnastaan.

Elokuvaohjaaja Mika Ronkainen palkittiin elokuvasta Freetime Machos, joka keskittyy maailman pohjoisimman rugby-joukkueen yhteen pelikauteen. Elokuvassa pelejä tärkeämmäksi nousee miesten välinen dynamiikka ja ystävyys.

Rehentelevät puheet vaihtuvat hetkessä epäröintiin ja miehinen uho mielteliäisyyteen. Elokuvan mielenkiintoisinta antia ovatkin kontrastit ja ristiriidat, jotka palkitsevat tarkkaavaisen katsojan. Kaikki ei ole sitä, miltä aluksi näyttää tai kuulostaa. Pinnan alla miehisuus on hauras ja vaatii todistuksia toisten miesten edessä, mutta lopulta ystävälle voi silti avautua.

Kaikki kolme elokuvaa avartavat osaltaan kuvaa suomalaisista miehistä ja osoittavat, että miehet kykenevät tunnistamaan ja puhumaan tunteistaan. Miesten puhe saattaa olla verkkaista, mutta sen kuuntelemiseen ei tarvita analysoijan taitoja, vaan hiljaisuutta ja ennen kaikkea empaattista läsnäoloa. Elokuvat käsittelevät myös miesten muuttunutta asemaa isinä ja sen tuomia haasteita.

2011

Työstä eronneiden miesten oikeudesta isyyteen ja lasten oikeudesta kumpaankin vanhempaan

– Ralf Sund, asiantuntija, STTK, Helsinki.

STTK:n talouspoliittinen asiantuntija Ralf Sund palkittiin hänen rohkeasta keskustelunavauksestaan, jolla hän nosti esiin miesten heikon aseman huoltajina eron jälkeen.

Sund on myös kehittänyt toimintamallin, joka tukee miehiä eroprosessin läpi ja vähentää eroavien puolisoitten välistä vastakkainasettelua. Tämä Erosta elossa -projekti toimii Miessakit ry:ssä jo seitsemättä vuotta.

Sund on itse avustanut myös yli sataa miestä huoltajuusoikeudenkäynneissä. Sund on työssään toiminut aina hyvin rakentavasti ja välttänyt sukupuolten välistä vastakkainasettelua.

TANEn puheenjohtaja Heidi Hautala ja miesjaoston puheenjohtaja Kari Uotila luovuttavat Miehen työ -palkinnon Ralf Sundille vuonna 2010.

SEMINAARIT JA MUUT TAPAHTUMAT

ISA — voimauttavia valokuvia -näyttely

ISÄ — voimauttavia valokuvia -näyttelyn takana oli yli kaksivuotinen prosessi, jossa kuvaajat tutustuivat isysteemaan voimauttavan valokuvan menetelmän avulla. Voimauttava valokuva on isyysprojektin ohjaajan, Miina Savolaisen kehittämä pedagoginen ja terapeuttilinen menetelmä, jota käytetään esimerkiksi hoito- ja kasvatustyössä sekä työyhteisöjen kehittämisessä.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta osallistui yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa näyttelyn ja siihen liittyneen yleisöluentosarjan toteuttamiseen 17.10.2007–13.1.2008 (Jugendsali, Helsinki). Näyttely keräsi Helsingissä 18 000 kävijää. Näyttely on kiertänyt myöhemmin myös muilla paikkakunnilla.

Tampereen Miespäivät 2007-2010

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta osallistui vuosina 2007–2010 Tampereen Miespäivien järjestämiseen. Vuonna 2011 Miespäiviä ei järjestetty. Vuonna 2007 käsiteltiin yksityisen alueelle kuuluvaa parisuhdetta otsikolla *Yhdessä ja erikseen - parisuhdeasiaa miesnäkökulmasta*.

Vuonna 2008 siirryttiin työelämän pariin ja julkiseen sfääriin, kun pohdittiin yleistä ja sukupuolten välistä tulonjakoa. Vuonna 2009 mietittiin, miten miehet jaksavat työelämän ja perheen sekä taantuvan talouden puristuksessa. Päivien otsikko kysyi *Mistä mies voimaantuu?* Vuonna 2010 siirryttiin jälleen parisuhteen, perheen ja reproduktion pariin keskittymällä isyyteen otsikon *Isän oikeudet – mahdollisuus isyyteen* alla.

Miesjaoston puheenjohtaja ja sihteeri veivät Tampereen Miespäiville tasa-arvoasiain neuvottelukunnan terveiset. Jaoston jäsen, THL:n erikoistutkija Johanna Lammi-Taskula valmisti päiville esitelmän perhevapaajärjestelmän kokonaisuudistuksesta vuonna 2010. Tampereen Miespäivät järjestettiin yhteistyössä Miessakit ry:n, Pirkanmaan ammattikorkeakoulun, SAK:n Pirkanmaan aluepalvelukeskuksen, Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n Isätyön, Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymän Yhteiskunnallisen työn, Tampereen kaupungin kulttuuritoimen, Tampereen työväenopiston, tasa-arvoasiain neuvottelukunnan, Väestöliiton Miehen ajan ja Lapsettomien yhdistyksen Simpukka ry:n kanssa.

Sukupuoli ja maanpuolustus -seminaari

Miesjaosto järjesti tasa-arvoasiain neuvottelukunnan ja Miesjaoston jäsenille sisäisen seminaarin *Sukupuoli ja maanpuolustus* 25.3.2009. Seminaarissa pohdittiin maanpuolustusta, asevelvollisuutta ja kansainvälistä kriisinhallintaa sukupuolen ja tasa-arvon näkökulmasta sekä pyrittiin löytämään yhteinen näkemys aiheeseen.

Seminaarissa kuultiin erikoistutkija Pirjo Jukaraisen esitelmä *Maanpuolustuksesta kansainväliseen kriisinhallintaan - Kenen velvollisuus kantaa maan rajojen yli?* ja tutkija Juha Mälkin esitelmä *Varuskunta henkisenä sulatusuunina*.

Miehet ja tasa-arvopolitiikka -seminaari

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta järjesti yhteistyössä Ensi- ja turvakotien liitto ry:n Miesten keskuksen, Miessakit ry:n, Miesten tasa-arvo ry:n, Profeministimiehet ry:n, Suomen Miestutkimuksen Seura ry:n, sosiaali- ja terveysministeriön, Vasemmistoliiton miespoliittisen työryhmän, Vihreä Miesliike ry:n, Väestöliitto ry:n Miehen Ajan kanssa seminaarin *Miehet ja tasa-arvopolitiikka* 10.11.2010.

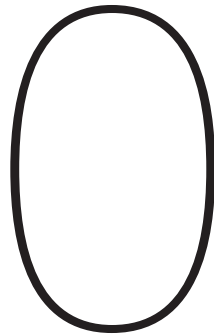
Seminaarissa pohdittiin tasa-arvokeskustelua, -työtä ja -politiikkaa miesten ja poikien näkökulmista. Tasa-arvoasioista vastaava ministeri Stefan Wallin esitteli syksyllä 2010 valmistunutta hallituksen tasa-arvoselontekoa. Miessakkien valtuuston puheenjohtaja Pekka Sauri pohtii, miksi miehet kokevat tulleen rajatuksi tasa-arvokeskustelun ulkopuolelle, kun taas naiset katsovat, ettei asia kiinnosta miehiä.

Tomi Timperi kertoi Miesjärjestöjen keskusliiton perustamishankkeen tilanteesta ja Jussi Pulli esitteli Miestyön foorumia. Seminaarin loppuksi oli potpuri, jossa kuultiin viisi puheenvuoroa miehiin ja poikiin liittyvistä tasa-arvokysymyksistä. Seminaarin avasi TANE:n jäsen ja Miesjaoston puheenjohtaja, kansanedustaja Kari Uotila.

Mieskysymys. Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka -artikkelikokoelma

Miehet ja tasa-arvopolitiikka -seminaarissa nousi esiin miehiä ja poikia koskevan tiedon puute Suomessa. Tämän innoittamana tasa-arvoasiain neuvottelukunta käynnisti kirjahankkeen nimeltään *Mieskysymys. Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka 2010-luvun Suomessa*, jonka tarkoituksena on kartoittaa ja esitellä, minkälaisia toimijoita miesten ja poikien parissa 2010-luvun Suomessa toimii sekä pohtia miehiin ja poikiin liittyviä kysymyksiä. Kirja jakautuu neljään osaan: politiikka, miesliike, miestyö ja miestutkimus. Kirjaan tulee 27 artikkelia 30 kirjoittajalta. Kirja ilmestyi syksyllä 2012.

KASVATUS JA KOULUTUS

petuksen ja oppilaitosten tulee edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa. Vaatimus sisältyi tasa-arvoasiain neuvottelukunnan kannanottoon kun edellinen hallitus laati tasa-arvo-ohjelmaansa. TANE vaati mm. tasa-arvosuunnitteluelvoitteen ulottamista koskemaan peruskouluja ja sukupuolisensitiivisen ja sukupuolitietoisen opetuksen sisällyttämistä kaikille opettajaksi opiskeleville. Kaikessa opetuksessa on pyrittävä sukupuolisensitiivisyyteen ja sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisen periaate on myös kirjattava asetuksiin. Ehdotukset tulivatkin osaksi hallituksen tasa-arvo-ohjelman tavoitteita.

TANE on painottanut näitä vaatimuksia myös lausunnoissaan ja kannanotoissaan. Toimintakauden aikana on lisäksi järjestetty neljä aiheeseen liittyvää seminaaria: Varhaiskasvatus ja perusopetus edistämään tyttöjen ja poikien tasa-arvoa, Nuoret ja sukupuolisensitiivinen kasvatus, 10 vuotta sukupuolisensitiivistä tyttötyötä Tyttöjen Talolla ja Tavoitteena tasa-arvoinen päiväkotijärjestelmä -seminaarit.

KASVATUS- JA KOULUTUSTYÖRYHMÄ

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta perusti vuoden 2010 lopulla asiantuntijoista koostuvan Kasvatus- ja koulutustyöryhmän. Sen tavoitteeksi asetettiin koota koulutukseen ja kasvatukseen liittyvää sukupuolitetietoista tutkimusta, kartoittaa tutkimuksen aukkokohtia sekä suunnitella TANE:n koulutuspoliittisia tavoitteita. Työryhmän työ keskittyy varhaiskasvatukseen sekä perusopetukseen. Työryhmä arvioi tuntijakotyöryhmän esityksiä.

Ensimmäinen kokous pidettiin 14.12.2010. Työryhmä on kokoonnut kahdeksan kertaa ja toiminta jatkuu vuonna 2011 aloittaneen TANE:n kaudella.

Kasvatus- ja koulutustyöryhmä järjesti 27.10.2011 Varhaiskasvatus ja perusopetus edistämään tyttöjen ja poikien tasa-arvoa -seminaarin. Seminaarissa käsiteltyjen uusimpien sukupuolten tasa-arvoa, kasvatusta ja koulutusta koskevien raporttien pohjalta pyrittiin hahmottelemaan keinoja tasa-arvon edistämiseksi. Seminaariin osallistui 150 eri alojen edustajaa.

KASVATUS JA KOULUTUSTYÖRYHMÄN KOKOONPANO

Ritva Jakku-Sihvonen, pj.,

Olavi Arra,

Tuija Huuki,

Tapani Kananaja,

Elina Laavi,

Jukka Lehtonen,

Harri Myllynen,

Hanna Onwen-Huma,

Milla Paumo,

Sara Sundell,

Tiina Teräs,

sekä TANE:n sihteeristöä

Hannele Varsa,

Arto Jokinen,

Riikka Korpinurmi,

Leena Tynkkynen,

tutkimusprofessori, Opetushallitus

erityisasiantuntija, Opetusalan ammattijärjestö OAJ

kasvatustieteiden tohtori, tutkija, Oulun yliopisto

Teknologiakasvatuksen tutkimusyhdistys ry

Kokoomuksen Naisten Liiton pääsihteeri

kasvatussosiologian dosentti, Helsingin yliopisto

Lastentarhanopettajaliitto

ylitarkastaja, sosiaali- ja terveysministeriö, tasa-arvoyksikkö

suunnittelija, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos,

Naisasialiitto Unionin Tasa-arvokasvatuksen kehittäminen päiväkodeissa -hanke

koordinaattori, Folkhälsan

Naisasialiitto Unionin Tasa-arvokasvatuksen kehittäminen päiväkodeissa -hanke

pääsihteeri

Miesjaoston sihteeri

Sukupuoli ja valta -jaoston sihteeri

suunnittelija

OPPIKIRJOJEN SUKUPUOLIVAIKUTUKSET ARVIOITAVA

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta antoi lausunnon eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle *Valtioneuvoston selonteosta naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta tammikuussa 2011*. Lausunnossa todettiin, että oppikirjojen sukupuolivaikutuksien arvioimiseksi tulisi osoittaa vastuutahot.

TANE:n mielestä kouluissa tulee antaa mediakasvatusta, joka mahdollistaa oppimateriaalien kriittisen tarkastelun. Kouluissa tulee myös tukea kaikkien oppilaiden sukupuoli- ja seksuaali-identiteetin tasapainoista kehitystä opetuksessa. Oppimateriaaleissa tulee antaa asiallista tietoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä.

TASA-ARVOSUUNNITTELUVELVOLLISUUS PERUSKOULUIHIN

Vuonna 2010 lausunnossaan *naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain toivuudesta* tasa-arvoasiain neuvottelukunta kannatti tasa-arvosuunnitteluelvöllisuuden ulottamista peruskouluuihin. Lausunto, *YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus; Suomen seitsemäs määräaikaisraportti*, toukokuussa 2011 sisälsi saman vaatimuksen.

TANE esitti, että velvoite tehdä toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma on ulotettava koskemaan myös perusopetusta. Lausunto sisälsi lisäksi vaatimukset: perusopetuksen tuntijako on uudistettava sukupuolitietoisesti, sukupuolitietoisien opinto-ohjauksen menettelyt ja tavoitteet on määriteltävä nykyistä selkeämmin opetussuunnitelmien perusteissa, segregaaation purkamisessa on kiinnitettävä

huomiota siihen, kuinka saadaan miehiä ja poikia valitsemaan naisvaltaisten alojen ammatteja sekä naisia ja tyttöjä valitsemaan miesvaltaisia aloja.

Tasa-arvoisempi opetusympäristö tukee oppilaita valitsemaan jatkokoulutuksensa sukupuoli-stereotyyppien rajoittamatta. Näin voidaan vaikuttaa työelämän segregaaation lieventymiseen sekä lisätä sukupuolisensitiivisyyden omaksumista osaksi koulutyötä.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta vaati tasa-arvosuunnittelun tehostamista myös ottamalla opiskelijat mukaan tasa-arvotyön kehittämiseen ja tasa-arvosuunnitelmien laadintaan. TANE esitti myös koulutus- tai tieteenalakohtaista tasa-arvotilastointia osaksi oppilaitosten tasa-arvosuunnittelua.

TASA-ARVOLAIN UUDISTAMINEN

Perusopetus ja syrjintä oppilaitoksissa -pykälän soveltamisalaan tasa-arvoasiain neuvottelukunta esitti, että perusopetusta antavat oppilaitokset sisällytettäisiin syrjintä oppilaitoksissa -pykälään (8b §). Tasa-arvolain uudistuksessa vuonna 2005 perusopetus jätettiin oppilaitoksissa tapahtuvaa syrjintää koskevan pykälän soveltamisalan ulkopuolelle.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan julkaiseman tutkimuksen mukaan peruskouluissa tapahtuva sukupuolinen häirintä voi alkaa jo ala-asteella. Sitä minkä tytöt kokevat häirintänä, pidetään usein koulussa poikien normaalina käyttäytymisenä. Koulun sukupuolista häirintää vähättelevän ilmapiirin takia tyttöjen mahdollisuudet vaikuttaa asiaan ovat olleet vähäiset.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta korostaa lasten ja nuorten tarvitsevan erityistä suojelua epätasa-arvoistavilta tavoilta, asenteilta ja käytännöiltä.

Tasa-arvoisen ajattelun ja toiminnan pohja luodaan jo lapsuudessa, ja siksi on ensiarvoisen tärkeää, että sukupuoleen perustuvaan syrjintään puututtaisiin myös peruskouluissa ja ongelmista puhuttaisiin niiden oikeilla nimillä.

Perusopetuslaki ei anna tarpeeksi keinoja koulussa tapahtuvaan sukupuoliseen syrjintään puuttumiseen, sukupuoleen perustuvan syrjinnän tiedostamiseen ja näkyväksi tekemiseen.

ALOITE: TASA-ARVOA EDISTÄVÄÄ TÄYDENNYSKOULUTUSTA

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta teki *Opetustoimen henkilöstökoulutuksen neuvottelukunnalle* aloitteen toukokuussa 2011. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta esitti, että Opetustoimen henkilöstökoulutuksen neuvottelukunta ryhtyy toimenpiteisiin sukupuolten tasa-arvoa edistävän täydennyskoulutuksen toteuttamiseksi eri henkilöstöryhmille sekä huolehtii osaltaan siitä, että valtion tulo- ja menoarviossa opetustoimen henkilöstökoulutukseen jaettavia varoja osoitetaan sukupuolten tasa-arvoa edistävän henkilöstökoulutuksen käyttöön.

TANE perusteli aloitettaan koulutusalojen jakautumisella edelleen vahvasti sukupuolen mukaan, eikä segregaatian lieventämisessä ole tapahtunut viimeisen kymmenen vuoden aikana oleellisia muutoksia. Segregaatio on lieventynyt vähiten ammatillisessa peruskoulutuksessa ja eniten yliopisto-opinnoissa. Tasa-arvotyöstä on saatu hyviä kokemuksia useissa projekteissa, mutta projektien kautta on hankala saada aikaan pysyviä tuloksia. Valtakunnallisissa ope-

tussuunnitelmien perusteissa ja alakohtaisissa tutkintojen perusteissakaan ei ole selkeitä sukupuolten tasa-arvoon tähtääviä tavoitteita.

Tasa-arvoselonteon taustamuistion koulutusta koskevasta osiosta käy ilmi, että opetustoimessa sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen periaate ei toimi parhaalla mahdollisella tavalla. Valtavirtaistamista tulisi tukea opetustoimen hallintohenkilöstön täydennyskoulutuksella. Opetushenkilöstön ja oppilasjohdon koulutus ovat avainasemassa uuden sukupuolentutkimuksen tiedon levittämisessä. Koulutusta tarvitaan myös sukupuolten tasa-arvoa edistävien työtapojen levittämiseksi.

Myös tasa-arvolain velvoittama oppilaitosten tasa-arvosuunnittelu on useissa oppilaitoksissa vielä alkutekijöissään. Sen vaikutuksia oppilaitosten toimintakulttuuriin, koulutusvalintoihin ja opetukseen on syytä seurata jatkossakin ja vahvistaa tasa-arvosuunnittelun yhteyttä opetussuunnitelmiin. Tasa-arvosuunnittelun tueksi tarvitaan erillistä oppilaitoksille suunnattua täydennyskoulutusta.

SEMINAARIT

Setlementtinuorten liitto ja tasa-arvoasiain neuvottelukunta järjestivät yhteistyössä *Nuoret ja sukupuolisensitiivinen kasvatus -seminaarin* 3.10.2007. Seminaarissa käsiteltiin nuorten parissa tehtävää sukupuolisensitiivistä kasvatustyötä. Seminaari oli Setlementtinuorten liiton Sinuksi-projektin loppuseminaari, jossa esiteltiin "Fredri - pojat, tasa-arvo ja ihmisoikeudet" -opetusmateriaali. Miesjaoston sihteeri Jussi Aaltonen osallistui aktiivisesti materiaalin kirjoitukseen. Seminaari pyrki lisäämään tietoa sukupuolisensitiivisestä työskentelytavasta ja innostamaan eri toimijoita tasa-arvotietoisien kasvatustyön edistämiseen. Seminaari oli suunnattu päättäjille, järjestöille ja muille nuorten kanssa toimiville tahoille.

Avauspuheen piti tohtori Pentti Arajärvi ja tasa-arvoasiain neuvottelukunnan puheenjohtaja Heidi Hautala puhui nuorten parissa tehtävän tasa-arvotyön tärkeydestä. VTT Sanna Aaltosen aiheena oli sensitiivinen tutkimusaihe ja nuorten kohtaaminen.

*Tavoitteena tasa-arvovoinen päiväkot*i –seminaarissa 29.9.2008 käsiteltiin varhaiskasvatusta ja sukupuolten tasa-arvoa. Seminaarissa tehtiin näkyväksi sukupuoleen liittyviä asenteita ja odotuksia. Tavoitteena oli antaa kuva siitä, miten tasa-arvoa voidaan konkreettisesti

kehittää päiväkodin arjessa ja minkälaisia vaikutuksia sillä on. Seminaarissa pohdittiin myös sitä, mitä tasa-arvokasvatus tarkoittaa monikulttuurisesta näkökulmasta.

Ruotsalainen päiväkodinjohtaja Kajsa Wahlström kertoi Ruotsissa vuosina 1996–2000 toteutetusta varhaiskasvatuksen tasa-arvoprojektista. Wahlström kehitti tasa-arvoista pedagogiikkaa ja kirjoitti omien työkokemustensa pohjalta aiheesta kirjan Flickor, pojkar och pedagoger.

Seminaarin järjestivät yhteistyössä Hanasaari -ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus, Naisasialiitto Unioni ry, Folkhälsans förbund rf, Naisjärjestöjen Keskusliitto ry ja tasa-arvoasiain neuvottelukunta.

10 vuotta sukupuolisensitiivistä tyttötyötä Tyttöjen Talolla -seminaari 16.2.2010 esitteli Tyttöjen Talo -toimintaa. Helsingin Tyttöjen Talo on kumppanuustalo, josta vastaavat Kalliolan Nuoret ry, Setlementtinuorten liitto sekä Helsingin kaupunki. Kymmenen vuoden aikana Tyttöjen Taloja on perustettu myös Tampereelle, Turkuun ja Ouluun. Tyttöjen Talo -verkoston kautta kehitetään setlementtiliikkeen sukupuolisensitiivistä tyttötyötä ja siihen liittyviä aineistoja myös muiden toimijoiden hyödynnettäväksi.

Tyttöjen Talo -verkosto haluaa tuoda esiin tyttöjen ja nuorten naisten kysymyksiä, elinoloja ja kasvamisen haasteita nyky-yhteiskunnassa ja parantaa tyttö-/nais erityisten kysymysten tuntemusta koko yhteiskunnassa ja erityisesti nuorten kanssa työtä tekevien keskuudessa.

Tyttöjen Talojen tyttötyö on syrjäytymisen ehkäisyä parhaimmillaan.

Seminaarissa naisen identiteetin kehittymisestä luennoi psykoterapeutti Britt-Marie Perheentupa ja naisen häpeästä psykoterapeutti Elina Mäenpää-Reenkola. Sosiologian dosentti Sari Näreen esitelmän aiheena oli Tyttökulttuuri ja tyttötyö mahdollisuuksien avaajana ja yhteiskunnan hyötynä.

Tyttöjen Talojen toimintaa rahoittaa mm. RAY. Seminaari järjestettiin yhteistyössä tasa-arvoasiain neuvottelukunnan, Setlementtinuorten liitto ry:n, Kalliolan Nuoret ry:n ja Helsingin Tyttöjen Talo -kumppanuustalon kanssa.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta ja sen kasvatus ja koulutustyöryhmä järjestivät 27.10.2011 *Varhaiskasvatus ja perusopetus edistämään tyttöjen ja poikien tasa-arvoa -seminaarin*. Seminaarissa esiteltiin viimeaikaisten sukupuolten tasa-arvoa ja kasvatusta sekä koulutusta käsittelevien raporttien tuloksia ja hahmoteltiin niiden pohjalta konkreettisia keinoja tasa-arvon edistämiseksi. Seminaariin osallistui 150 poliittista päätöksentekijää, varhaiskasvatuksen ja koulutuspolitiikan toimijaa, opettajankouluttajaa, opetusalan sekä nais- ja miesjärjestöjen edustajaa, opiskelijaa, tutkijaa ja vanhempien edustajaa.

Kasvatustieteiden tohtori Outi Ylitapio-Mäntylä alusti päiväkotien arjesta ja sukupuolittuneista työkäytännöistä lasten identiteetin muotoutumisen näkökulmasta. Päiväkodin kulttuuriin voi muodostua erilaisia sukupuoleen liittyviä toiminnan rajoituksia, jotka ovat usein

näkymättömiä. Kasvattajien olisi kysyttävä itseltään, millaisia sukupuolittuneita käsityksiä he jakavat lapsille ja millaisia sukupuolisia malleja he antavat omalla toiminnallaan. Ohjaavatko käytännön toimintaa stereotyyppiset käsitykset siitä, miten pitäisi olla tyttöjä, naisia, poikia ja miehiä?

Kysymysten asettaminen ja toisin katsominen ovat kasvatuksellisen tietoisuuden laajentamista. Piilossa olevat arjen käytännöt muuttuvat näkyviksi. Toisin katsomisen avulla tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus mahdollistuvat ja todentuvat varhaiskasvatuksessa. Kasvattajien avarakatseisuus lasten toiminnan, liikkumisen ja leikkien suhteen tukee lapsen identiteetin kasvua.

Professori Liisa Tainion aiheena oli perusopetuksen oppimateriaalit sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta. Hän korosti, että yksi perusopetuksen tärkeistä tavoitteista on auttaa lapsia ja nuoria kasvamaan tasa-arvoa kunnioittaviksi kansalaisiksi. Oppimateriaalit eivät kuitenkaan kokonaisuutena tue tätä tavoitetta, sillä ne esittävät sukupuolet osin stereotyyppisesti ja miessukupuoli on enemmän esillä kuin tytöt ja naiset.

Seminaarissa alustivat myös tasa-arvovaltuutettu Pirkko Mäkinen, ylijohtaja Riitta Kaivosoja ja valtiotieteen tohtori Veronika Honkasalo. Lisäksi panelistit keskustelivat siitä, miten sukupuolten tasa-arvon edistäminen tulisi sisällyttää varhaiskasvatukseen, koulutuspolitiikkaan ja päivittäiseen opetukseen.

KORKEAKOULUTUS JA TUTKIMUS

NAIS-, MIES- JA SUKUPUOLENTUTKIMUKSEN EDISTÄMINEN

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan toiminnalla on ollut keskeinen merkitys suomalaisen sukupuolentutkimuksen edistämisessä ja erityisesti sen yhteensovittamisessa tasa-arvopolitiikan kanssa. Sukupuolentutkijoiden (nais- ja miestutkimus) ja poliitikkojen yhteistyö TANE:ssa ja sen jaostoissa on kansainvälisestikin arvioiden ainutlaatuista. Tätä TANE:n toimintamallia voidaankin pitää edelläkävijänä sukupuolentutkimuksen ja tasa-arvopolitiikan yhdistämisessä.

TANE on ollut keskeinen vaikuttaja sukupuolentutkimuksen aseman vakiinnuttamisessa Suomessa. Sukupuolentutkimusta voi nykyisin opiskella Helsingin, Itä-Suomen, Jyväskylän, Lapin, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistoissa sekä Åbo Akademiassa.

Kaudella 2007–2011 tutkimusjaoston (1981–2006) työn jatkajaksi perustettiin Sukupuoli ja valta -jaosto, joka on sukupuolentutkijoiden ja poliitikkojen kohtauspaikka. Tällä kaudella erityisesti huoli sukupuolentutkimuksen asemasta yliopistouudistuksessa on ollut jaostossa suuri.

Myös vuodesta 1988 asti toiminut Miesjaosto on ollut tärkeä tekijä sukupuolentutkimuksen eteenpäin viemisessä Suomessa. Jaostojen

jäsenien sukupuolentutkimuksen asiantuntemus on ollut avainasemassa esimerkiksi neuvottelukunnan seminaarien järjestämisessä.

KANNANOTOT SUKUPUOLENTUTKIMUKSEN ASEMASTA YLIOPISTOISSA

Vuonna 2009 TANE antoi kaksi kannanottoa sukupuolentutkimuksen asemasta yliopistoissa. Ensimmäinen kannanotto luovutettiin helmikuussa opetusministeri Henna Virkkuselle ja tasa-arvoasioista vastaavalle ministeri Stefan Wallinille. Kannanotossa vaadittiin, että naistutkimuksen asema turvataan yliopistouudistuksessa. Kannanotossa todettiin myös, että TANE pitää erittäin tärkeänä, että yliopistojen rakenteellisen kehittämisen ohjelman ja uuden yliopistolain sukupuolivaikutukset arvioidaan hallituksen tasa-arvo-ohjelman mukaisesti.

Toinen kannanotto luovutettiin kesäkuussa 2009 opetusministeri Henna Virkkuselle. Kannanotto koski Jyväskylän yliopiston naistutkimuksen ja Helsingin yliopiston naisoikeuden professuurin virantäyttöä. Neuvottelukunta lähetti asiasta kirjeen myös Helsingin ja Jyväskylän yliopiston rehtoreille.

Jyväskylän yliopistossa naistutkimuksen professuurin täyttö oli rauennut eikä virkaa ollut laitettu uudelleen hakuun. Myös assistenttuuri oli jätetty täyttämättä. Helsingin yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa oli päätetty julistaa naisoikeuden professorin virka avoimeksi, mutta ei julistaa professorin viransijaisuutta auki usein jopa

vuosia kestävä hakuprosessin ajaksi.

Kannanotoissa TANE totesi, että naistutkimuksen yksiköt ovat Suomessa pieniä, mutta kansainvälisestikin arvioiden tehokkaita. Naistutkimuksen/sukupuolentutkimuksen yhteiskunnallinen asema on kasvamassa entisestään nykytilanteessa, jossa Suomi on osana Euroopan unionia sitoutunut estämään syrjintää ja valtavirtaistamaan sukupuolinäkökulman kaikessa päätöksenteossaan.

LAUSUNNOT SUKUPUOLENTUTKIMUKSEN ASEMASTA

Vuonna 2009 TANE antoi lausunnon *tasa-arvoselonteon päätteistä*. Lausunnossa todettiin, että sukupuolentutkimuksen tuottama tieto on edellytys menestyksellisen tasa-arvopolitiikan toteuttamiselle. Tasa-arvon edistäminen edellyttää kykyä varsin erilaisten päätösten sukupuolivaikutusten arviointiin ja siihen tarvitaan sekä sukupuolentutkimuksen tuottamaa tutkimustietoa että sukupuolentutkimuksellista koulutusta.

Lausunnossa oltiin huolissaan myös siitä, miten pienet sukupuolentutkimusyksiköt pystyvät kilpailemaan suurempien oppiaineiden kanssa yliopistojen kovenevassa sisäisessä kamppailussa, jossa strategiseksi painoalueeksi pääseminen on edellytys opetusresurssien turvaamiseksi jatkossa.

Vuonna 2010 neuvottelukunta antoi lausunnon *valmisteilla olevasta valtioneuvoston tasa-arvoselonteosta*. Lausunnon mukaan aiempien

hallitusohjelmien tavoite sukupuolentutkimuksen aseman vahvistamisesta ei ole toteutunut. Sukupuolentutkimuksen aseman heikkenemisestä esimerkkejä ovat Jyväskylän yliopiston sekä naisoikeuden tilanne Helsingin yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa.

Miesjaosto antoi myös lausunnon *valtioneuvoston selonteosta naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta* vuonna 2011. Lausunnon mukaan miehiin liittyvien kysymysten esiin nostaminen on tuonut esiin miehiin liittyvän tieteellisen tutkimuksen ja tiedon ohuuden Suomessa.

Miestutkimus ei ole institutionalisoitunut osaksi akateemista elämää eikä tutkimusalalla ole taloudellisia resursseja. Miesten, poikien ja tasa-arvon suhde tai miesten ja poikien sukupuoliperustaiset ongelmat ovat tutkimatonta aluetta, josta puhuttaessa liikutaan usein pelkän henkilökohtaisen kokemuksen varassa ilman yleistettävää, systemaattista tutkimustietoa.

Lausunnossa *YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus; Suomen seitsemäs määräaikaisraportti (2011)* vaadittiin, että sukupuolentutkimuksen tilanteesta eri yliopistoissa on tehtävä kattava, valtakunnallinen arviointi.

Lausunnossa vaadittiin myös sukupuolinäkökulmaa ja tasa-arvoon liittyvän asiantuntemuksen liittämistä osaksi oikeus- ja yhteiskuntatieteellistä koulutusta sekä opettajankoulutusta.

NAISTEN TUTKIJANURAN EDISTÄMINEN

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta antoi huhtikuussa 2008 opetusministeriölle lausunnon Neliportainen tutkijanura –raportista. Neuvottelukunnan mukaan toimet tutkijanuran kehittämiseksi ovat tervetulleita.

On tärkeää kehittää järjestelmää niin, että voidaan yhtäältä taata kyvykkäimmän ja motivoituneimman tutkijapotentiaalin tunnistaminen ja rekrytoiminen. Toisaalta on tärkeää taata tutkijoiden pysyminen tutkijanuralla luomalla mielekkäät ja ennustettavat työskentelyolosuhteet ja uralla etenemisen mahdollisuudet.

Opetusministeriön Neliportainen tutkijanura –raportissa esitetyssä neliportaisessa uramallissa on runsaasti myönteisiä piirteitä kuten uran ennakoitavuuden ja järjestelmän läpinäkyvyyden lisääminen, uravaiheiden selkiyttäminen sekä sektorien välisen liikkuvuuden edistäminen. Läpinäkyvyyden ja ennakoitavuuden lisääminen edistää kaikkien tutkijoiden, mutta erityisesti naisten uraa.

Alimman uraportaan nimeäminen ”nuoremmaksi tutkijaksi” aiemmin esitetyn ja paljon kritisoidun ”tutkijakoulutettavan” sijaan on niin ikään kannatettavaa, koska koulutettava-termi luo tarpeettoman

passiivisen mielikuvan uravaiheen työn sisällöstä.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta tarkasteli tässä lausunnossaan raporttia erityisesti sukupuolten tasa-arvon ja naisten tutkijanuran näkökulmista. Neuvottelukunta katsoi, että on erittäin ongelmallista ja valitettavaa, että tutkijanuraa tarkastellaan raportissa lähes täysin sukupuolineutraalisti. Näin tehdään siitä huolimatta, että laajan tutkimus- ja tilastotiedon pohjalta on osoitettavissa, että sukupuoli liittyy tutkijanuralla etenemiseen monin eri tavoin.

Sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamisen periaate, joka on hyväksytty valtionhallinnossa tärkeäksi periaatteeksi, ei raportissa toteudu. Silloin kun sukupuoleen kiinnitetään huomiota, raportin yleinen sävy on abstrakti. Se johtaa siihen, että konkreettisia toimia naisten tutkijanuran edistämiseksi ei raportissa juurikaan esitetä.

Naiset kouluttautuvat tutkijoiksi Suomessa lähes yhtä usein kuin miehet. Erityisesti nuoremmissa tutkijakohorteissa naisten osuus on kasvanut, mutta heidän uralla etenemisensä erityisesti tohtorintutkinnon jälkeen on tutkitusti nopeampaa.

Tähän on useita syitä. Tärkeimpiä niistä ovat naisten tutkijanuralla edelleen kohtaama syrjintä ja piilosyrjintä, naisille tiedeyhteisössä tarjolla olevan sosiaalisen tuen ja kannustuksen vähäisyys, samaa sukupuolta olevien esikuvien ja roolimallien puute, naisten jääminen epävirallisten ja virallisten yhteistyöverkostojen ulkopuolelle tai marginaaliin, sekä tutkimustyön ja perheen yhteensovittamisen on-

gelmat, jotka edelleen ovat pääosin naisten harteilla.

On ilmeistä, että yliopistojärjestelmämme ei nykyisellään hyödynnä täysipainoisesti tutkijakoulutettujen naisten kapasiteettia. Sukupuolineutraalin lähestymistavan vuoksi raportissa ei kuitenkaan esitetä lainkaan naisten tutkijanuraa tukevia erityistoimenpiteitä, vaan tyydytään uuden tutkijanuramallin yleiseen vakiinnuttamiseen.

Toimenpiteitä hahmoteltaessa ei myöskään oteta huomioon, että niillä voi olla merkittäviä sukupuoleen liittyviä ulottuvuuksia, ja että tasa-arvolaki mahdollistaa naisten asemaa työelämässä edistävät väliaikaiset positiiviset erityistoimet, esimerkiksi vain naispuolisille tutkijoille kehitetyt tukimuodot.

Yhtenä esimerkkinä toimenpiteiden sukupuolineutraalista tarkastelusta on alaluku urasuunnittelusta ja työelämäyhteyksistä. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta ehdottaakin, että yhtenä konkreettisena toimena naisten tutkijanuran tukemiseksi opetusministeriö rahoittaa valtakunnallisen mentoriohjelman perustamisen tutkijanaisille osana urasuunnittelun kehittämistä.

Opetusministeriön tulosohtaus tutkijanuran kehittämisessä tarjoaa mahdollisuuden tutkijanuran tarkasteluun myös tasa-arvonäkökulmasta. Tulosohtaukseen tulee liittää tutkijanuran jatkuva tarkastelu ja seuranta sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta.

SUKUPUOLI JA VÄKIVALTA

MIEHIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA

Lausunnossa *valtioneuvoston selonteko naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta* (2011) puututtiin miesten kohtaamaan väkivaltaan. ”Tuhansien iskujen maa. Miesten kokema väkivalta Suomessa” -raportin perusteella miesten kokema lähisuhdeväkivalta on yhtä yleistä kuin naisten kokema. Naisille koituvat väkivallan seuraukset ovat kuitenkin huomattavasti vakavampia, ja naisiin kohdistuva väkivalta on useammin toistuvaa kuin miesten kohdalla.

Selonteosta antamassaan lausunnossa TANE toivoi, että vuonna 2013 toteutetaan jatkotutkimus miehiin ja naisiin kohdistuvasta parisuhdeväkivallasta. Miesjaosto antoi vuonna 2011 oman lausunnon *valtioneuvoston selonteosta naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta*. Myös tässä lausunnossa vaadittiin, että sukupuolistuneen väkivallan tutkimusta tulee jatkossa rahoittaa, jotta alulle saatua tutkimustietoa voidaan syventää ja käyttää paremmin hyväksi väkivallan ehkäisytyössä. Lisäksi Miesjaosto vaati, että miehiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan ehkäisy tulee jatkossa sisällyttää naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyohjelmaan ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyä koordinoivan yksikön toimintaan, koska ohjelman toimenpiteistä monet kohdistuvat yleisesti lähisuhdeväkivaltaan hyödyttäen sekä naisia että miehiä. Neuvottelukunnan ja Miesjaoston toiminnassa ja lausunnoissa on otettu aiempaa enemmän huomioon miehet ja pojat pari- ja lähisuhdeväkivallan kohteina uuden tutkimustiedon mukaisesti.

YMPÄRILEIKKAUKSET POIKIIN KOHDISTUVANA VÄKIVALTANA

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta otti kantaa myös poikien ympärileikkauksiin. Neuvottelukunta vastusti poikien ei-lääketieteellisen ympärileikkauksen sallimista.

Tällaiset uskonnollisista, kulttuurisista tai muista rituaalisista syistä tehtävät poikien ei-lääketieteelliset ympärileikkaukset loukkaavat poikalasten oikeutta koskemattomuuteen ja vaarantavat näin lapsen perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen.

NAISIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan lausunnossa *valtioneuvoston selonteosta ihmisoikeuspolitiikasta* (2009) puututtiin siihen, että naisiin kohdistuva väkivalta -termin alle sisältyy paljon erilaista väkivaltaa ja yleisintä lausunnon mukaan on parisuhdeväkivalta.

Parisuhdeväkivallan eri muotoja ovat mm. henkinen, taloudellinen, seksuaalinen ja fyysinen väkivalta, jotka usein vuorottelevat ja limittyvät. Lausunnossa *naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisesta ohjelmasta* (2009) sanotaan, että naisiin kohdistuva väkivalta kuuluu lähisuhde- ja perheväkivallan viitekehykseen.

Lausunnossa *valtioneuvoston selonteko naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta* (2011) todettiin, että marraskuussa 2010 julkaistun Tuhansien iskujen maa_- Miesten kokema väkivalta Suomessa -raportin mukaan seksuaalinen väkivalta näyttää olevan pääasiassa naisiin kohdistuvaa. Naisista seksuaalista väkivaltaa on 15 vuotta täytettyään kokenut 18,2 prosenttia ja miehistä 2,5 prosenttia.

Naisten oikeudet vahvistettiin ihmisoikeuksiksi ja naisiin kohdistuva väkivalta määriteltiin ihmisoikeusloukkaukseksi Wienin ihmisoikeuskonferenssissa 1993 ja Pekingin toimintaohjelmassa vuodelta 1995. Suomi on kansainvälisten sopimusten raportoinnin yhteydessä saanut useita huomautuksia naisiin kohdistuvan väkivallan huonosta ehkäisystä.

MAAHANMUUTTAJANAISIIN JA -TYTTÖIHIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta järjesti yhdessä ruotsalais-suomalaisen kulttuurikeskus Hanasaaren ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa seminaarin *Kunnian taakka – maahanmuuttajanaisiin ja -tyttöihin kohdistuva väkivalta Pohjoismaissa* syyskuussa 2011. Idea seminaarin järjestämisestä tuli Sukupuoli ja valta -jaoston jäsen, tutkija Suvu Keskiseltä. Hän oli myös yksi seminaarin esiintyjistä.

Seminaarissa kuultiin sekä tutkijapuheenvuoroja että käytännön toimijoiden kokemuksia ns. kunniaväkivallasta. Seminaarin puhujat tulivat Suomen lisäksi Tanskasta ja Ruotsista. Seminaari oli suunnattu kuntien ja kaupunkien koulutoimille, koulujen oppilashuoltoryhmien jäsenille, terveydenhoitajille, sosiaali- ja terveystieteiden työntekijöille, Työ- ja elinkeinotoimistojen työntekijöille, virkamiehille ja päättäjille sekä kaikille maahanmuuttajien kanssa toimiville. Seminaariin osallistui yli 200 eri aloilla maahanmuuttajien kanssa toimivaa.

Maahanmuuttajanaisiin kohdistuva väkivalta nousi kaudella 2007–2011 esille myös useassa TANE:n lausunnossa.

Vuonna 2010 annetussa lausunnossa *hallituksen esityksestä eduskunnalle kotoutumisen edistämisestä* todettiin, että maahanmuuttajat

ovat heterogeeninen ryhmä. Erityisen haavoittuvia ovat lausunnon mukaan perhesyistä Suomeen muuttaneet kouluttamattomat naiset. Esimerkiksi Suomessa asuvista Thaimaan kansalaisista suurin osa on naisia (Vuonna 2009: 4498 henkilöä, naisia 3897). Moni heistä on suomalaisen miehen puolisona jäänyt kotouttamistoimien ulkopuolelle. Sisäasiainministeriön poikkihallinnollisen työryhmän tietojen mukaan hyvin usein thainaiset olivat joutuneet kokemaan avioliitonsaan perhe- ja parisuhdeväkivaltaa.

Lausunnossa *komission tiedonannosta naisten ja miesten tasa-arvostrategiasta vuosiksi 2010–2015* (2010) todettiin, että on erinomaista, että naisten sukuelinten silpomiseen puututaan EU:n laajuisesti ja vaadittiin Suomeen naisten sukuelinten silpomisen vastaista toimintaohjelmaa. Lausunnossa YK; *Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus; Suomen kuudes määräaikaistraportti* (2007) vaadittiin, että viranomaisten tulisi osata aktiivisesti tunnistaa esimerkiksi kunniaväkivalta ja tyttöjen sukuelinten silpominen naisiin kohdistuvaksi väkivallaksi.

Lausunnossa *Suomen 5. ja 6. määräaikaistraportti kidutuksen vastaiselle YK:n komitealle* (2010) TANE esitti kansallisen toimintasuunnitelman laatimista tyttöjen ympärileikkauksien ennaltaehkäisemiseksi ja jo ympärileikkattujen tyttöjen ja naisten tukemiseksi.

Useassa lausunnossa todettiin, että maahanmuuttajanaisten kohtamasta väkivallasta ei ole kattavaa tutkimustietoa.

VAMMAISET NAISET JA VÄKIVALTA

Lausunnossa *YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus; Suomen seitsemäs määräaikaisraportti (2011)* todettiin, että vammaisten naisten asemasta ja ihmisoikeuksien toteutumisesta Suomessa on hyvin vähän tietoa. Vammaisten naisten elinolojen parantaminen ja syrjinnänvastainen työ edellyttää tutkimustietoa heidän nykyisestä tilanteestaan.

Lausunnossa *YK; Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus; Suomen kuudes määräaikaisraportti (2007)* todettiin, että vammaisiin naisiin kohdistuvaan väkivaltaan puuttuminen vaatii erityishuomiota: koulutusta, ammattitaitoa ja erityispalveluita.

SEKSUAALI- JA SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖIHIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA

Lausunnossa *YK; Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus; Suomen kuudes määräaikaisraportti (2007)* puututtiin siihen, että väkivallasta puhutaan yleensä vain miehen ja naisen välisenä. Naisen, joka on tullut pahoinpidellyksi samaa sukupuolta olevan puolisonsa toimesta, saattaa olla erityisen vaikeaa löytää tukea.

Lausunnossa *valmisteilla olevasta valtioneuvoston tasa-arvoselonteosta (2010)* todettiin, että homo- ja transfobisia rikoksia ei dokumentoida erikseen eikä niihin puuttumiseksi ole viranomaisten erityisosaamista. Tämä heikentää sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden rohkeutta tuoda kokemansa väkivalta viranomaisten tietoon, koska viranomaisten ei uskota ottavan sitä vakavasti.

Lausunnossa *Valtioneuvoston selonteko naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (2011)* todettiin, että homoseksuaalit pojat ja miehet voivat joutua kunniaväkivallan uhriksi.

Lausunnossa *Suomen 5. ja 6. määräaikaisraportti kidutuksen vastaiselle YK:n komitealle (2010)* todettiin, että transnaisten eli sukupuoltaan miehestä naiseksi korjanneiden asema on heikko erityisesti työmarkkinoilla, jossa he kohtaavat muun muassa syrjintää, häirintää ja väkivaltaa.

PALVELUT

Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseen ja ehkäisemiseen suunnattujen palveluiden riittämättömyys tuli esille useassa TANE:n lausunnossa. Lausunnossa *valmisteilla olevasta valtioneuvoston selonteosta (2010)* vaadittiin, että Suomen turvakotiverkosto on saatava vastaamaan Euroopan neuvoston suosituksia, joiden mukaan Suomessa tulisi olla noin 500 turvakotipaikkaa. Vuonna 2010 turvakoteja oli 21 (noin 100 turvakotipaikkaa), joista melkein puolet on Etelä-Suomessa. Suomeen on lausunnon mukaan saatava myös salaisia ja esteettömiä turvakoteja ja turvakodeissa on erikseen huomioitava esimerkiksi maahanmuuttajien ja vammaisten naisten tarpeet.

Miesjaoston lausunnossa *valtioneuvoston selonteosta naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (2011)* toivottiin, että turvakodeissa otetaan huomioon, että niihin saattaa tulevaisuudessa hakeutua lapsen kanssa entistä enemmän miehiä.

Lausunnossa *Suomen 5. ja 6. määräaikaisraportti kidutuksen vastaiselle YK:n komitealle (2010)* vaadittiin maksutonta ympärivuorokautista puhelinpäivystystä väkivallan uhreille.

Lausunnossa *Valtioneuvoston selonteko naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (2011)* vaadittiin, että valtakunnallinen väkivallan vastaisen työn koordinaatioyksikkö on perustettava. Yksikössä tulee olla naisiin kohdistuvan väkivallan vastaista erityisosaamista. Yksikön tehtävänä olisi koordinoida moniammatillista yhteistyötä ministeriöiden ja alueiden välillä.

KOULUTUS

TANE korosti useissa lausunnoissaan kaudella 2007–2011 koulutuksen tärkeyttä lähisuhteissa tapahtuneen sukupuolistuneen väkivallan erityispiirteiden tunnistamiseksi ja siihen liittyvän tekijän uhriinsa kohdistaman vallankäytön havaitsemiseksi.

Esimerkiksi lausunnossa *ihmisoikeuspoliittisen selonteon kansallisesta osuudesta* (2009) korostettiin tuomareille ja syyttäjille annettavan koulutuksen tärkeyttä. Myös muiden ammattikuntien kuten lääkärien ja terveydenhoitohenkilökunnan valmiuksia väkivallan puheeksi ottamiseksi potilaan kanssa on järjestelmällisesti lisättävä.

Lausunnossa *Kaste-ohjelmakauden valmisteluun* (2011) muistutettiin, että väkivallan ennaltaehkäisyyn ja asennekasvatukseen on Suomessa kohdistettu vähän toimenpiteitä. Asennekasvatusta on suunnattava erikseen myös tytöille ja pojille sekä naisille ja miehille. Koulujen mahdollisuuksiin väkivallan ennaltaehkäisyssä on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota.

LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

TANE totesi useassa lausunnossa, että lainsäädäntöä on muutettava väkivaltarikosten kohdalla. Lausunnossa *valmisteilla olevasta valtioneuvoston tasa-arvoselonteosta* (2010) puututtiin sovitteluun. Sovittelu saattaa lisätä naisen riskiä joutua uudelleen puolisonsa väkivallan uhriksi.

Jotta lähisuhteissa tapahtuville väkivallanteoille tyypillinen toistuvuus, vallan väärinkäyttö ja kontrollointi voitaisiin rangaistuksen mittaamisessa paremmin ottaa huomioon, tulee tasa-arvoasiain neuvottelukunnan mukaan säätää lähisuhdevainoamista koskeva säädös. Tässä yhteydessä tulee ottaa huomioon väkivallan moninaiset muodot ja toistuvuus, sillä pitkään jatkuneessa lähisuhdeväkivallassa teot saattavat olla hyvinkin erilaisia. Yksittäiset teot eivät ehkä ole törkeitä. Siksi termi ”kokonaisuutena alistava” olisi otettava huomioon rikosnimikkeissä.

Seksuaalirikoksia koskeva lainsäädäntö tulee uudistaa kansainvälisten ihmisoikeusnormien mukaiseksi. Raiskausta ei määrittele fyysinen väkivalta vaan uhrin suostumuksen puute.

Lausunnossa *hallituksen esitys rikoslain 21 luvun 16 §:n muuttamisesta* (2010) todettiin, että on ilmeistä, että lievän pahoinpitelyn asianomistajarikosluonteisuus sulkee valtaosan viranomaisille tulevista lähisuhdeväkivallanteoista esitutkinnan ulkopuolelle. TANE piti lausunnossa erittäin tärkeänä, että kaikissa viranomaisen tietoon tulevissa lähisuhdeväkivallan tapauksissa suoritetaan esitutkinta. Vasta esitutkinnan jälkeen voidaan tosiasiallisesti selvittää onko pahoinpitely kokonaisuutena arvioiden luokiteltavissa lieväksi. Lausunnossa TANE kannatti lähisuhteissa tapahtuvien lievien pahoinpitelyiden säätämistä virallisen syytteen alaiseksi.

RESURSSIT

Lausunnossa *naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisesta ohjelmasta* (2009) vaadittiin, että naisiin kohdistuvan väkivallan ennaltaehkäisyyn suunnattujen resurssien tulee olla pysyviä. Kertaluonteiset ja vähäisesti resursoidut määräaikaiset hankkeet ja toimenpiteet eivät tuota sellaisia tuloksia, joilla naisten ja tyttöjen kohtaama väkivalta merkittävästi vähenisi.

Myös mm. lausunnossa *YK; Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus; Suomen kuudes määräaikaisraportti* (2007) nostettiin esille, että väkivallan ehkäisytyö on perustunut paljolti projekteihin ja määräaikaisiin työsuhteisiin. Stakesissa toteutetun naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisprojektin päättymisen jälkeen vuonna 2002 Suomesta on puuttunut valtakunnallinen naisiin kohdistuvan väkivallan vastaista työtä koordinoiva taho.

Lausunnossa *YK:n päätöslauselman 1325 (2000) ”Naiset, rauha ja turvallisuus”*; *Suomen kansallinen toimintaohjelma 2008–2011* (2008) TANE totesi, että neuvottelukunta on jo vuosia vaatinut, että Suomi laatii kansallisen naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen poikkihallinnollisen toimintaohjelman. Suomi sitoutui ohjelman tekemiseen jo vuonna 1995 hyväksyessään Pekingin toimintaohjelman. Naisiin

kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma ilmestyi syksyllä 2010.

Lausunnossa *valmisteilla olevasta valtioneuvoston tasa-arvoselonteosta* (2010) kiinnitettiin huomiota siihen, että THL:ssä laaditulle poikkihallinnolliselle naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelmalle ei ole osoitettu erillisrahoitusta. Lausunnossa vaadittiin myös väkivaltaa käyttäneiden miesten ja naisten hoito-ohjelmien rahoituksen turvaamista.

Miesjaoston lausunnossa *valtioneuvoston selonteosta naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta* (2011) vaadittiin, että miehiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan ehkäisy tulee jatkossa sisällyttää naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyohjelmaan ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyä koordinoivan yksikön toimintaan, koska ohjelman toimenpiteistä monet kohdistuvat yleisesti lähisuhdeväkivaltaan hyödyttäen sekä naisia että miehiä.

Lausunnossa *hallituksen esitys talousarvioiksi vuodelle 2011* (2010) TANE kiitti, että Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelman joitakin kirjauksia on huomioitu oikeusministeriön vuoden 2011 talousarvioesityksessä.

Lausunnossa *komission tiedonannosta naisten ja miesten tasa-arvostrategiasta vuosiksi 2010–2015* (2010) kiinnitettiin huomiota siihen, että EU:ssa tullaan laatimaan erillinen naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen strategia. Tämä antaa lausunnon mukaan lisäpontta Suomessa vuosiksi 2010–2015 laaditun naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen ohjelman toteuttamiseksi ja ennen kaikkea riittävien resurssien saamiseksi ohjelmalle.

Lausunnossa *hallituksen esitys rikoslain 21 luvun 16 §:n muuttamisesta* (2010) vedottiin myös siihen, että tehokkaampi väkivaltaan puuttuminen toisi myös säästöjä. Naisiin kohdistuva väkivalta ja muu lähisuhdeväkivalta ovat suuria kustannuksia yhteiskunnalle aiheuttavia ongelmia.

Neuvottelukunta painotti, että tehokkaalla puuttumisella väkivaltaan todennäköisesti säästetään kustannuksia verrattuna tilanteeseen, jossa väkivaltaan ei puututtaisi. Lisäksi väkivallasta aiheutuu suurta inhimillistä kärsimystä, jota ei voi mitata rahassa. Varhainen ja nykyistä tehokkaampi puuttuminen väkivaltaan tulisivin nähdä pitkän aikavälin sijoituksena, joka parantaa ihmisoikeuksien toteutumista ja lisää väkivallan vastaista asenneilmapiiriä.

EI PROSTITUUTIOILLE JA IHMISKAUPALLE

SEKSIN OSTON OSITTAIN KRIMINALISOINEEN LAIN ARVIOINTIRYHMÄ

Seksin ostaminen ihmiskaupan ja parituksen uhreilta säädettiin rangaistavaksi kesäkuussa 2006. Hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti lain toivuudesta tehtiin selvitys vuonna 2009. Selvityksen laatimisesta vastasi oikeusministeriö. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta perusti vuonna 2009 seksin oston osittain kriminalisoineen lain arviointiryhmän (SEOK). SEOK:in tehtävänä oli seurata ja osallistua arviointiprosessiin. SEOK seurasi myös tiiviisti muiden maiden prostituutiolainsäädännön kehitystä.

Työryhmä järjesti 5. marraskuuta 2009 eduskunnassa seminaarin *Mitä ostaa seksinostaja? -seminaari prostituutiosta*. Yksi seminaarin puhujista oli lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva, joka vastasi oikeusministeriön selvityksestä, jossa oli tarkoituksena tarkastella osittain seksinoston kieltäneen lain toivuutta. Seminaarissa julkaistiin Sukupuoli ja valta -jaoston entisen sihteerin Elina Aaltion pro gradu -tutkielma *Vapaaksi marginaalista - marginaalista vapautta. Naisliikkeen ja prostituoitujen etuliikkeen kamppailu seksin oston kriminalisoinnista 2002–2006*.

Työryhmän puheenjohtajana toimi Tanja Auvinen. Jäseniksi ryhmään nimettiin Ilkka Kantola, Leena Ruusuvoori, Lena Paju, Risto Autio, Johanna Niemi ja Mikko Lampikoski.

PROSTITUUTIO TANE:N LAUSUNNOISSA

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta otti kantaa prostituutioon myös useassa lausunnossa ja muutamassa kannanotossa. Vuonna 2007 julkisuudessa käytiin keskustelua erityisesti thai-hierontapaikoissa harjoitetusta prostituutiosta. Tuolloin TANE esitti prostituutiosta irrottautumistyön käynnistämistä Suomessa.

Exit prostituutio -työtä on tehty mm. Yhdysvalloissa ja muissa Pohjoismaissa. Käytännössä prostituutiosta irrottautuvat naiset ja miehet tarvitsevat mm. asumis-, terveys-, mielenterveys- ja päihdehuollon palveluita, tulkkipalveluita, neuvontaa sosiaalietuuksien hakemisessa sekä oikeudellista apua.

Exit-pois prostituutiosta ry perustettiin vuonna 2008 ja yhdistys aloitti vuonna 2010 Helsingissä Exit-hankkeen, joka keskittyi ennaltaehkäisemään nuorten seksuaalista kaltoinkohtelua, erityisesti vastikkeellista seksiä.

Vuonna 2009 TANE antoi lausunnon *naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisesta ohjelmasta*. Lausunnossa tuli esiin exit-työn tärkeyden ohella seksin oston täyskriminalisointi. Neuvottelukunnan mukaan osittainen seksin oston kriminalisointi on tahallisuusvaatimuksi-

neen vaikeasti arvioitava, eikä voimassa olevan lainsäädännön avulla pystytä riittävän tehokkaasti puuttumaan prostituutiota ja ihmiskauppaa ylläpitävän kysynnän vähenemiseen.

Exit-työn tärkeys ja seksin oston täyskriminalisointi olivat esillä myös TANE:n lausunnossa CEDAW-seurantaraportin kohtiin (2009), lausunnossa *ihmisoikeuspoliittisen selonteon kansallisesta osuudesta (2009)*, lausunnossa *valtioneuvoston selonteko naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (2011)* sekä lausunnossa *YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus; Suomen seitsemäs määräaikaishetki (2011)*.

Lausunnossa *EN:n ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta tehdyn yleissopimuksen voimaansaattamista valmistelevalle työryhmän mietinnöstä (2010)* TANE totesi, että osittain seksin oston kieltänyt laki on ongelmallinen kompromissi, jonka tehokasta täytäntöönpanoa varjostavat ilmeiset näyttöongelmat. Poliisin on mahdotonta löytää todisteita siitä, että seksin ostaja on tiennyt paritustoiminnasta tai ihmiskaupasta.

Samana vuonna TANE antoi lausunnon *valtioneuvoston selonteosta ihmisoikeuspolitiikasta*. TANE yhtyi selonteon näkemykseen siitä, että Suomessa ihmiskauppa liittyy keskeiseltä osin prostituutioon ja paritukseen.

Lausunnossa todettiin, että myös YK:n naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean (CEDAW) Suomea koskevissa loppupäätelmis-

sä vuodelta 2008 kannustetaan Suomea laatimaan edelleen strategioita ja ohjelmia, joilla ehkäistään naisia ryhtymästä prostituoiduiksi sekä tukemaan niitä, jotka haluavat lopettaa prostituoituna toimimisen.

Yksi TANE:n laajimmista prostituutiota koskevista kannanotoista kaudella 2007–2011 on lausunto *seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä koskevan rangaistussäännöksen soveltamisesta* vuodelta 2009. Lausunnossa todettiin, että seksin oston osittainenkin kriminalisointi on ollut käännteentekevä. Kun aiemmin sääntely kohdistui vain prostituoituihin, nyt tarkastelunalaisiksi ovat joutuneet seksin ostajat.

Lausunnossa kuitenkin kritisoitiin seksin oston osittaista kriminalisointia, sillä se ylläpitää keinotekoista jaottelua vapaaehtoisen ja pakotetun prostituution välillä. TANE:n lausunnon mukaan onkin ilmeistä, että Suomessa käydyssä seksin ostoa käsittelevässä keskustelussa heikommissa asemassa olevien prostituoitujen ääni ei kuulu. Seksin oston täyskielto purkasi prostituoitujen välille lainsäädännössä luotua luokkajakoa.

Myös TANE:n lausunnossa *kansalaisyhteiskuntaa ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus; Suomen kuudes määräaikaishetki (2009)* otettiin kantaa prostituutioon. Lausunnossa oltiin huolissaan siitä, että mahdollisista ihmiskaupparikoksista saatetaan antaa tuomioita paritusrikoksina. Uhrin näkökulmasta parituksen ja ihmiskaupan välillä on merkittävä ero, sillä ihmiskaupparikoksessa uhri on

asianomistaja, parituksessa todistaja. Lausunnossa vaadittiin myös resursseja ja poliittista tahtoa seksin ostokiellon valvontaan.

TANE:n lausunnossa *tasa-arvoselonteon pääteemoista* (2009) ehdotettiin, että seksin oston täyskriminalisointia tulisi vakavasti harkita selvityksen yhteydessä, joka annetaan lain soveltamiskäytännöstä lakivaliokunnalle.

Lausunnossa *ihmisoikeuspoliittisen selonteon kansainvälisestä osuudesta* (2009) todettiin, että rauhanturvaoperaatioiden yhteiskunnallisia vaikutuksia pohdittaessa tulee huomioida rauhanturvaoperaatioiden positiivisia sekä negatiivisia sukupuolivaikutuksia paikalliseen väestöön ja pyrkiä systemaattisesti ennalta ehkäisemään operaatioiden mahdolliset negatiiviset sukupuolivaikutukset, kuten prostituutio ja seksuaalinen hyväksikäyttö.

Vuonna 2011 lausunnossa *YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsiprostituutiosta tehdyn valinnaisen pöytäkirjan voimaansaattamista valmistelevan työryhmän mietinnöstä* TANE totesi, että prostituutioon ajaututaan usein jo alaikäisenä.

TANE:n mukaan seksin ostajien vastuu alaikäisten hyväksikäytöstä on nostettava esiin nykyistä voimakkaammin yhteiskunnallisessa keskustelussa. Myös lasten ja nuorten tietoisuutta omista oikeuksista on lisättävä.

TANE piti tärkeänä, että pöytäkirjassa nostetaan nimenomaisesti esiin erityisen haavoittuvien ryhmien, mukaan luettuna tyttöjen, suojelun tarve. Samalla neuvottelukunta piti tärkeänä kehittää keinoja puuttua ennaltaehkäisevästi myös poikien prostituutioon ajautumiseen.

KÖYHYYS, SYRJÄYTYMINEN JA SUKUPUOLI

K

öyhyys ja syrjäytyminen koskevat eri tavalla miehiä ja naisia. TANE:n hallitusohjelmatavoitteissa vuosille 2011–2015 vaadittiin, että köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämistoimien vaikutukset naisiin ja miehiin tulee arvioida etukäteen.

Köyhyysriski koskee erityisesti eläkeläisiä ja yksinhuoltajia, joista suurin osa on naisia. Toisaalta koulussa heikosti menestyvät, peruskoulun ja myöhemmät opintonsa keskeyttävät ja koulupudokkaat ovat useammin poikia kuin tyttöjä.

KÖYHYHDEN NAISISTUMINEN KOTIMAISENA JA KANSAINVÄLISENÄ ILMIÖNÄ

Köyhyden naisistumiseen otettiin kantaa useassa TANE:n lausunnossa kaudella 2007–2011. Lausunnossa *YK; Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus; Suomen kuudes määräaikaisraportti (2007)* kiinnitettiin huomiota siihen, että köyhyden naisistuminen on yleistynyt ilmiönä myös Suomessa.

Suuri osa yksinhuoltajaäitien perheistä elää köyhyysrajan alapuolella Suomessa. Lausunnossa *CEDAW-seurantaraportin kohtiin (2009)* todettiin, että vielä 1990-luvun puolivälissä yksinhuoltajaperheissä asuvista pienituloisia oli vajaa 10 prosenttia, kun vuonna 2006 neljäsosa yksinhuoltajista oli pienituloisia Suomessa.

Lausunnon mukaan yksinhuoltajien taloudellista tilannetta vaikeuttaa usein työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen vaikeus. Hallitusohjelmatavoitteissa vuosille 2011–2015 todettiin, että naisten on yhä vaikeampaa elättää perhettä yksin.

Lausunnossa *valtioneuvoston selonteosta ihmisoikeuspolitiikasta (2009)* todettiin, että eläkeikäiset naiset ovat usein taloudellisesti huomattavasti huonommassa tilanteessa kuin vastaavanikäiset mie-

het. Lisäksi monet vammaiset naiset joutuvat asemaan, jossa he jäävät pysyvästi köyhyysrajan alapuolelle.

TANE:n hallitusohjelmatavoitteissa (2011–2015) kerrotaan, että kaksi kolmasosaa 75 vuotta täyttäneestä väestöstä on naisia. 2000-luvulla pienituloisten naisten osuus ikäluokkansa naisista oli noin kaksi kertaa suurempi kuin vastaava miesten pienituloisuusaste.

Vuodesta 2004 alkaen 75 vuotta täyttäneiden, yksin asuvien naisten pienituloisuusaste on pysynyt 30 prosentin yläpuolella ja ero saman ikäluokan yksin asuviin miehiin on kasvanut.

Lausunnossa ihmisoikeuspoliittisen selonteon kansallisesta osuudesta (2009) sekä *lausunnossa hallituksen esityksestä eduskunnalle kotoutumisen edistämisestä* (2010) todettiin, että maahanmuuttajanaiset ovat maahanmuuttajamiehiä useammin syrjäytyneitä.

Yleisesti maahanmuuttajien tulot ovat kaksi kolmasosaa pienemmät valtaväestöön verrattuna, mutta maahanmuuttajanaisten euron on arvioitu olevan vain 15–20 senttiä. Maahanmuuttajanaisten ansaintamahdollisuudet ovat usein rajalliset. Esimerkiksi thain naisten päätyminen prostituutioon voi lausunnon mukaan johtua myös ko-

touttamisen epäonnistumisesta ja todellisten ansaintavaihtoehtojen puuttumisesta.

Lausunnossa *demokratiapoliittisesta asiakirjakokonaisuudesta* (2009) todettiin, että maahanmuuttajanaiset kantavat usein päävastuun perheen lasten kasvatuksesta. Mikäli suomalaisen yhteiskunnan toimintaan osallistumisen mahdollisuudet jäävät maahanmuuttajanaيسille vieraiksi, eivät he pysty tukemaan lapsiaan täysipainoiseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Tällöin on vaarana, että osallisuudesta syrjäytyminen siirtyy sukupolvelta toiselle

Lausunnossa *ihmisoikeuspoliittisen selonteon kansainvälisestä osuudesta* (2009) TANE painotti, että naisten taloudellisen tilanteen voimistamista on edistettävä entistä voimakkaammin Suomen kansallisessa 1325-toimintaohjelmassa. YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyi yksimielisesti päätöslauselman 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus” 31.10.2000.

Päätöslauselman tavoitteena on suojata naisia ja tyttöjä aseellisissa selkkauksissa ja konflikteissa. Eri maissa on syntynyt kansalaisjärjestöjä tai jo olemassa olevien kansalaisjärjestöjen verkostoja edistämään päätöslauselman toteuttamista.

MIEHET, KÖYHYYS JA SYRJÄYTYMINEN

TANE kiinnitti lausunnossaan *valtioneuvoston selonteosta ihmisoikeuspolitiikasta* (2009) huomiota myös terveyserojen kaventamiseen. Sosioekonomiset erot ovat yhteydessä muihin eroihin, joista ehkä tärkein on sukupuolten välinen ero. Tämän vuoksi terveyserojen kaventamistyössä on vahvistettava sukupuolinäkökulmaa.

Naiset ja miehet tarvitsevat osin erilaisia sosiaali- ja terveyspalveluita. Miehet käyttävät huomattavasti naisia vähemmän terveyspalveluita. Miesten syrjäytyminen terveyspalveluiden marginaaliin vaikuttaa miesten itsensä lisäksi myös heidän läheistensä ja koko yhteiskunnan hyvinvointiin.

Ennaltaehkäisevänä terveydenhoitona tulisi vahvistaa nuorten terveystietoa sekä kehittää keinoja poikien hoitoon hakeutumisen kynnyksen madaltamiseksi.

Päihdehoidon mallit ovat valtaosin alkuaan miesten lähtökohdista kehitettyjä ja hoitokäytännöt toimivat yhä pääosin miesten ehdoilla. Vaikka alkoholin kulutus ja suurkulutus ovat selvästi yleisempää miehillä ja vaikka miehet kokevat suurimman osan

alkoholihaitoista, miehet ovat jääneet ehkäisevän työn sokeaksi pisteeksi. Äärimmäisen harva ehkäisevän työn hanke kohdistuu poikiin, nuoriin miehiin tai keski-ikäisiin miehiin.

Lausunnossa *komission tiedonannosta naisten ja miesten tasa-arvostrategiasta vuosiksi 2010–2015* (2010) kiinnitetään huomiota myös miesten köyhyysriskiin. TANE:n mukaan komission tasa-arvostrategiassa on käsiteltävä myös asunnottomien ja syrjäytyneiden miesten asemaa ja köyhyysriskiä sekä kehitettävä miesten köyhyden vähentämiseen toimenpiteitä.

Asunnottomista selkeä enemmistö on miehiä Suomessa, ja asunnottomuuteen liittyy vakava syrjäytymisriski. Ongelma keskittyy pääkaupunkiseudulle, missä on yli puolet Suomen asunnottomista.

TANE:n hallitusohjelmatavoitteiden (2011–2015) mukaan yksinelävät miehet ovat yliedustettuina toimeentulotuen saajissa. Pitkäaikaista toimeentulotukea saavat ovat yleisimmin yksin asuvia miehiä.

Lausunnossa *komission tiedonannosta naisten ja miesten tasa-arvostrategiasta vuosiksi 2010–2015* (2010) vaadittiin, että maahanmuuttajapoikiin kohdistuvaan rasistiseen väkivaltaan ja syrjäytymisvaaraan kiinnitetään huomiota.

SUKUPUOLI JA ILMASTONMUUTOS

Sukupuoli ja ilmastonmuutos oli uusi teema TANE:ssa kaudella 2007-2011. Lausunnossa ihmisoikeuspoliittisen selonteon kansainvälisestä osuudesta (2009) TANE toteusi, että ilmastonmuutoksen sukupuolivaikutusten systemaattinen tarkastelu on verrattain uusi, mutta erittäin tärkeä teema. Lausunnossa todettiin myös, että ilmastonmuutoksen on todettu vaikuttavan erityisesti köyhimpien ihmisten elinoloihin.

Globaali köyhyys on voimakkaasti sukupuolittunut. Naisia maailman köyhistä on 70 prosenttia. Sukupuolinäkökulmasta on perusteltua pohtia millaisia vaikutuksia niin miesten kuin naistenkin toimilla on ilmastonmuutokseen, ja kuinka eri sukupuolet voivat ehkäistä omilla toimillaan ilmastonmuutosta. Erityisen tärkeää on kiinnittää huomiota köyhyudessa elävien naisten mahdollisuuksiin selviytyä ilmastonmuutoksen tuomista haasteista.

Lausunnossa valtioneuvoston tulevaisuusselonteko ilmasto- ja energiapolitiikka: kohti vähäpäästöistä Suomea (2010) ilmastonmuutoksen sukupuolivaikutukset tiivistettiin tulevaisuusselonteon pohjalta neljään kohtaan:

1. Ilmastonmuutos vaikuttaa eri tavalla miehiin ja naisiin
2. Naiset ja miehet vaikuttavat ilmastonmuutokseen eri tavalla
3. Ilmastopolitiikasta päättävät enimmäkseen miehet sekä
4. sukupuolen merkitys sopeutumisessa ilmastonmuutokseen.

Ilmastonmuutos vaikuttaa eri tavalla miehiin ja naisiin

Ilmastonmuutos vaikuttaa eri tavoin länsimaiden ja kehitysmaiden ihmisten arkeen. Myös sen vaikutukset miehiin ja naisiin ovat erilaiset. Ilmastonmuutos heikentää erityisesti köyhimmillä alueilla asuvien, maataloudesta tai muusta ilmastonmuutokselle erityisen haavoittuvasta elinkeinosta elantonsa saavien ihmisten elinmahdollisuuksia. Suurin osa kehitysmaiden heikoimmassa asemassa olevista on naisia.

Ilmastonmuutoksen on ennustettu johtavan veden ja kotitalousenergian saannin sekä viljelyn ja ruoan tuotannon vaikeutumiseen. Näiden tehtävien kuuluminen perinteisesti kehitysmaiden naisille lisää naisten ja tyttöjen työtä ja saattaa vaikuttaa negatiivisesti myös heidän koulutusmahdollisuuksiinsa. Myös äärimmäiset sääilmiöt vaativat enemmän nais- kuin miesuhreja. Erityisesti lasten, nuorten tyttöjen ja vanhempien naisten onkin todettu joutuvan haavoittuvaan asemaan ilmastonmuutoksen seurauksena.

Ilmastonmuutos koskettaa myös poikia ja miehiä. Sukupuolisensitiivisen tutkimuksen tuleekin kiinnittää huomiota myös tilanteisiin, joissa ilmastonmuutoksen vaikutukset kohdistuvat nimenomaan poikiin ja miehiin.

Vuonna 2007 EU perusti globaalin allianssin GCCA:n (Global Climate Change Alliance) ilmastonmuutoksen torjumiseksi erityisesti kehitysmaissa. Allianssin perustamista käsittelevässä komission tiedonannossa sukupuolinäkökulma jää kuitenkin vähäiseksi, vaikka suurin osa kehitysmaiden haavoittuvimpiin ihmisryhmiin kuuluvista on naisia.

Naiset ja miehet vaikuttavat ilmastonmuutokseen eri tavalla

Kulutuskäyttäytyminen vaikuttaa ilmastonmuutokseen monella tavalla. Ekologisilla kulutusvalinnoilla ilmastonmuutosta on mahdollista hidastaa. Teollisuusmaiden naisten tehdessä kotitalouksien päivittäisistä hankinnoista noin 70 prosenttia, on heillä myös valin-

tojensa kautta mahdollisuus vaikuttaa ilmastonmuutoksen hidastamiseen. Päivittäisillä hankintapäätöksillä on ympäristön kannalta suuri merkitys, kuten valtioneuvoston selonteossakin todetaan.

Myös liikkumisvalinnoilla ja niihin liittyvillä kulutuspäätöksillä on mahdollista vaikuttaa ilmastonmuutoksen etenemisen hidastamiseen. Teollisuusmaissa naiset suosivat miehiä enemmän julkisia liikennevälineitä ja miehet puolestaan yksityisautoilevat naisia enemmän. Miesten tulisikin ilmastonmuutoksen torjumiseksi lisätä julkisten liikennevälineiden käyttöä ja suosia vähäpäästöisiä henkilöautoja.

Kulutusvalintoja tehtäessä myös tuotteiden ilmastovaikutusten kokonaisuus tulisi voida arvioida. Kuluttajavalistuksella ja tuotteiden energiamerkinnöillä voidaankin ohjata kulutusta ympäristön kannalta kestävämpään suuntaan.

Ilmastopolitiikasta päättävät enimmäkseen miehet

Sukupuoli ja ilmastonmuutos on yksi Suomen kehityspolitiikan painopistealueista. Naisten aliedustus ilmastonmuutoksen torjuntaan liittyvässä päätöksenteossa ulottuu kaikille päätöksenteon tasoille. Naiset ovat vähemmistönä paikallisessa, kansallisessa ja kansainvälisessä päätöksenteossa. Erityisesti köyhien naisten ääni ja huolet jäävät kuulumattomiin, minkä johdosta kansainvälinen yhteisö menettää arvokasta tietoa.

Kansainvälisissä ilmastokokouksissa vain neljäsosa päättäjistä on naisia ja valtuuskuntien puheenjohtajista vain joka kymmenes. Kööpenhaminan ilmastokokousta (2009) valmistelleissa Balin (2007) ja Poznanin (2008) ilmastokonferensseissa naisnäkökulman ottaminen ilmastonmuutoksen vastaiseen taisteluun jäikin vaatimattomaksi.

Rohkaisevaa oli kuitenkin Balin konferenssissa perustettu sukupuolinäkökulmaa korostava allianssi GGCA (Global Gender and Climate Alliance). Kansainvälisten järjestöjen ja YK:n toimielinten perustaman yhteistyöverkoston tavoitteena on sukupuolinäkökohtien sisällyttäminen kaikkeen ilmastonmuutosta koskevaan päätöksentekoon ja politiikkaan. GGCA:n ja GCCA:n kautta on myös tuettu sukupuolinäkökulman huomioivaa tiedotustyötä.

Sukupuolen merkitys sopeutumisessa ilmastonmuutokseen

Naisten aseman parantaminen yhteiskunnassa helpottaa heidän sopeutumistaan muuttuviin olosuhteisiin. Naisilla ja miehillä tuleekin olla yhtäläiset mahdollisuudet osallistua ilmastonmuutoksen torjuntaan ja varautua sen tuomiin muutoksiin elinympäristössään.

Tämä tarkoittaa, että myös naisille tulee avata mahdollisuus osallistua esimerkiksi sopeutusohjelmien tekemiseen ja niiden rahoituksesta päättämiseen. Kehitysmaiden naisten mahdollisuuksia ilmastonmuutoksen tuomiin haasteisiin varautumisessa voidaan vahvistaa myös tarjoamalla heille maata, luottoa, lannoitteita, tek-

niikkaa ja koulutusta. Sukupuolten välisen yhteiskunnallisen tasa-arvon lisääminen vaatii poliittista tahtoa ja molempien sukupuolten panosta.

Ilmastonmuutos - onko sukupuolella väliä? -seminaari 16.10.2009

Syksyllä 2009 maailma valmistautui Kööpenhaminan ilmastokokoukseen, joka järjestettiin saman vuoden joulukuussa. TANE osallistui valmisteluihin järjestämällä seminaarin, jossa käsiteltiin ilmatonmuutosta sukupuolinäkökulmasta. Seminaarin tavoitteena oli osoittaa, että molempien sukupuolten edustus ilmastoneuvotteluissa on välttämätön, jotta sekä miesten että naisten toimintatapoja voidaan muuttaa.

Seminaarin puheenvuoroissa tuli esille, että ilmastonmuutoksen vaikutukset kohdistuvat miehiin ja naisiin eri tavalla niin kehitysmaissa kuin länsimaissaki TANE:n puheenjohtaja, Euroopan parlamentin jäsen Heidi Hautala piti seminaarissa puheenvuoron.

TANE järjesti seminaarin yhteistyössä eduskunnan väestö- ja kehitysryhmän, Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry:n sekä YK-liiton koordinoiman Kansalaisten maailmannäyttämön kanssa.

KANSAINVÄLINEN TASA-ARVOPOLITIIKKA

CSW - YK:N NAISTEN ASEMA -TOIMIKUNTA

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta osallistuu vuosittain YK:n naisten asemaa käsittelevän toimikunnan CSW:n istuntoihin Suomen valtuuskunnan jäsenenä. TANE:n edustajina toimivat pääsihteeri yhdessä TANE:n jäsen(t)en kanssa.

Vuonna 1946 perustettu YK:n naisten asemaa käsittelevä toimikunta kokoontuu kerran vuodessa New Yorkissa 10 päivän ajan. YK:n jäsenvaltioiden edustajat osallistuvat istuntoon. Istunnossa arvioidaan sukupuolten tasa-arvon tilaa, tarkastellaan tasa-arvon saavuttamiseen liittyviä haasteita, ja pyritään muotoilemaan konkreettisia keinoja, joilla edistää tasa-arvoa ja naisten valtaistamista.

CSW-istunnossa keskitytään yhteen päätteemaan. Pääteeman aihe pohjautuu Pekingin toimintaohjelman teemoihin. Lisäksi istunnossa arvioidaan onko kehitystä tapahtunut aikaisemmin päätteemoina olleilla aihealueilla. Normaalisti istunnossa pyritään hyväksymään päätöslauselmat.

2008

Vuonna 2008 CSW:n 52. istunnon pääteemana oli tasa-arvo ja naisten valtaistamisen rahoittaminen.

Ennen istuntoa julkaistiin YK:n pääsihteerin sukupuolitietoista budjetoitua analysoiva raportti. Raportin mukaan maailmanlaajuisten sitoumusten, kuten Pekingin toimintaohjelman täyttäminen on edelleen kesken tasa-arvon ja naisten valtaistamisen osalta. Riittämättömät budjettivarat ovat Pekingin toimintaohjelman toteuttamisen esteenä monissa maissa.

Suomen puheenvuorossa TANE:n edustaja Heidi Hautala nosti esille naisten johtamien yritysten paremman kannattavuuden miesten johtamiin verrattuna ja korosti, että naisten syrjinnän ja esteiden poistaminen taloudellisessa päätöksenteossa on tärkeää. Hautala toi esille myös konkreettisia esimerkkejä sukupuolisensitiivisestä budjetoinnista eri hallinnonaloilla ja korosti kaksoisstrategiaa tasa-arvon edistämiseksi. Suomen puheenvuoro sai runsaasti myönteistä palautetta.

Istunnon pääteemasta neuvoteltiin yhteiset päätelmät, joissa käsiteltiin monipuolisesti tasa-arvon ja naisten valtaistamisen rahoittamista. Päätelmissä viitataan myös rahoitukseen, jolla tulisi varmistaa naisten osallistuminen konfliktien ehkäisyyn, rauhanneuvotteluihin ja rauhanturvaamiseen.

Lisäksi päätelmiin saatiin viittaukset terveyteen ja HIV/AIDS:iin sekä naiseen ja ilmastonmuutokseen. Istunnossa hyväksyttiin lisäksi viisi päätöslauselmaa, joista kahdessa useat EU-maat, Suomi mukaan luettuna, korostivat seksuaali- ja lisääntymisterveys- sekä -oikeuskysymyksiä.

Palkkatonta hoivatyötä käsiteltäessä todettiin myös HIV/AIDS-hoitotyön tekijöistä suurimman osan olevan naisia. Tämä voi johtaa siihen, että hoivatyön vuoksi tytöt eivät voi käydä koulua eivätkä naiset käydä palkkatöissä. HIV/AIDS-hoivatyön sukupuolittuneisuus vaikuttaa epäsuorasti myös naisten syrjäytymiseen yhteiskunnallisesta päätöksenteosta.

Ilmastonmuutoksen sukupuolivaikutusten ehkäisemisen osalta pidettiin tärkeänä sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista kaikkeen ilmastonmuutosta koskevaan analyysiin ja päätöksentekoon sekä esimerkiksi sukupuolisensitiivisten indikaattorien kehittämistä. Naisten osallistumista ilmastonmuutoskeskusteluun asiantuntijoina pidettiin erittäin tärkeänä.

Istunnossa julkistettiin YK:n pääsihteerin Ban Ki-moonin avaamana vuoteen 2015 jatkuva naiseen kohdistuvan väkivallan lopettamiseen tähtäävä kampanja.

2009

Vuoden 2009 CSW-istunnon pääteema oli naisten ja miesten välisen vastuun tasa-arvoinen jakaminen, mukaan lukien hoivavastuu HIV/AIDS:in yhteydessä.

TANE:n edustaja Hautala osallistui hyvin aktiivisesti CSW:n aikana järjestettyihin keskusteluihin ja tapahtumiin. Hautala muun muassa edusti Suomea korkean tason paneelikeskustelussa, jossa käsiteltiin istunnon pääteemaa. Hän korosti seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja oikeuksien merkitystä sekä naisten oikeuksien toteutumisen että yhteiskunnallisen kehityksen kannalta.

Seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet ovat keskeinen väline HIV/AIDS:n ehkäisemisessä. Puheenvuorossa painotettiin sekä tytöille että pojille suunnatun seksuaalikasvatuksen merkitystä.

Pohjoismaat järjestivät pääteemaan liittyen oheistapahtuman miesten hoivavelvollisuuksista.

Pohjoismaiden toisen oheistapahtuman teemana oli sukupuoli ja ilmastonmuutos, jossa Suomea edusti Heidi Hautala. Hän osallistui myös oheistapahtumaan, joka käsitelti OECD-tietokantaa. Tietokannan avulla kootaan tietoa mm. OECD-maiden sukupuoliserjintään liittyvästä lainsäädännöstä.

Istunnon päätteeksi hyväksyttiin päätelmät ja niiden lisäksi kuusi

päätöslauselmaa. Päätöslauselmat käsitelivät muun muassa jo edellisessä CSW-istunnossa hyväksytyä Naiset, tyttölapset ja HIV/AIDS-päätöslauselmaa. Myös Naisten tutkimus- ja kehitysinstituuttia INSTRAW:ta käsittelevä päätöslauselma hyväksyttiin.

2010

CSW:n 54. istunnossa tarkasteltiin Pekingin julistuksen toimintasuunnitelman toimeenpanoa. TANE:sta istuntoon osallistuivat pääsihteerin lisäksi TANE:n puheenjohtaja, Euroopan parlamentin jäsen Heidi Hautala sekä neuvottelukunnan jäsen, pääsihteeri Elina Laavi.

Pekingin julistuksen ja toimintasuunnitelman 15-vuotisjuhlavuoden kunniaksi istunto keskittyi toimintasuunnitelman toimeenpanon tarkasteluun, eikä istunnossa neuvoteltu loppupäätelmiä. Sen sijaan istunnossa hyväksyttiin Pekingin julistukseen ja sen toimeenpanoon liittyvä poliittinen julistus sekä seitsemän päätöslauselmaa.

Sekä Suomi että TANE osallistuivat näkyvästi istuntoon. Suomen yleispuheenvuoron käytti jo kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin, joka johti Suomen valtuuskuntaa. MEP Heidi Hautala edusti Suomea istunnon korkean tason pyöreän pöydän keskusteluissa. Sekä ministeri Wallinin että MEP Hautalan puheenvuoroissa korostettiin YK:n tasa-arvoreformin tärkeyttä.

Heidi Hautala edusti Suomea kolmessa istunnon oheistapahtumassa, joista Suomen järjestämä tilaisuus käsitteli naisten osallistumista rauhanneuvotteluihin.

Tilaisuuden kunniavieraana oli Afganistanin ihmisoikeuskomission puheenjohtaja. Hautala edusti Suomea myös UNIFEM:in YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus” käsittelessä tapahtumassa sekä esitti Suomen puheenvuoron sukupuolten tasa-arvoon ja ilmastonmuutokseen liittyen. Puheenvuorossaan Hautala kertoi Suomen aktiivisesta roolista naisten saamisessa mukaan ilmastoneuvotteluihin.

2011

CSW:n 55. istunto kokoontui vuonna 2011 pääteemanaan naisten ja tyttöjen pääsy ja osallistuminen koulutukseen, tieteeseen ja teknologiaan. Teemaan kuului myös naisten tasa-arvoisen työllistymisen ja kunnolliseen työhön pääsyn edistäminen.

Seurantateemana käsiteltiin tyttöihin kohdistuvan kaikkinaisen syrjinnän ja väkivallan poistamista arvioimalla 51. istunnossa hyväksytyjen päätelmien toimeenpanoa.

Muita istunnon varsinaisen aiheen ohella käsiteltyjä teemoja olivat muun muassa kestävä kehityksen suhde sukupuolten väliseen tasa-arvoon sekä ehkäistävissä olevan äitikuolleisuuden ja sairastavuuden poistaminen. Istunnossa hyväksyttiin mm. naisia ja ilmastonmuu-

tosta koskeva päätöslauselma. Naiset, tyttölapset ja HIV/AIDS -pätöslauselmaa päivitettiin.

Suomen valtuuskuntaa johti tasa-arvoasioista vastaava kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin. TANE:a Suomen valtuuskunnassa edustivat pääsihteerin lisäksi TANE:n jäsen, poliittinen sihteeri Seija Turtiainen.

Suomi järjesti ja osallistui useisiin istunnon oheistapahtumiin, joissa käsiteltiin muun muassa turvallisuutta, kehitystä ja sukupuolta YK:n ”Naiset, rauha ja turvallisuus” päätöslauselman 1325 valossa, miesten ja poikien sitouttamista naiseen kohdistuvan väkivallan vastaiseen työhön sekä koulutusta ja sukupuolten tasa-arvoa.

CEDAW - KAIKKINAISEN NAISTEN SYRJINNÄN POISTAMISTA KOSKEVA YLEISSOPIMUS

Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan YK:n yleissopimuksen tavoitteena on edistää ihmisoikeuksien tasa-arvoista toteutumista naisten osalta. CEDAW-sopimus sisältää säännöksiä mm. kansalaisuudesta, koulutuksesta, työelämään osallistumisesta, terveydenhuollosta sekä naisten taloudellisista oikeuksista. Sopimus tuli Suomen osalta voimaan vuonna 1986.

TANE osallistui toimikautensa aikana aktiivisesti CEDAW-sopimuksen toteutumisen arviointiin antaen lausuntoja sekä Suomen määräaikais- että CEDAW-komitean seurantaraporteista. TANE toimi aktiivisesti myös CEDAW-sopimuksen toteutumisen ja tunnettuuden edistämiseksi Suomessa.

Suomi sai vuonna 2008 CEDAW-komitealta huomautuksia 5. ja 6. määräaikaisraporttinsa johdosta. TANE antoi lausunnon CEDAW:in seurantaraportin loppupäätelmistä, ja kiinnitti lausunnossaan (2009) laaja-alaisesti huomiota niihin Suomen tasa-arvotilanteen ongelmakohtiin, joihin CEDAW-komitea oli puuttunut.

Lausunnossaan TANE nosti esille työllisyyden, seksin oston kriminalisoinnin ja prostituutiosta irtautumista tukevan exit-työn sekä

yksinhuoltajien taloudellisen tilanteen (joista kerrottu muualla toimintakertomuksessa). Lisäksi TANE kiinnitti huomiota muun muassa tasa-arvolain valvonnan riittämättömiin resursseihin ja naisiin kohdistuvan väkivallan lainsäädännön kehittämiseen sekä korosti sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen edellytyksiä.

Vuonna 2011 TANE antoi ulkoasiainministeriölle Suomen 7. CEDAW-määräaikaisraporttia käsittelevän lausunnon. Lausunnossa TANE korosti tasa-arvolain tasa-arvosuunnitteluvaihtoehtojen täsmentämisen tärkeyttä sekä palkkakartoituksia koskevien kirjausten täsmentämistä ja selkiyttämistä.

TANE nosti esille myös yhdenvertaisen poliittiseen ja julkiseen toimintaan osallistumisen edellytykset muun muassa kuntien rakennemuutoksen vaikutuksia arvioimalla. TANE kannatti kiintiösäännöksen ulottamista pörssiyritysten hallituksiin.

TANE korosti myös varhaiskasvatuksen ja koulutuksen mahdollisuuksia stereotyyppisten sukupuoliroolien purkamisessa. TANE muistutti niin ikään maahanmuuttajien kotouttamissuunnitelmien ja -politiikan sukupuolivaikutuksista.

TANE:n lausuntojen tässä mainitsemattomia kohtia on käsitelty toimintakertomuksessa asiaa koskevien teemojen alla. Myös lista TANE:n antamista lausunnoista on toimintakertomuksen liitteenä.

CEDAW-komitea esitti huolestumisensa 5. ja 6. Suomen määräaikais-

raporteista antamissaan loppupäätelmissä CEDAW-yleissopimuksen ja sen valinnaisen pöytäkirjan huonosta julkisesta saatavuudesta ja tiedotuksen puutteesta Suomessa. Komitea suositteli toimenpiteisiin ryhtymistä asiantilan korjaamiseksi.

Vuonna 2010 TANE edisti sopimuksen tunnettuutta järjestämällä kaksi CEDAW-sopimusta käsittelevää tilaisuutta. Ensimmäinen tilaisuuksista järjestettiin Turun yliopistolla keväällä 2010.

Seminaarissa CEDAW-sopimus 30 vuotta: paluu CEDAW:n teemoihin pyrittiin etsimään vastauksia kysymyksiin koskien CEDAW:n unohdettua asemaa suomalaisessa tasa-arvopolitiikassa, ihmisoikeuskeskusteluissa ja viranomaiskäytännöissä sekä pohtimaan, miksi Suomessa ei kiinnitetä huomiota sopimuksen täytäntöönpanovaihtoehtoihin. Lopulta kysyttiin: eikö Suomi ota naisten ihmisoikeuksia vakavasti?

Toinen TANE:n samana vuonna järjestämä CEDAW-sopimusta tarkasteleva tilaisuus järjestettiin yhdessä ulkoasiainministeriön, Naisjärjestöjen Keskusliiton ja eduskunnan naisverkoston kanssa Porin SuomiAreenalla otsikolla YK:n Naisten oikeuksien peruskirja - 30 vuotta Suomen sitoutumisesta.

Tilaisuudessa nostettiin esille kysymyksiä naisten oikeuksien luku- ja osallisuuden edistymisestä kuluneiden 30 vuoden aikana, samapalkkaisuudesta ja naisten työelämän pätkimisestä.

IHMISOIKEUSPOLITIIKKA

YHDENVERTAISUUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta seurasi yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamistyötä ja antoi kolme lausuntoa liittyen uudistamistoimikunnan mietintöihin ja muistioon.

Vuonna 2008 TANE antoi lausunnot uudistamistoimikunnan väli-mietinnöstä, vuonna 2009 toimikunnan mietinnöstä ja vuonna 2010 oikeusministeriölle annetusta muistiosta.

Ei tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien yhdistämiselle

Lausunnoissaan tasa-arvoasian neuvottelukunta vastusti tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien tai niitä valvovien valtuutettujen yhdistämistä. TANE:n mukaan tasa-arvolaista on ajan myötä pystytty kehittämään jo tosiasiallisesti melko hyvin toimiva kokonaisuus, kun taas yhdenvertaisuuslaissa neuvottelukunta näki olevan kiistattomia puutteita.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta kannattikin yhdenvertaisuuslain kehittämistä koskemaan yhdenvertaisesti kaikkia siinä mainittuja syrjintäperusteita. Lisäksi eduskuntakäsittelyn perusteella TANE piti todennäköisenä, ettei lainsäätäjän tahtotilana ollut tasa-arvolain ja

yhdenvertaisuuslain sulauttaminen, vaan yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettujen syrjintäperusteiden suojan tason yhdenmukaistaminen.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaltuutetut ja lautakunnat

Lausunnoissaan tasa-arvoasiain neuvottelukunta kyseenalaisti, onko ylipäänsä mahdollista varmistaa, etteivät mahdolliset lakien ja/ tai valtuutettujen yhdistämiseen tähtäävät muutokset tosiasiallisesti heikentäisi suojan, valvonnan tai edistämisen tasoa sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta. Sen sijaan TANE kannatti tasa-arvo- ja vähemmistövaltuutettujen rahoituksen jatkuvuuden ja tosiasiallisen riittävyyden takaamista laintasoisesti.

Valtuutettujen vaihtoehtoisista organisaatiomalleista on laskettava realistiset resurssitarpeet ja niistä aiheutuvat kustannukset, jotta ylioptimistisilta skenaarioilta vältyttäisiin.

TANE kannatti sekä yhdenvertaisuusvaltuutetun että tasa-arvovaltuutetun aseman kehittämistä tulosohjauksesta riippumattomaksi. Valtuutettujen yhteistyön tiivistäminen moniperusteisen ja risteävän syrjinnän osalta aiheuttaisi lisäkustannuksia myös tasa-arvovaltuutetulle, mikä olisi otettava huomioon esityksen taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa.

Ongelmallista on, että mietinnössä ei määritelty tarkasti moniperusteisen syrjinnän toimivaltakysymyksiä, vaan se jätettiin merkittäviltä osin viranomaiskäytäntöjen varaan. Lisäksi neuvottelukunta kyseen-

alaisti nykyisen syrjintälautakunnan ja tasa-arvolautakunnan yhdistämisen perusteiden riittävyyden.

Mikäli lautakunnat päätettäisiin yhdistää, olisi lautakunnan toimivallan yksityiskohtia täsmennettävä.

Neuvottelukunnat

Välimietinnössään uudistustoimikunta esitti yhdeksi vaihtoehdoksi yhdistetyn yhdenvertaisuusneuvottelukunnan perustamisen nykyisten neuvottelukuntien tilalle. TANE katsoi neuvottelukuntien yhdistämisen kaventavan olennaisesti sen mahdollisuuksia edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa. Neuvottelukuntien yhdistämistä tai niiden toimenkuvien muuttamista valmistelevat ehdotukset ovat selkeästi ristiriitaisia toimikunnan saaman toimeksiannon kanssa, jossa työn lähtökohdaksi edellytettiin, että suojan tasoa ei lasketa nykyisestä.

Tämä koski myös mahdollista neuvottelukuntien roolien uudelleen järjestelyä, mikä tasa-arvoasiain neuvottelukunnan tapauksessa olisi saattanut tarkoittaa merkittävää sukupuolten tasa-arvon edistämistyön vähentymistä.

Yhdenvertaisuuslakiin ja tasa-arvolakiin parannuksia

Lausunnoissaan TANE piti ehdotettua mahdollisuutta hyvitykseen kaikilla syrjintäperusteilla olennaisena parannusehdotuksena yhdenvertaisuuslakiin. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta kannatti myös

syrjinnän moniperusteisuuden huomioon ottamista hyvityksen määrää harkittaessa. Lisäksi neuvottelukunta piti tärkeänä, että sovittelu ja sovinnon vahvistaminen tehtäisiin mahdolliseksi myös tasa-arvolain soveltamisalassa. Lisäksi TANE:n mielestä tavaroihin ja palveluihin liittyvän tasa-arvodirektiivin takia tehtävän tasa-arvolain uudistuksen myötä valitusoikeus tasa-arvolautakuntaan avattaisiin myös uusille intressiryhmille.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta kannatti toimikunnan esitystä transsukupuolisuuden, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisemisen sääntelystä kielletynä syrjintäperusteena tasa-arvolaisissa. Lisäksi TANE piti oppilaitoksille osoitettua yhdenvertaisuuden edistämismuutoksia tärkeänä, eikä perusopetusta antavia oppilaitoksia saisi rajata tämän pykälän soveltamisalan ulkopuolelle.

Työpaikkojen yhdenvertaisuussuunnitelmassa tai muutoin työpaikan yhdenvertaisuutta kehitettäessä olisi otettava huomioon myös sukupuolen läpileikkaava vaikutus eri ihmisryhmissä. Lisäksi neuvottelukunta totesi kiusaamisen ja syrjinnän vastaisia toimenpiteitä ja toimintamalleja tarvittavan myös työelämään.

Juridisen tarkastelutavan kritiikki

TANE kritisoi uudistamistoimikunnan tapaa lähestyä sukupuolten tasa-arvoa puhtaasti juridisesta näkökulmasta tasa-arvopoliittisen näkökulman unohtaen. Neuvottelukunta esitti lausunnossaan kri-

tiikkiä myös muistion syrjintäkeskeisyyteen ja sukupuolten tasa-arvon edistämismuutosten saamalle vähäiselle painoarvolle.

Uudistustoimikunnan työ

TANE katsoi, että tasa-arvo- ja vähemmistövaltuutetuille tulee taata mahdollisimman tasapuolinen asema toimikunnan työssä. Lisäksi neuvottelukunta pyysi, että hallituksen tasa-arvoyksikkö, tasa-arvolain valmistelusta vastaavana yksikkönä, saisi edustuksen toimikuntaan. Lisäksi TANE kannatti toimikunnan täydentämistä työmarkkinajärjestöjen edustajilla.

IHMISOIKEUSPOLIITTINEN SELONTEKO

TANE antoi kaksi lausuntoa selonteon luonnoksista sekä itse selonteosta vuonna 2009. Lausunnoissaan TANE korosti, että Suomen ihmisoikeuspolitiikkaa on kehitettävä entistä paremmin Suomea sitovien ihmisoikeussopimuksia ja -velvoitteita toteuttavaksi. Myös kansalaisten tietoisuutta Suomea sitovista ihmisoikeussopimuksista on lisättävä.

Selonteossa oli paikoin onnistuttu hyvin sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisessa. Lisäksi kiitettiin, että selonteossa korostetaan perus- ja ihmisoikeuskasvatuksen antamista eri ikävaiheissa ja eri ammattiryhmille. Jotta moniperusteiseen syrjintään voitaisiin nykyistä tehokkaammin puuttua, tulisi yhdenvertaisuuslain antaa riittävä ja tehokas suojan tason kaikille yhdenvertaisuuslaissa määritellyille vähemmistöryhmille.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta katsoi poikien ei-lääketieteellisten ympärileikkausten loukkaavan poikalasten oikeutta koskemattomuuteen. Neuvottelukunta totesi lisäksi, että tyttöjen ympärileikkaukset ovat kaikissa muodoissaan tuomittavia. Neuvottelukunta kannatti kansallisen toimintasuunnitelman laatimista tyttöjen ympärileikkauksien ennaltaehkäisemiseksi ja jo ympärileikattujen tyttöjen ja naisten tukemiseksi.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta katsoi, että valtion on otettava nykyistä suurempi vastuu sukupuolisensitiivisen ja ihmisoikeuksia korostavan kasvatuksen järjestämisestä ja koordinoinnista. Sukupuolisensitiivinen opetus on sisällytettävä erottamattomaksi ja olennaiseksi osaksi kaikkeen opettajankoulutukseen, mukaan lukien varhaiskasvatus.

Lausunnossa TANE kiinnitti huomiota myös määräaikaisiin työsuhteisiin sillä eurooppalaisessa vertailussa määräaikaiset työsuhteet ovat Suomessa yleisiä ja ne kohdistuvat erityisesti nuoriin naisiin. Neuvottelukunta huomautti, että määräaikaisten työsopimusten laajamittainen käyttö voi tosiasiallisesti rajoittaa työhön liittyviä yksilön ihmisoikeuksia.

Vanhempainvapaajärjestelmä tulee uudistaa ja selkeyttää. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta esitti ratkaisuksi 6+6+6 -mallia, jossa vanhempainvapaasta 6 kuukautta olisi korvamerkitty äidille, 6 kuukautta isälle ja 6 kuukautta vanhemmat voisivat sopimuksensa mukaan jakaa keskenään.

Perhevapaista aiheutuvat kustannukset tulisikin jakaa oikeudenmukaisesti tasan naisten ja miesten työnantajien kesken.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta huomautti, että selonteon kotimaan osiossa käsitellään seksuaalista väkivaltaa vain lasten yhteydessä. Käsittelemättä jäi naisiin kohdistuva seksuaalinen väkivalta, jonka osalta palvelujärjestelmä on erittäin puutteellinen. Neuvottelukunta esitti,

että Suomen alimitoitettu turvakotiverkosto laajennetaan vastaamaan Euroopan neuvoston suosituksia. Myös maksuton ympärivuorokautinen puhelinpäivystys olisi toteutettava pikimmiten.

Parisuhdeväkivallasta on koulutettava viranomaisia laaja-alaisesti. Viranomaisten olisi osattava aktiivisesti tunnistaa myös ns. kunnia-väkivalta ja tyttöjen sukuelinten silpominen naisiin kohdistuvaksi väkivallaksi. Myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kokemat väkivallan teot olisi opittava tunnistamaan nykyistä paremmin.

Suomi on kansainvälisten sopimusten raportoinnin yhteydessä saanut useita huomautuksia naisiin kohdistuvan väkivallan huonosta ehkäisystä. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta korosti, että lähisuhhteissa tapahtuneiden väkivallanteiden luonne on otettava nykyistä paremmin huomioon rikoslainsäädännössä ja sen soveltamisessa. Jotta lähisuhhteissa tapahtuville väkivallanteoille tyypillinen toistuvuus, vallan väärinkäyttö ja kontrollointi voitaisiin ottaa huomioon rangaistuksen mittaamisessa paremmin huomioon, olisi säädettävä lähisuhdevainoamista koskeva säännös.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta totesi osittaisen seksin oston kriminalisoinnin olevan tahallisuusvaatimuksineen vaikeasti valvottava. Seksin oston täyskriminalisointia olisi harkittava vakavasti lain soveltamiskäytännöstä lakivaliokunnalle annettavan selvityksen yhteydessä loppuvuodesta 2009. Lisäksi ihmiskaupatapauksia ei Suomessa ole kyetty tunnistamaan ilmeisesti viranomaisten resurssien ja koulutuksen vähyyden vuoksi.

Neuvottelukunta totesi terveyserojen kaventamistyön tarvitsevan vahvempaa sukupuolinäkökulmaa. Naiset ja miehet tarvitsevat osin erilaisia sosiaali- ja terveyspalveluita. Isyys ja huoltajuus erotilanteissa on ollut yksi keskeisistä miesten kokemista tasa-arvo-ongelmista. Sosiaalityössä tulisi tehostaa ohjaus- ja neuvontavelvoitetta isyyden näkökulmasta ja sukupuolisensitiivinen koulutus tulisi ulottaa sekä sosiaalityön perus- että täydennyskoulutukseen.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta totesi asevelvollisuuden olevan ongelmallinen sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta. Nykyiselle asevelvollisuudelle olisi aktiivisesti etsittävä uusia sukupuolineutraaleja vaihtoehtoja.

Suomessa vankeinhoito on perinteisesti järjestetty miesvankeja ajatellen. Selonteossa sukupuoli on tältä osin häivytetty näkymättömäksi. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta piti tärkeänä, että naisvankien näkökulmat ja ihmisoikeudet tulevat vankeinhoidossa näkyväksi ja niiden huomioonottamisesta tulee keskeinen käytäntö jatkoa varten.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta katsoi, että sukupuolten välisen tasa-arvon kannalta on välttämätöntä, että transihmiset otetaan tasa-arvolaisissa nimenomaisesti huomioon. Lisäksi transvestisyyden tautiluokitus on ongelmallinen erityisesti transvestiittimiesten ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta nosti lausuntonsa kansainvälisessä osuudessa esiin ilmastonmuutoksen sukupuolivaikutusten syste-

maattisen tarkastelun tärkeyden. Ilmastonmuutoksen suurimmat vaikutukset kasautuvat köyhille ja globaali köyhyys on voimakkaasti sukupuolittunut. Naisten mahdollisuuksien vahvistamiseen ilmastomuutosta koskevassa kansainvälisessä yhteistyössä ei ole juuri-kaan kiinnitetty huomiota. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta totesi, että kolmannen maailman naisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia tulisi yleisemminkin lisätä.

Neuvottelukunta totesi myös, ettei köyhyden naisistuminen ole vain kansainvälinen ilmiö. Myös Suomessa yksinhuoltajaaítien, eläkeläisnaisten, vammaisten naisten ja maahanmuuttajanaisten taloudellinen tilanne on usein heikko.

Sodankäynnissä tai muissa konfliktitilanteissa tapahtuvat järjestelmälliset raiskaukset ovat äärimmäisiä naisten ihmisoikeuksiin kohdistuvia loukkauksia. Tekijät ovat kuitenkin vain harvoin joutuneet teoistaan vastuuseen. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta korosti, että mikään ei saa oikeuttaa naisiin kohdistuvien systemaattisten rikosten tekijöiden syyttämättä jättämistä.

TANE painotti, että naisten asemaan rauhan rakentamisessa ja yhteiskunnan jälleenrakentamisessa on syytä kiinnittää erityistä huomiota. Myös naisten lukumäärän kasvattamista rauhanturvaoperaatioissa on edistettävä. Kansallisen 1325-toimintaohjelman toteuttamiseen on varattava riittävät resurssit, ja sen toteuttamisessa ja seurannassa on pyrittävä tosiasialliseen tehokkuuteen.

IHMISOIKEUSKESKUS

TANE antoi lausunnon ihmisoikeusinstituutiotyöryhmän mietinnöstä vuonna 2009 ja ihmisoikeusinstituution perustamisesta vuonna 2010.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta piti lausunnoissaan tärkeänä, että Suomeen saadaan Pariisin periaatteet huomioon ottava keskeinen, koordinoiva viranomaistaho, joka vahvistaisi eri ihmisoikeustoimijoiden välistä yhteistyötä nykyisestä.

Sen lisäksi, että EU:n perusoikeusviraston perustamista voidaan pitää vahvana argumenttina kansallisen ihmisoikeusinstituution perustamiselle, tasa-arvoasiain neuvottelukunta totesi, että sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta on tärkeää ottaa huomioon EU:n tasa-arvoinstituutin perustaminen.

Neuvottelukunta suhtautui valmistelun taustamuistioista (2009) antamassaan lausunnossa varauksellisesti ihmisoikeusinstituution sijoittamiseen eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian yhteyteen, koska nykyiset oikeusasiamiehelle annetut tehtävät eivät välttämättä olisi helposti yhteen sovitettavissa ihmisoikeusinstituution toimenkuvan kanssa. Myöhemmässä lausunnossaan neuvottelukunta piti

tätä vaihtoehtoa kuitenkin kannatettavana. TANE korosti että sijoittamisesta päätettäessä olisi varmistettava, että hallinnolliset järjestelyt eivät vaikuta instituution toiminnallisen itsenäisyyden ja riippumattomuuden tosiasialliseen asteeseen.

On tärkeää, että Ihmisoikeusinstituutin valtuuskuntaa asetettaessa kiinnitetään erityistä huomiota monipuolisen asiantuntemuksen ja edustavuuden turvaamiseen. Kansalaisjärjestöjen edustajien lisäksi valtuuskunnassa tulisi olla edustettuna ylimmät laillisuusvalvojat, perus- ja ihmisoikeusalan erityisvaltuutetut sekä ministeriöiden yhteydessä toimivat neuvoo-antavat perus- ja ihmisoikeusasioihin perehtyneet neuvottelukunnat.

Nykyisten neuvottelukuntien vakiintuneet tehtävät ja erityispiirteet tulisi myös ottaa huomioon. Lisäksi sukupuolentutkimuksen edustus tulisi ottaa huomioon. Laaja-alainen edustus olisi olennaista tehokkaan tiedonkulun ja monipuolisen ihmisoikeus- ja perusoikeusnäkökymyksen takaamiseksi.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta piti instituutille esitettyä kymmentä virkaa huomattavasti realistisempänä kuin työryhmän aikaisemmassa taustamuistiossa (2009) esittämää kolmea virkaa. Jotta ihmisoikeusinstituutio voisi toimia tehokkaasti, on sille määritettävien tehtävien oltava oikeasuhtaisia sille osoitettavien resurssien kanssa.

MUUT

MAATALOUSPOLITIIKKA

Tasa-arvoasian neuvottelukunta antoi vuonna 2008 Maa- ja metsätalousministeriölle lausunnon maaseutupoliittisesta kokonaisratkaisusta vuosille 2009–2013. Lausunnossaan TANE piti ansiokkaana sitä, että kokonaisohjelma oli liittänyt ohjelmaan sukupuolivaikutusten arvioinnin.

Vielä hyödyllisempää olisi ollut, jos sukupuoli olisi pystytty huomioimaan integroiden, esimerkiksi elinkeinojen, työpaikkojen, koulutusalojen, terveyden ja kulttuurin paikallisia ja alueellisia erityispiirteitä hahmotettaessa. Siten miesten ja naisten toisistaan mahdollisesti eroavat ongelmat tulisivat näkyviksi ja niihin voisi tarvittaessa vastata eriytetyillä ja siten tehokkaammilla toimenpiteillä.

TANE muistutti lausunnossaan, että maaseudun naiset eivät ole mikään yksi yhtenäinen ryhmä, vaan eritaustaisilla, erilaisia elämänmuotoja elävillä naisilla on erilaiset resurssit, toiveet ja tarpeet. Perinteisten maatalouspohjaisten elämänmuotojen osuus on vähenemässä ja kaikenlainen liikkuvuus lisääntymässä.

Ohjelmassa esitetyt toimenpiteet edesauttavat myös naisten etätöi-

den mahdollistamista ja liikkuvuutta. Maalle muuttaneissa perheissä juuri naisten työllistyminen on ollut vaikeata.

Asuinympäristö ja palvelut maaseudulla

Maaseudun erityispiirteisiin kuuluu, että siellä nuorissa ja työikäisten ryhmissä on vähemmän naisia kuin miehiä, mutta vanhoissa ikäluokissa (+65) on naisenemmistö. Nuoret naiset hakeutuvatkin pois maalta; he haluavat koulutusta. TANE:n mukaan kokonaisohjelmassa tulisi pohtia miksi maaseutu ei ole yhtä mieluisa asuinympäristö nuorille naisille kuin nuorille miehille.

Naisten vähäisyys ja poismuutto heikentää tulevaisuuden mahdollisuuksia erityisesti harvaan asutulla maaseudulla ja siksi tämän ongelman ratkaisemiseen tulee kiinnittää erityishuomiota. Sen sijaan perheenperustamisvaiheessa maaseutu näyttäyty houkuttelevana juuri lasten kasvattamisen näkökulmasta: rauhallisena, turvallisena ja luonnonläheisenä.

Tällöin on tärkeää, että palvelut (päiväkoti, koulu, terveys jne.) ovat kunnossa, mutta myös, että naisillekin on töitä. Hyvinvointipalvelujen merkitys on suuri myös maaseudun iäkkäille naisille. Palvelujen suhteen maaseudun naisilla on kaksoisrooli sekä niiden kuluttajina että niiden tuottajina, koska maalla naisia työllistävät eniten julkiset palvelut.

Maaseutupoliittisessa kokonaisohjelmassa korostetaankin palve-

luiden ja asumisen järjestämisen merkitystä. Lausunnossaan TANE kiinnitti huomiota maaseudun koulujen säilyttämiseen. Koulut toimivat myös mm. maaseudun naisten järjestöjen ja vapaa-ajan toiminnan kokoontumispaikkoina ja niiden lakkautukset ovat näin haitanneet erityisesti maaseudun naisia.

Lausunnossa kiinnitettiin huomiota myös naisten liikkumismahdollisuuksiin maaseudulla: julkisen liikenteen heikentyminen vaikuttaa enemmän naisten kuin miesten arkeen.

On myös huomattava että hyvinvointipalvelut työllistävät erityisesti maaseudun naisia ja teollisuus ja mm. urakointi maaseudun miehiä. Siten näihin aloihin kohdistetut toimenpiteet kohdistuvat erilailla eri sukupuoliin.

Naisia yrittäjiksi

Naisten maatilalan ulkopuolinen työtulo on usein ollut merkittävä tulonlähde perheelle. Nykypäivinä maatalojen kokojen kasvaessa tilat ovat muuttuneet yritysmäisiksi. Työtä tulee kehittää niin, että halutessaan myös nainen saa maataloudesta elinkeinon. Näissä tilanteissa tulee erityishuomiota kiinnittää naisen tasaveroiseen asemaan tilan pitämisessä.

Maaseudulla, kuten myös muualla, naisia on yrittäjistä vähemmistö. Monissa projekteissa on osoitettu, että vertaistuki ja verkostoituminen ovat tuloksellisia keinoja naisten yrittäjyyden tukemiseksi. Näitä

toimintatapoja tulee tukea erityisesti maaseudulla, jossa verkostoituminen vaatii lisäponnisteluja, koska naisia on niin vähän ja välimatkat ovat pitkiä.

Maalla asuneilla usein maataloustaustaisilla naisilla on paljon käytännön osaamista (mm. elintarvike, jatkojalostus, hoivaan liittyviä), mutta yrittäjyyden riskit ovat suuret. TANE:n mukaan tuleekin pohdita, voitaisiinko maaseudun pienyrittäjä-naisten taloudellisia riskejä lieventää, esimerkiksi erityislainoin tai perustamalla osuuskuntia.

Ohjelmassa mainittu Green Care -ala toisi maaseudun naisille mahdollisuuksia elannon ansaitsemiseen.

Apua väkivallan uhreille

Tasa-arvoasian neuvottelukunta piti ansiokkaana, sitä että ohjelmassa on erikseen nostettu esiin tarve saada tukea sukupuolittuneen väkivallan uhreille. Lausunnossa todetaan, että sekä Euroopan neuvosto, että YK:n Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea (CEDAW) on esittänyt huolestumisensa suomalaisten naisten mahdollisuuksiin saada apua väkivallan uhriksi joutuessaan.

Huomiota on kiinnitetty erityisesti turvakotien vähäisyyteen ja epätaoiseen sijoittumiseen maantieteellisesti; turvakoteja ei ole harvaan asutulla maaseudulla. Etenkin maaseudulla tulee kehittää toimia sukupuolittuneen väkivallan ennaltaehkäisyyn.

Maaseudun kehittäminen - rahoitus ja projektit

Ohjelmassa korostetaan maaseudun kehittämisessä mm. hankerahoitusta ja Leader-toimintaa. Ohjelmassa myös mainitaan, että ne ovat aktivoineet erityisesti maaseudun naisia ja nuoria.

Lausunnossa TANE kehottaa kuitenkin myös pohtimaan, mitä se merkitsee maaseudun naisten kannalta, jos rahaa jaetaan vahvasti projektien kautta.

Onko siinä jotain huonoja puolia, koska projektit ovat lyhytkestoisia, kuka niitä saa toteuttaa, ja miten käy, kun ne loppuvat. Vievätkö projektit rahoja pitkäkestoisemmalta kehittämiseltä? Projekteissa luodut hyvät käytännöt tulee ottaa käyttöön kuntien ja muiden viranomaisten normaalina toimintana ja saattaa hyödyttämään kaikkia.

KULUTTAJANSUOJALAKI

Markkinoinnin hyvän tavan vastaisuus

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta kannatti lausunnossaan hallituksen esittämää markkinoinnin hyvän tavan vastaisuuden määrittelemistä laintasoisesti. Aiemmin hyvän tavan vastaisuutta ei ole määritelty kuluttajansuojalain vaakan käsitteen sisältö on määritetty kuluttajaviranomaisten sekä markkinaoikeuden ratkaisukäytännöistä.

TANE katsoi, että hallituksen esittämä uusi tarkempirajainen ja laintasoinen määritelmä vastaa selkeästi paremmin myös perusoikeuksien rajoituksilta edellytettäviä vaatimuksia.

Hallituksen esityksessä ehdotettu hyvän tavan vastaisuus -pykälän sisältö vastasi pitkälti kuluttajansuojalakia valvovissa viranomaisissa vakiintunutta käytäntöä, joten lainuudistuksen tuoma tosiasiallinen muutos ei TANE:n mukaan ollut kovin suuri.

TANE korostikin, että hyvän tavan vastaisen markkinoinnin kieltö ei millään muotoa estä asianmukaista markkinointia. Sen sijaan pykälä puuttuu esimerkiksi sukupuolen perusteella syrjivään mainontaan, jollaisen harjoittamista ei voi mielekkäästi perustella sanan-

vapaudella tai elinkeinovapaudella, sillä se loukkaa perustuslaissa turvattua yhdenvertaisuusperiaatetta. Lisäksi TANE katsoi erityisen tärkeäksi sääntelyehdotuksen alaikäisille suunnatusta tai alaikäiset yleisesti tavoittavasta markkinoinnista.

Mainonnan muutos Suomessa

Suomessa nähtävä mainonta on kansainvälisempää ja ammattimaisemmin tehtyä kuin vielä pari vuosikymmentä sitten. Mainonnan määrä on myös kasvanut selkeästi. Myös mainonnan tasa-arvon vastaisuuden ilmentymät ovat osin muuttuneet.

Tasa-arvon vastaisuus on aiempaa piiloisempaa ja rakenteellisempaa mainonnan kuvastossa. 1980- ja 1990-luvun alun ilmeisen karkeista kaksimielisyyksistä on siirrytty koko mainonnan kentän läpäisevään naista katseenvangitsijana käyttävään ilmaisutapaan.

Kun 1980-luvulla sukupuolta mainonnassa tutkinut Jorma Siltari piti katseenvangitsijafunktion käyttämistä suomalaisessa mainonnassa marginaalisena ilmiönä, on naisten käyttäminen katseenvangitsijana nykyisin mainonnan valtavirtaa. Julkisen tilan pornografisoituminen on neutralisoinut osaksi arkipäivän katukuvaa suuret mainokset, joissa naismallit poseeraavat pornokuvastosta lainatuin asennoin ja ilmein.

Toisaalta kuluttajien medialukutaidon kehittyessä ovat mainostajat pystyneet sisällyttämään mainoksiin yhä hienovaraisempia viittauk-

sia, jotka luovat miellelyhtymän esimerkiksi naisen seksuaalisuudesta tai sukupuolisesta alemmuudesta. Kaupunkimaisessa ympäristössä on myös lasten mahdotonta välttyä näkemästä tämän tyylistä mainontaa.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta totesi, että mainonnalla markkinoidaan kuluttajille tuotteen lisäksi myös tavoiteltavaa sukupuoliroolimallia, onnellisuutta ja hyväksyntää. Mainonnassa ilmenevän viestin teho perustuu toistoon. Päivittäin kohdattavien mainoskuvausten yleisyys neutralisoi ilmiön ja niitä aletaan pitää normaaleina.

Pornoistuneen mainonnan arkipäiväistymisellä on vaikutuksia erityisesti tyttöjen ja naisten minäkuvaan, mutta yhtäläillä myös poikien ja miesten käsitykseen naisten asemasta ja roolista yhteiskunnassa.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta piti lausunnossaan ensiarvoisen tärkeänä, että hyvän tavan vastaisen markkinoinnin kiellosta säädetään laintasoisesti ja nykyistä lakia yksityiskohtaisemmin. TANE:n mukaan Mainonnan eettinen neuvosto (MEN) ei voisi itsesääätelyjärjestelmänä olla todellinen vaihtoehto lakia valvovalle kuluttajaviranomaiselle.

Keskuskauppakamarin yhteydessä olevan MEN:n tehtävänä ei ole ottaa kantaa siihen, onko mainonta lain vastaista. MEN:n lausunnot ovat ainoastaan suosituksia eivätkä ne sido mainostajaa. Mainonnan eettisellä neuvostolla ei siten ole mahdollisuutta kieltää syrjivää mainosta.

Viranomaisen valvontakeinot

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta ei pitänyt lakiesityksessä tarkoitettua elinkeinon harjoittajalle annettavaa kieltoa ja uhkasakkoa tosiasiallisesti riittävänä toimenpiteenä. Etenkin jos elinkeinonharjoittaja pyrkii ilmeisen tietoisesti ja toistuvasti käyttämään esimerkiksi sukupuolta syrjivää mainontaa, tulisi tähän voida puuttua tehokkain toimenpitein.

Kuluttajaviranomaisille tulee antaa riittävät ja nykyistä tehokkaammat keinot puuttua kuluttajansuojalain vastaiseen markkinointiin. Markkinaoikeuskäsittely on hidas ja raskas tilanteissa joissa tarvittaisiin nopeita toimenpiteitä.

Kuluttaja-asiamiehen neuvotteluvollisuus mahdollistaa asioiden käsittelyn vaikeutumisen ja hidastumisen selkeissäkin tapauksissa. Lisäksi elinkeinonharjoittaja saa kuluttajaviranomaisen asettaman kiellon raukeamaan ilmoittamalla vastustavansa kieltoa. Perusteluvollisuutta kiellon vastustamiselle ei elinkeinonharjoittajalla ole ennen asian käsittelyä markkinaoikeudessa.

Koska viranomaisten keinot puuttua tasa-arvon vastaiseen mainontaan ovat hitaita, on mainoskampanja usein jo ohi ennen mainostajan kanssa käytävien neuvotteluiden päättymistä. Tällöin mainostaja on saavuttanut kampanjastaan tavoitellun hyödyn, eikä uhkasakko mainoskampanjan jatkamisesta ole enää tehokas sanktio eikä se myöskään toimi ennaltaehkäisevänä, mainostajan toimintaa ohjaa-

vana pelotteena. Mainostaja saattaa jopa laskea, että julkinen kohu lisää mainoskampanjan näkyvyyttä mediassa. Laskelmointi voi näytettyä houkuttavana vaihtoehtona varsinkin kun viranomaisilla ei ole tehokkaita keinoja puuttua tasa-arvon vastaiseen mainontaan.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta totesi, ettei pelkkä elinkeinonharjoittajan ilmoitus kiellon vastustamisesta saisi olla riittävä edellytys kiellon raukeamiselle vaan elinkeinonharjoittajan olisi itse riitautettava asia markkinaoikeudessa.

Jotta kuluttajaviranomaiselle voitaisiin antaa riittävät ja nykyistä tehokkaammat keinot puuttua kuluttajansuojalain vastaiseen mainontaan, tulisi TANE:n mukaan kuluttajansuojalain uudistuksen yhteydessä uudistaa tältä osin myös lakia kuluttajavirastosta. Lisäksi TANE ehdotti lausunnossaan, että tulisi vakavasti harkita ennaltaehkäisevien toimenpiteiden kuten esimerkiksi Ruotsissa 1996 voimaantulleen markkinahäiriömaksun käyttööntottamista Suomessa.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta ehdotti myös, että hallitukselta edellytettäisiin lainuudistuksen jälkeistä seurantaa ja säännöllistä raportointia erityisesti hyvän tavan vastaisuutta koskevan pykälän toimivuudesta. Selvityksessä tulisi muun muassa arvioida, ovatko lainuudistuksella tavoitellut vaikutukset toteutuneet tosiasiallisesti sukupuolten tasa-arvon osalta ja kuinka sukupuolten tasa-arvon vastaiseen mainontaan puuttumista voitaisiin viranomaistoiminnassa entisestään tehostaa.

Sukupuolineutraali lainsäädäntökieli

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta korosti, että kuluttajalainsäädäntöä uudistettaessa tulee pyrkiä sukupuolineutraaliin kirjoitusasuun. Euroopan neuvosto on antanut suosituksen seksismin karsimiseksi kielestä ja lisäksi suomen kielen lautakunta on antanut kannanoton sukupuolineutraalin kielenkäytön edistämiseksi.

Lautakunta katsoi, että erityisesti lainsäädännön ja hallinnon kielessä on kiinnitettävä huomiota termien ja sanaston valintaan, jotta viralliset ammattinimikkeet tai hallinnon käytänteet eivät osaltaan estäisi sukupuolten välistä kielellistä tasa-arvoa.

Lautakunta suositti, että tilaisuuden tullen myös nykyisessä säädös-kielessä käytettyjä nimikkeitä vaihdetaan vähitellen sukupuolineutraaleihin silloin, kun vaihdoksille tarjoutuu mahdollisuus muiden uudistusten yhteydessä.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta esitti, että suomen kielen lautakunnan suosituksen mukaisesti kuluttajansuojalain uudistuksen yhteydessä tarkastettaisiin kuluttaja-asiamiehen virkanimike sukupuolineutraaliin muotoon. Kuluttaja-asiamiehen virkanimike voitaisiin muuttaa esimerkiksi kuluttajavaltuutetuksi.

HALLITUSOHJELMATYÖRYHMÄ

Työryhmä perustettiin helmikuussa 2010. Työryhmässä oli edustusta jokaisesta TANE-puolueesta sekä Miesjaostosta. Hallitusohjelmatavoitteet kirjattiin seitsemän teeman alle:

- Vanhempien oikeudet on turvattava tasapuolisesti
- Talouspolitiikan ja työelämän tasa-arvo ja yhtäläinen oikeus toimeentuloon on taattava
- Tasa-arvon edistämistä on tuettava koulutuksen, kasvatuksen ja tutkimuksen avulla
- Maahanmuuttopolitiikan sukupuolinäkökulmaa on vahvistettava
- Sukupuolistuneen väkivallan ehkäisyyn kohdistuvia toimenpiteitä on lisättävä
- Ei prostituutiolle ja ihmiskaupalle
- Tasa-arvoviranomaisten asemaa on vahvistettava

Työryhmä kirjoitti hallitusohjelmatavoitteista laajan taustamuistion sekä erillisen paperin hallitusohjelmatavoitteiden kärkiteemoista. TANE:n hallitusohjelmatavoitteet luovutettiin eduskunnassa 1. maaliskuuta 2011. Hallitusohjelmatavoitteet löytyvät liitteistä.

HALLITUSOHJELMATYÖRYHMÄN KOKOONPANO

Seija Turtiainen,
Heidi Ekholm-Talas,
Petra Qvist,
Merja-Hannele Vuohelainen,
Lena Paju,
Sirpa Hertell,

Sekä TANE:n sihteeristöstä

Arto Jokinen,
Riikka Korpinurmi,
Leena Tynkkynen,
Hannele Varsa,

työryhmän puheenjohtaja, Keskusta
Kokoomus
RKP
SDP
Vasemmistoliitto
Vihreät

Miesjaoston sihteeri
Sukupuoli ja valta -jaoston ja työryhmän sihteeri
suunnittelija
pääsihteeri

LIITTEET

HALLITUSOHJELMATAVOITTEET

- Hallituksen tulee laatia konkreettinen hallituksen tasa-arvo-ohjelma ja varmistaa tasa-arvotavoitteiden toteuttamiseen riittävät resurssit. Ohjelmalle tulee myös asettaa tavoitteiden toteutumista valvova seurantaryhmä.
- Kun kansalaisjärjestöille myönnetään valtionavustuksia, on otettava huomioon sukupuolten tasa-arvoinen edustus järjestön päätöksenteossa sekä tasa-arvon toteutuminen toiminnan sisällössä.

Vanhempien oikeudet on turvattava tasapuolisesti

- Perhevapaajärjestelmän kokonaisuudistus on toteutettava niin sanotun 6+6+6 -mallin pohjalta, jossa perhevapaajärjestelmän kesto pidennetään 18 kuukauteen. Mallissa molemmille vanhemmille kuuluu yksi kuuden kuukauden jakso ja yksi jakso on jaettavissa vanhempien sopimalla tavalla. Vanhempainvapaan kokonaisuudistuksessa on otettava huomioon yrittäjyydestä, määrääi-

kaisista työsuhteista, työttömyydestä ja opiskelusta johtuvat erityistarpeet sekä huomioitava yhden huoltajan perheet.

- Etävanhempien asema on turvattava.
- Isyyslain kokonaisuudistus on toteutettava.
- Yleinen avioliittolaki (ns. sukupuoli-neutraali avioliittolaki) on toteutettava.
- Vanhemmuuteen liitettävät oikeudet ja etuudet on ulotettava yhdenvertaisesti koskemaan myös samaa sukupuolta olevien pariskuntien perheitä.

Talouspolitiikan ja työelämän tasa-arvo ja yhtäläinen oikeus toimentuloon on taattava

- Vanhemmuudesta aiheutuvat kustannukset on katettava yhteisvastuullisesti.
- Talous- ja työllisyyspolitiikan alueella on vahvistettava sukupuolinäkökulmaa.
- Samapalkkaisuusohjelman toteuttamista on jatkettava ja sen toteuttamista on tehostettava. Tasa-arvolakiin on saatava nykyistä täsmällisemmät ohjeet siitä, miten

töiden samanarvoisuutta tulee palkkakartoituksissa arvioida. Lakiin on lisättävä säännös, joka velvoittaa vertailun tekemisen yli työehtosopimusrajojen.

- Luottamusmiesten tiedonsaantioikeutta palkkakartoituksia tehdessä on laajennettava. Samalla tulee selvittää, että palkkakäsite sisältää myös erilaiset palkkaukseen liittyvät lisät.
- Työurien pidentämiseen tähtäävät toimet on tehtävä sukupuolitietoisesti. Esimerkiksi vanhempainvapaiden tasaisempi jakaminen tasoittaisi sukupuolten välisiä eroja työurien pituuksissa sekä kaventaisi sukupuolten välisiä eläke-eroja.
- Liikeikalain sekä valtionhallinnon uuden palkkausjärjestelmän sukupuolivaikutukset on arvioitava.
- Yksin- ja lähihuoltajien mahdollisuuksia työntekoon on helpotettava esimerkiksi päivä-hoitopalveluita, kotipalveluita sekä koululaisten iltapäivähoitoa kehittämällä.
- Köyhyys ja syrjäytyminen koskevat eri tavalla naisia ja miehiä. Köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämistoimien vaikutukset naisiin ja miehiin tulee arvioida etukäteen. Yksilön oike-

us työttömyysturvaan on tehtävä puolison tuloista tai yrittäjyydestä riippumattomaksi.

- Sukupuoliikiintiöt on otettava käyttöön pörssiytöiden hallituksissa.

Tasa-arvon edistämistä on tuettava koulutuksen, kasvatuksen ja tutkimuksen avulla

- Velvoite tehdä toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma on ulotettava koskemaan perusopetusta.
- Perusopetuksen tuntijako on uudistettava sukupuolittaisesti.
- Sukupuolittetun opinto-ohjauksen menettely ja tavoitteet on määriteltävä nykyistä selkeämmin opetussuunnitelmien perusteissa. Segregaation purkamisessa on kiinnitettävä huomiota siihen, kuinka saadaan miehiä ja poikia valitsemaan naisvaltaisten alojen ammatteja sekä naisia ja tyttöjä valitsemaan miesvaltaisia aloja.
- Syitä poikien tyttöjä keskimäärin huonompaan koulumenestykseen on tutkittava. Etsivää nuorisotyötä sekä työpajatoimintaa on lisättävä.
- Tasa-arvo- ja sukupuolittaisuuden toteutumista opetuksessa ja opettajankoulutuksessa tulee arvioida ja seurata kattavasti. Kehittämissuunnitelmien hyvät käytännöt tulee valtavirtaistaa kaikkeen opetukseen.
- Tasa-arvo- ja sukupuolittaiset kurssit on tehtävä pakolliseksi osaksi

niin opettajan- kuin lastentarhanopettajankoulutustakin sekä opettajien täydennyskoulutusta.

- Nais-, mies- ja sukupuolentutkimuksen tilanteesta eri yliopistoissa on tehtävä kattava, valtakunnallinen arviointi. On huolehdittava siitä, ettei kansainvälisesti katsoen korkeatasoinen nais-, mies- ja sukupuolentutkimus vaaraannu yliopistouudistuksen vuoksi.

Maahanmuuttopolitiikan sukupuolinäkökulmaa on vahvistettava

- Kotouttamissuunnitelmat on tehtävä yksilöllisesti myös työelämän ulkopuolella oleville maahanmuuttajainaisille.
- Luku- ja kirjoitustaidottomille maahanmuuttajainaisille on tarjottava matalankynnyksen kohtaamispaikkoja ja kielikursseja.
- Sekä miesten että naisten kotouttamisessa on korostettava sukupuolten tasa-arvoa.
- Viranomaisia on koulutettava tunnistamaan ja ehkäisemään kunniaväkivallan tai pakkoavioliiton uhriksi joutumisen uhka. Naisten sukupuolielinten silpominen on määriteltävä naisiin kohdistuvaksi väkivallaksi.
- Maahanmuuttajalasten ja -nuorten kasvatuksessa ja koulutuksessa pitää ottaa erityisesti huomioon maahanmuuttajapoikien syrjäytymisen estäminen sekä maahanmuuttajatyt-

töjen jatkokoulutukseen pääsyn taakaaminen perusopetuksen jälkeen.

Sukupuolistuneen väkivallan ehkäisyyn kohdistuvia toimenpiteitä on lisättävä

- Turvakotiverkosto on laajennettava vastaamaan kansainvälisiä suosituksia. Turvakodeissa on huomioitava myös erityisryhmien tarpeet.
- Vuonna 2013 on toteutettava jatkotutkimus miehiin ja naisiin kohdistuvasta parisuhdeväkivallasta.
- Seksuaalirikoksia koskeva lainsäädäntö on uudistettava kansainvälisten ihmisoikeusnormien mukaiseksi. Raiskausta ei määrittele fyysinen väkivalta vaan uhrin suostumuksen puute. Tällaiset rikokset on määriteltävä virallisen syytteen alaisiksi.
- Perustetaan valtakunnallinen väkivallan vastaisen työn koordinaatioyksikkö, jossa on naisiin kohdistuvan väkivallan vastaista erityisosaamista. Yksikön tehtävänä on koordinoita moniammatillista yhteistyötä ministeriöiden ja alueiden välillä.
- Ministeriöiden tulee varata riittävät resurssit vuonna 2010 julkaistun ja vuoteen 2015 ulottuvan naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelman toteutukselle.

Ei prostituutiolle ja ihmiskaupalle

- Seksinosto on kriminalisoitava kaikissa tapauksissa, koska nykyinen

lainsäädäntö ei ole osoittautunut riittävän tehokkaaksi.

- Prostituoiduiksi epäiltyjä ulkomalaisia ei saa käännättää ennen kuin on selvitetty, ettei tapaukseen liity ihmiskauppaa.
- Exit- pois prostituutiosta -palveluiden resurssit on vakinaistettava.
- Viranomaisille on järjestettävä koulutusta ihmiskaupan uhrien tunnistamiseksi ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään ohjaamiseksi.
- Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä on ulotettava koskemaan myös parituksen kohteena olleita henkilöitä.

Tasa-arvoviranomaisten asemaa on vahvistettava

- On selvítettävä, mikä on hallituksen tasa-arvoyksikölle paras sijoituspaikka, jotta sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen toteutuu. Tasaarvoyksikkö on sijoitettava nykyistä korkeampaan hierarkkiseen asemaan vastaamaan EU-maiden yleistä käytäntöä.
- Tasa-arvovaltuutetun mahdollisuuksia hoitaa laajentuneita tehtäviään on parannettava.
- Aluehallintoviranomaisten vastuuta tasa-arvon edistämässä on selvennettävä.
- Tasa-arvoasioista vastaavan ministerin virkanimekkeestä tulee ilmetä, että hän on tasa-arvoministeri.

SEMINAARIT JA MUUT TILAISUUDET

Vuonna 2007

*Nuoret ja sukupuolensensitiivinen kasvatus
-seminaari 3.10.2007*

Yhteistyössä Setlementtinuorten
liiton kanssa. Eduskunnan auditorio,
Helsinki.

*”Isä - Voimauttavia valokuvia” -näyttely,
17.10.2007 - 13.1.2008*

Yhteistyössä Miina Savolaisen ja
Jugendsalin kanssa. Jugendsali,
Helsinki.

*Naiset ja miehet samoilla ehdoilla?
Näkökulmia pätevyyskysymyksiin,
sukupuolikiintiöihin ja demokratiaan.
Hana forum -paneelikeskustelu.
26.11.2007*

Yhteistyössä Hanasaaren, Pohjola-
Nordenin ja Norjan suurlähetystön
kanssa. Norjan suurlähetystö,
Helsinki.

Vuonna 2008

*Naistenpäivä 7.3.2008 Tasa-arvo vallan
tavaksi.*

Naistenpäivän kansallinen
päätapahetki. Yhteistyössä
Naisjärjestöjen Keskusliiton,
Naisjärjestöt yhteistyössä NYTKIS

ry:n, tasa-arvovaltuutetun toimiston
ja Marttaliiton kanssa. Bio Rex,
Helsinki.

*Naiset ja tiede: eurooppalaisia
näkökulmia 3.4.2008*

Seminaarissa käsiteltiin uusinta
eurooppalaista tutkimustietoa
naisten asemasta tieteessä,
naisten tutkijanurasta ja
tieteen tasa-arvokysymyksistä.
Seminaarissa esiteltiin neljän
EU-rahoitteen hankkeen sekä
yhden asiantuntijaryhmän työtä
ja tuloksia. Sukupuoli ja valta
-jaoston jäsen Marja Vehviläinen
oli vahvasti mukana järjestämässä
seminaaria sekä piti seminaarissa
tutkijapuheenvuoron. Järjestettiin
yhteistyössä tutkimushankkeiden
UPGEM, PROMETEA, WIST,
tutkimus- ja kehittämishanke
ADVANCE ja Helsingin yliopiston
tutkijakollegiumin kanssa. Helsingin
yliopiston tutkijakollegium,
Helsinki.

*Naisiin kohdistuva väkivalta Suomessa.
Toimivia keinoja yhteiskunnalle
puuttua parisuhdeväkivaltaan.
8.4.2008*

Yhteistyössä Euroopan neuvoston
Suomen valtuuskunnan,
eduskunnan työelämä- ja tasa-
arvovaliokunnan, lakivaliokunnan,
eduskunnan naisverkoston ja
sosiaali- ja terveysministeriön

koordinoiman Suomen naisiin
kohdistuvan väkivallan vastaisen
kampanjan ohjausryhmän kanssa.
Eduskunnan Pikkuparlamentin
auditorio.

*Moniperusteinen syrjintä Pohjoismaissa
4.6.2008*

Yhteistyössä NIKK - Pohjoismaisen
naistutkimusinstituutin,
Pohjoismaiden ministerineuvoston
tasa-arvoasiain virkamieskomitean
ja Suomen tasa-arvoyksikön kanssa.
Hanasaaren ruotsalais-suomalainen
kulttuurikeskus, Espoo.

Miehen työ -palkinto 13.6.2008

Palkinto myönnettiin
poliisitarkastaja Mikko
Lampikoskelle. Säätöyhtiö, Helsinki.

*Kunnallisvaalien tasa-arvoaalit
-kampanja 28.8.2008*

Tasa-arvoaalit.fi -sivusto avattiin
elokuussa 2008.

*Vaimoväestä virkamieseliittiin? Viisi
vuosikymmentä hallintohistoriaa
1.9.2008*

Vuonna 2008 oli kulunut 50
vuotta siitä, kun ensimmäinen
nainen nimettiin Suomen valtion
virkamiesjohtoon, kun Tyyne
Leivo-Larssonista tuli Suomen
Norjan suurlähettiläs 1.9.1958.
Seminaarissa käsiteltiin sekä
suomalaisten naisten historiaa

virkamiehinä että nykyistä
tilannetta valtionhallinnon
johto- ja virkamies tehtävissä
sukupuolten tasa-arvon kannalta.
Yhteistyössä ulkoasiainministeriön,
sosiaali- ja terveysministeriön
ja Naisjohtajuuden tutkimus- ja
kehittämishanke NASTA:n kanssa.

*Tavoitteena tasa-arvoinen päiväkoti
-seminaari tasa-arvoisesta*

varhaiskasvatuksesta 29.9.2008
Yhteistyössä Hanasaaren,
Naisasialiiton Unionin, Folkhälsanin
ja Naisjärjestöjen Keskusliiton
kanssa. Hanasaaren ruotsalais-
suomalainen kulttuurikeskus,
Espoo.

Miten asetet rajan? 2.10.2008

Seminaari nuorten kohtaamasta
seksuaalisesta häirinnästä
ja väkivallasta. Yhteistyössä
Väestöliiton, Folkhälsanin,
Tyttyöjen Talon, Hanasaaren,
Mannerheimin lastensuojeluliiton,
Sateenkaariankan ja Setan kanssa.
Hanasaaren ruotsalais-suomalainen
kulttuurikeskus, Espoo.

*Euroopasta Suomeen Kotirauha
4.11.2008*

Kutsuseminaari päättäjille ja
asiantuntijoille. Yhteistyössä
eduskunnan työelämä- ja tasa-
arvovaliokunnan, lakivaliokunnan,
Suomen EN:n naisiin kohdistuvan

väkivallan vastaisen kampanjan ohjausryhmän ja Kotirauhaa viestintäkampanjan kanssa. Eduskunnan pääarakennuksen auditorio, Helsinki.

Vuonna 2009

"Paras mahdollinen asiantuntija"?

Sukupuoli eduskunnan asiantuntijakuulemisissa 24.3.2009

Seminaarissa julkaistiin Anne Maria Hollin ja Milja Saaren tutkimus Sukupuoli eduskunnan asiantuntijakuulemisissa. Holli on myös Sukupuoli ja valta -jaoston jäsen. Tutkimus luovutettiin puhemies Sauli Niinistölle. Yhteistyössä eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kanssa. Eduskunnan Pikkuparlamentin auditorio, Helsinki.

Europarlamenttivaalien tasa-arvoaalit -kampanja 8.4.2009

Tasa-arvoaalit.fi -sivusto avattiin huhtikuussa 2009.

Eurovaalit – näkökulmia naisiin ja maahanmuuttoon 14.5.2009

Yhteistyössä Kulttuurikeskus Caisan, Eurooppanaisten, Naisjärjestöjen Keskusliiton, Naistoimittajien, Naisjärjestöt yhteistyössä NYTKIS ry:n ja Euroopan parlamentin Suomen Tiedotustoimiston kanssa. Kulttuurikeskus Caisa, Helsinki.

Äänestä naista – tasa-arvoa unionin päätöksentekoon 15.5.2009

Eurovaaliehdokkaiden paneelikeskustelu. Yhteistyössä Naisjärjestöjen Keskusliiton, Naistoimittajien, Naisjärjestöt yhteistyössä NYTKIS ry:n, Eurooppalaisen Suomen ja Eurooppanaisten kanssa. Eduskunnan Pikkuparlamentti.

Vaalipaneeli: Euroopan unioni ja tasa-arvo 1.6.2009

Yhteistyössä Naisjärjestöjen Keskusliiton, Naistoimittajien, Naisjärjestöt yhteistyössä NYTKIS ry:n, Eurooppalaisen Suomen ja Eurooppanaisten kanssa. Ravintola Lasipalatsin Palmu-sali, Helsinki.

Miehen työ -palkinto 20.8.2009

Palkinto myönnettiin professori Jeff Hearnille. Vanha Ylioppilastalo, Helsinki.

MITÄ VIRKAA naisia valtionhallinnossa 3.10.2009

Seminaari oli osa merkkivuoden 1809 johdosta vietettävää suomalaisen virkamieskunnan 200-vuotisen taipaleen juhlintaa. Seminaarissa julkaistiin Maritta Pohlsin tutkimus Moninkertaista näkymättömyyttä: valtionhallinnon virkanaiset tutkimuksessa. Pohls osoitti, että pääosa naisten tekemästä työstä valtionhallinnon

palveluksessa jää historiikeissa näkymättömäksi. Yhteistyössä eri ministeriöiden kanssa. Helsingin yliopisto.

Ilmastonmuutos - onko sukupuolella väliä? 16.10.2009

Syksyllä 2009 maailma valmistautui Kööpenhaminan ilmastokokoukseen. Seminaarin puheenvuoroissa tuli esille, kuinka ilmastonmuutos vaikuttaa eri tavoin miehiin ja naisiin. Miehet ja naiset myös aiheuttavat ilmastonmuutosta eri tavoin erilaisten kulutustottumustensa takia. Seminaarissa painotettiin myös, että sekä miehiä että naisia on tärkeä saada päättäjiksi ilmastokokouksiin, jotta kaikkien sukupuolten toimintatapoja voidaan muuttaa. Yhteistyössä Naisjärjestöt yhteistyössä NYTKIS ry:n, eduskunnan väestö- ja kehitysryhmän ja YK-liiton koordinoiman Kansalaisten maailmannäyttämön kanssa. Eduskunnan auditorio, Helsinki.

Mitä ostaa seksinostaja? -seminaari prostituutiosta 5.11.2009

Yksi monipuolisen seminaarin puhujista oli lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva, joka vastasi oikeusministeriön selvityksestä, jossa oli tarkoitus tarkastella osittain seksinoston kieltäneen

lain toimivuutta. Seminaarissa julkaistiin Sukupuoli ja valta -jaoston entisen sihteerin Elina Aaltion pro gradu -tutkielma Vapaaksi marginaalista - marginaalista vapautta. Naisliikkeen ja prostituoitujen etuliikkeen kampaailu seksin oston kriminalisoinnista 2002–2006. Yhteistyössä eduskunnan lakivaliokunnan kanssa. Eduskunnan Pikkuparlamentin auditorio, Helsinki.

Vuonna 2010

Peking + 15 seminaari 28.1.2010

Yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriö, tasa-arvoyksikön kanssa. Tieteiden talo, Helsinki.

Euroopan unioni tasa-arvoa tekemässä julkistamistilaisuus 5.2.2010

Eduskunnan Pikkuparlamentin Tervaleppä-kabinetti.

10 vuotta sukupuolisensitiivistä tyttötyötä Tyttöjen Talolla 16.2.2010

Seminaari oli osa Tyttöjen Talon 10-vuotisjuhlintaa. TANE:n jäsen Elina Laavi piti seminaarin päätössanat. Yhteistyössä Setlementtinuorten liitto ry:n, Helsingin Tyttöjen Talo@:n ja Kalliolan Nuoret ry:n kanssa. Säätytalo, Helsinki.

CEDAW-sopimus 30 vuotta: paluu CEDAWin teemoihin. 9.3.2010
Yhteistyössä Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan, GENIE-tutkimushankeen ja Åbo Akademin ihmisoikeusinstituutin kanssa. Turun yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta, Calonia.

Kuka johtaa? -elinkeinoelämä ja tasa-arvo 19.3.2010

Seminaarin tarkoituksena oli tehdä Pohjoismaisen tasa-arvotiedon keskuksen (NIKK) toteuttaman Sukupuoli ja valta Pohjoismaissa -tutkimusprojektin tuloksia tunnetuksi Suomessa. Seminaarissa keskityttiin erityisesti elinkeinoelämän tasa-arvotilanteeseen ja haasteisiin. Sukupuoli ja valta Pohjoismaissa -tutkimushanke osoittaa, että naisliikkeen aktiivisuus ja tasa-arvotyö ovat vaikuttaneet ratkaisevasti naisten menestykseen politiikassa, mutta elinkeinoelämä on edelleen miesten vallassa. Yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriö, tasa-arvoyksikön kanssa. Säätytalo, Helsinki.

Miehen työ -palkinto 8.6.2010.

Palkinto myönnettiin elokuvaohjaajille Visa Koiso-Kanttila (Miehen kuva), Joonas Berghäll ja Mika Hotakainen (Miesten vuoro) ja

Mika Ronkainen (Freetime Machos). Suomen elokuvasäätiö, Kino K-13, Helsinki.

Tapahtuma Porin SuomiAreenalla. YK:n Naisten oikeuksien peruskirja - 30 vuotta Suomen sitoutumista 20.7.2010

Miehet ja tasa-arvopolitiikka 10.11.2010

Seminaarissa pohdittiin tasa-arvokeskustelua, -työtä ja -politiikkaa miesten ja poikien näkökulmista. Tasa-arvoasioista vastaava ministeri Stefan Wallin esitteli syksyllä 2010 eduskunnalle annettua tasa-arvoselontekoa. Seminaariin sisältyi potpuri, jossa kuultiin viisi tiivistä puheenvuoroa pojista, miehistä ja tasa-arvosta. Seminaari toteutuksesta vastasi Miesjaosto yhteistyössä Ensi- ja turvakotien liitto ry:n (Miesten keskus), Miessakit ry:n, Miesten tasa-arvo ry:n, Profeministimiehet ry:n, Suomen Miestutkimuksen Seura ry:n, Sosiaali- ja terveysministeriön, Vasemmistoliton miespoliittinen työryhmän, Vihreä Miesliike ry:n ja Väestöliitto ry (Miehen Aika) kanssa. Säätytalo, Helsinki.

Vanhempainvapaiden

kehittämisseminaari 26.11.2010
STM:n vanhempainvapaatyöryhmä, eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta sekä tasa-arvoasiain neuvottelukunta järjestivät

seminaarin vanhempainvapaiden uudistamisesta. Aihe on ollut paljon esillä molemmissa jaostoissa kaudella 2007–2011. Pikkuparlamentin auditorio, Helsinki.

Vuonna 2011

Eduskuntavaalien tasa-arvoaalit -kampanja 17.2.2011
Tasa-arvoaalit.fi -sivusto avattiin helmikuussa 2011.

Naistenpäivän tilaisuus Helsingin rautatieasemalla 8.3.2011.
Yhteistyössä Helsingin kaupungin tasa-arvotoimikunnan, NYTKIS ry, Naisjärjestöjen Keskusliitto ry, Monika-Naiset liitto, Naisasialiitto Unioni, Ensi- ja turvakotien liitto, Plan Suomi, Uudenmaan Martat, Amnesty International, Heseta, Suomen UN Women, Metropolian kättilöopiskelijat, Helsingin kuvataidelukioja Syöpäjärjestöjen valtakunnallinen neuvontapalvelu kanssa.

Eduskuntavaalien tasa-arvoaalipaneeli hotelli Arthurissa 10.3.2011

Miehen työ -palkinto 13.6.2011
Palkinto myönnettiin Ralf Sundille.

Keskustelutilaisuus ILOistakin asiaa samapalkkaisuudesta Porin SuomiAreena 13.7.2011

Kunnian taakka - maahanmuuttajanaisiin ja -tyttöihin kohdistuva väkivalta 29.9.2011
Seminaarissa käsiteltiin kunniaväkivaltaan liittyvää pohjoismaista tutkimustietoa sekä pohdittiin käytännön toimia kunniaväkivallan tunnistamiseksi ja estämiseksi. Sukupuoli ja valta -jaoston jäsen Suvu Keskinen piti seminaarissa tutkijapuheenvuoron. Yhteistyössä Hanasaaren kulttuurikeskuksen ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa.

Varhaiskasvatus ja perusopetus edistämään tyttöjen ja poikien tasa-arvoa 27.10.2011
Seminaarissa esiteltiin uusimpien sukupuolten tasa-arvoa ja kasvatusta sekä koulutusta käsittelevien raporttien tuloksia ja hahmoteltiin niiden pohjalta konkreettisia keinoja tasa-arvon edistämiseksi. Lisäksi panelistit keskustelivat siitä, miten sukupuolten tasa-arvon edistäminen tulisi sisällyttää koulutuspolitiikkaan ja päivittäiseen opetukseen.

Vuonna 2007

Esite tasa-arvoasiain neuvottelukunnasta.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan toimintakertomus 1.8.2003 - 31.8.2007.
TANE-julkaisuja (2007) 10
ISBN 978-952-00-2460-4 (nid.) ISBN 978-952-00-2461-1 (pdf.)

Tasa-arvo-lehti yhteistyössä tasa-arvovaltuutetun toimiston ja Stellatum Oy:n kanssa, 4 numeroa vuodessa.

Vuonna 2008

Tasa-arvoasiat Suomessa - esite.
Yhteistyössä tasa-arvoyksikön, tasa-arvovaltuutetun ja tasa-arvolautakunnan kanssa.
Tasa-arvoesitteitä 2008:1.

Tasa-arvo-lehti yhteistyössä tasa-arvovaltuutetun toimiston ja Stellatum Oy:n kanssa, 4 numeroa vuodessa.

Vuonna 2009

Sukupuoli eduskunnan asiantuntijakuulemisissa. Anne Maria Holli, Milja Saari
TANE-julkaisuja (2009) 11.
ISBN 978-952-00-2791-9 (nid.)

Vapaaksi marginaalista - marginaalista vapautta. Naisliikkeen ja prostituoitujen etuliikkeen kamppailu seksin oston kriminalisoinnista 2002 - 2006. Elina Aaltio.
TANE-julkaisuja (2009) 12.
ISBN 978-952-00-2887-9 (nid.)

Euroopan unioni tasa-arvoa tekemässä
TANE-julkaisuja (2009) 13.
ISBN 978-952-00-2922-7 (nid.)

Esite ja pinssi. Naisten ero 81 senttiä.

Tasa-arvo-lehti yhteistyössä tasa-arvovaltuutetun toimiston ja Stellatum Oy:n kanssa, 4 numeroa vuodessa.

Vuonna 2010

Tasa-arvo-lehti yhteistyössä tasa-arvovaltuutetun toimiston ja Stellatum Oy:n kanssa, 4 numeroa vuodessa.

Vuonna 2011

Tasa-arvoasian neuvottelukunnan hallitusohjelmatavoitteet 2011 - 2015
kärkipaperi sekä taustamuistio suomeksi ja ruotsiksi.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan nettisivut www.tane.fi
Uudistettu sisältöä 2009
Uudistettu ulkoasu ja sisältöä 2011

Tasa-arvovaalit.fi -kampanjasivustot
Kunnallisvaalit 2008
Europarlamenttivaalit 2009
Eduskuntavaalit 2011

Vuonna 2007

1.10.2007 dnro 5/43/07

Asiantuntijakuuleminen eduskunnan puolustusvaliokunnassa. Hallituksen esitys asevelvollisuus-laiksi 37/2007 vp.

7.11.2007 dnro 7/43/07

Asiantuntijakuuleminen eduskunnan työelämä ja tasa-arvovaliokunnassa. Hallituksen esitys siviilipalveluslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 140/2007 vp.

20.11.2007 dnro 2/43/07

Lausunto oikeusministeriölle. Yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistaminen sukupuolten välisen tasa-arvon osalta.

22.11.2007

Aloite prostituutiosta irrottautumistyon käynnistämisestä.

14.12.2007 dnro 8/43/07

Lausunto oikeusministeriölle. Sopimattomat kaupalliset menettelyt: Kuluttajansuojalain markkinointia koskevien säännösten uudistaminen. OM työryhmämietintö 2007:11.

Vuonna 2008

28.3.2008 dnro 3/43/08

Asiantuntijakuuleminen eduskunnan työelämä ja tasa-arvovaliokunnassa. Yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamistoimikunnan mietinnön kommentointi sukupuolten tasa-arvon osalta.

7.4.2008 dnro 3/43/08

Lausunto oikeusministeriölle yhdenvertaisuustoimikunnan välimietinnöstä.

30.4.2008 dnro 5/43/08

Lausunto opetusministeriölle "Neliportainen tutkijanura" -raportista.

2.5.2008 dnro 4/43/08

Lausunto ulkoasiainministeriölle YK:n päätöslauselman 1325 (2000) "Naiset, rauha ja turvallisuus"; Suomen kansallinen toimintaohjelma 2008-2011.

15.5.2008 dnro 7/43/08

Asiantuntijakuuleminen eduskunnan talousvaliokunnassa. Hallituksen esitys laiksi kuluttajansuojalain 2 luvun muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 32/2008 vp.

19.6.2008 dnro 6/43/08

Lausunto oikeusministeriölle. Sähköisen kuulemisen kehittäminen valtionhallinnossa, II vaihe.

26.6.2008 dnro 8/43/08

Lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle. Hallituksen esitys laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta, direktiivi 2004/113/EY (tavaroiden ja palveluiden saatavuuden ja tarjonnan alalla).

2.10.2008 dnro 10/43/08

Asiantuntijakuuleminen eduskunnan työelämä ja tasa-arvovaliokunnassa. Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2009.

15.10.2008 dnro 8/43/08

Asiantuntijakuuleminen eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa. Hallituksen esitys laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta, direktiivi 2004/113/EY (tavaroiden ja palveluiden saatavuuden ja tarjonnan alalla).

6.11.2008 dnro 13/43/08

Kannanotto: Tasa-arvoasiain neuvottelukunta vastustaa poikien eiläketieteellisen ympärileikkauksen sallimista.

7.11.2008 dnro 12/43/08

Kuuleminen puolustusministeriössä. Asevelvollisuuslain, puolustusvoimista annetun lain ja vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain täytäntöönpanon ja

toimivuuden seurantahanke.

15.12.2008 dnro 14/43/08

Lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle. Hallituksen esitys laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 7 ja 11 §:n muuttamisesta.

18.12.2008 dnro 17/43/08

Kannanotto ulkoasiainministeriölle: CEDAW, Naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean Suomea koskevien päätelmien käsittely Suomessa 5. ja 6. määräaikaisraporttien käsittelyn jälkeen.

Vuonna 2009

16.1.2009 dnro 16/43/08

Lausunto maa- ja metsätalousministeriölle. Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma 2009-2013.

4.2.2009 dnro 15/43/08

Kannanotto: Naistutkimuksen asema turvattava yliopistouudistuksessa.

25.2.2009 dnro 1/43/09

Lausunto oikeusministeriölle. Avoliittotyöryhmän ehdotus laeiksi yhteistalouden purkamisesta avoliiton päättyessä ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:10).

- 10.3.2009 dnro 2/43/09
Kuuleminen ulkoasiainministeriössä.
Valtioneuvoston
ihmisoikeuspoliittinen selonteko.
- 20.3.2009 dnro 2/43/09
Lausunto oikeusministeriölle.
Ihmisoikeuspoliittisen selonteon
kansallinen osuus.
Lausunto ulkoasiainministeriölle.
Ihmisoikeuspoliittisen selonteon
kansainvälinen osuus.
- 8.5.2009 dnro 4/43/09
Lausunto sosiaali- ja
terveysministeriölle. YK:n
kaikkinaisen naisten syrjinnän
poistamista koskeva yleissopimus;
komitean Suomen 5. ja 6.
määräaikaisraportista antamat
loppupäätelmät; toimenpiteet
sosiaali- ja terveysministeriössä.
- 19.5.2009 dnro 5/43/09
Kuuleminen sosiaali- ja
terveysministeriössä. Valtioneuvoston
tasa-arvoselonteko.
- 4.6.2009 dnro 6/43/09
Lausunto eduskunnan työelämä- ja
tasa-arvovaliokunnalle. Hallituksen
toimenpidekertomus vuodelta 2008
(K 1/2009 vp), naisten ja miesten tasa-
arvoinen kohtelu lasten huoltajuus-
kysymyksissä.
- 16.6.2009 dnro 8/43/09
- Kannanotto: Jyväskylän yliopiston
naistutkimuksen professuurin ja
Helsingin yliopiston naisoikeuden
professuurin viran täytöt on
aloitettava välittömästi.
- 11.9.2009 dnro 7/43/09
Lausunto ulkoasiainministeriölle.
Kansalaisoikeuksia ja poliittisia
oikeuksia koskeva yleissopimus;
Suomen kuudes määräaikaisraportti.
- 15.9.2009 dnro 12/43/09
Lausunto oikeusministeriölle.
Seksikaupan kohteena olevan
henkilön hyväksikäyttöä koskevan
rangaistussäännöksen soveltaminen.
- 21.9.2009 dnro 11/43/09
Lausunto oikeusministeriölle.
Demokratiapoliittinen
asiakirjakokonaisuus.
- 25.9.2009 dnro 13/43/09
Asiantuntijakuuleminen eduskunnan
työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa.
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi
sairausvakuutuslain 9 luvun 10 a §:n
muuttamisesta, HE 131/2009 vp.
- 1.10.2009 dnro 14/43/09
Asiantuntijakuuleminen eduskunnan
työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa.
Hallituksen esitys valtion
talousarvioksi vuodelle 2010, HE
138/2009 vp.
- 14.10.2009 dnro 15/43/09
Asiantuntijakuuleminen
eduskunnan työelämä- ja tasa-
arvovaliokunnassa. Valtioneuvoston
kirjelmä neuvoston direktiiviksi
(vanhempainvapaasopimuksen
uudistaminen) U 61/2009 vp.
- 21.10.2009 dnro 16/43/09
Kuuleminen sosiaali- ja
terveysministeriössä. Hallituksen
tasa-arvo-ohjelman 2008-2011
väliraportti.
- 24.11.2009 dnro 18/43/09
Asiantuntijakuuleminen eduskunnan
työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa.
Valtioneuvoston selonteko Suomen
ihmisoikeuspolitiikasta (VNS 7/2009
vp).
- 27.11.2009 dnro 17/43/09
Lausunto oikeusministeriölle.
Ihmisoikeusinstituution
perustaminen.
- 30.11.2009 dnro 17/43/09
Kuuleminen oikeusministeriössä.
Ihmisoikeusinstituution
perustaminen.
- 2.12.2009 dnro 18/43/09
Lausunto eduskunnan
ulkoasiainvaliokunnalle.
Valtioneuvoston selonteko
ihmisoikeuspolitiikasta (VNS 7/2009
vp).
- 7.12.2009 dnro 19/43/09
Lausunto eduskunnan
lakivaliokunnalle. Lakialoitteesta LA
51/2009 laiksi isyyslain 22 ja 34 §:n
muuttamisesta.
- 21.12.2009 dnro 19/43/09
Lausunto Terveyden ja hyvinvoinnin
laitokselle. Naisiin kohdistuvan
väkivallan vastaisesta ohjelmasta.
- Vuonna 2010**
- 26.1.2010 dnro 22/43/09
Lausunto ulkoasiainministeriölle.
Euroopan neuvoston luonnos
naisiin kohdistuvan väkivallan ja
perheväkivallan ehkäisemisestä ja
niiden vastaista toimintaa koskevaksi
yleissopimukseksi.
- 18.2.2010 dnro 2/43/10
Lausunto eduskunnan työelämä- ja
tasa-arvovaliokunnalle. Valtioneuvoston
tulevaisuusselonteko ilmasto- ja
energiapolitiikka: kohti vähäpäästöistä
Suomea (VNS 8/2009 vp).
- 23.2.2010 dnro 3/43/10
Asiantuntijakuuleminen eduskunnan
työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa.
Valtioneuvoston selonteko kunta- ja
palvelurakennemuutokset (VNS 9/2009
vp).
- 24.2.2010 dnro 4/43/10
Asiantuntijakuuleminen eduskunnan

<p>työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa. Selvitys naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain toivuudesta (TYO 1/2010 vp).</p>	<p>yliopistolain sukupuolivaikutusten arvioimisesta.</p>	<p>talousarvioksi vuodelle 2011.</p>	<p>13.5.2011 dino 8/43/11 Aloite Opetustoimen henkilöstökoulutuksen neuvottelukunnalle TASUKO-hankkeesta.</p>
<p>31.3.2010 dnro 5/43/10 Lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle valmisteilla olevasta valtioneuvoston tasa-arvoselonteosta.</p>	<p>18.6.2010 dnro 7/43/10 Lausunto ulkoasiainministeriölle YK; OHCR; CAT; Suomen 5. ja 6. määräaikaisraportti kidutuksen vastaiselle YK:n komitealle.</p>	<p>25.11.2010 dnro 21/43/10 Asiantuntijakuuleminen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa komission tiedonannosta naisten ja miesten tasa-arvostrategiasta vuosiksi 2010-2015 (E 96/2010 vp).</p>	<p>16.5.2011 dino 6/43/31 Lausunto ulkoasiainministeriölle YK; Rotusyrjinnän poistamista koskeva kansainvälinen yleissopimus (CERD); yhdistetty 20.-22. määräaikaisraportti, UM HEL 7828.14.</p>
<p>9.4.2010 dnro 1/43/10 Lausunto oikeusministeriölle yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamista koskevan toimikunnan mietinnöstä. (Oikeusministeriön komiteamietintö 2009:4).</p>	<p>23 .6.2010 dnro 12/43/10 Onnittelukirje Mari Kiviniemelle pääministerin tehtävien vastaanottamisesta.</p>	<p>10.12.2010 dnro 17/43/10 Lausunto ulkoasiainministeriölle EN:n ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta tehdyn yleissopimuksen voimaansaattamista valmistelevan työryhmän mietinnöstä.</p>	<p>27.5.2011 dino 7/43/11 Lausunto ulkoasiainministeriölle YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus: Suomen seitsemäs määräaikaisraportti.</p>
<p>30.4.2010 dnro 6/43/10 Lausunto ulkoasiainministeriölle Euroopan neuvoston luonnoksesta naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja niiden vastaista toimintaa koskevaksi yleissopimukseksi, loppuartiklat.</p>	<p>24.6.2010 dnro 8/43/10 Lausunto sisäasiainministeriölle hallituksen esityksestä eduskunnalle kotoutumisen edistämistä.</p>	<p>Vuonna 2011</p>	<p>30.5.2011 dino 5/43/11 Lausunto ulkoasiainministeriölle YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen lasten myynnistä, lapsiprostitutiosta ja lapsiprostitutiosta tehdyn valinnaisen pöytäkirjan voimaansaattamista valmistelevan työryhmän mietinnöstä.</p>
<p>2.6.2010 dnro 9/43/10 Asiantuntijakuuleminen eduskunnan lakivaliokunnassa. Hallituksen esitys HE 37/2010 vp laeiksi avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.</p>	<p>30.8.2010 dnro 10/43/10 Lausunto oikeusministeriölle ihmisoikeusinstituutiotyöryhmän mietinnöstä kansallisen ihmisoikeusinstituution perustamisesta.</p>	<p>18.1.2011 dnro 1/43/11 Asiantuntijakuuleminen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa valtioneuvoston selonteosta naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (VNS 7/2010 vp).</p>	<p>31.5.2011 dino 3/43/11 Lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle Kaste-ohjelmakauden valmisteluun.</p>
<p>18.6.2010 dnro 11/43/10 Aloite opetusministeri Henna Virkkuselle ja tasa-arvoasioista vastaavalle ministeri Stefan Wallinille</p>	<p>21.9.2010 dnro 13/43/10 Asiantuntijakuuleminen eduskunnan lakivaliokunnassa. Hallituksen esitys HE 78/2010 vp rikoslain 21 luvun 16 §:n muuttamisesta.</p>	<p>20.1.2011 dnro 1/43/11 Miesjaoston asiantuntijakuuleminen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa valtioneuvoston selonteosta naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (VNS 7/2010 vp).</p>	<p></p>
<p></p>	<p>29.9.2010 dnro 16/43/10 Asiantuntijakuuleminen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa. Hallituksen esitys HE 126/2010 vp valtion</p>	<p>1.3.2011 Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan hallitusohjelmataavoitteet vuosille 2011 - 2015. Kärkipaperi ja Taustamuistio suomeksi ja ruotsiksi.</p>	<p></p>

TANE

tasa-arvoasiain
neuvottelukunta

TASA-ARVOASIAIN NEUVOTTELUKUNTA

KÄYNTIOSOITE: PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO
Kirkkokatu 14
00170 Helsinki

PUH. VAIHDE 0295 16001

SÄHKÖPOSTI tane@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

www.tane.fi
www.facebook.com/tasaarvo
www.twitter.com/tasaarvoTANE